

รายงานการวิจัยเรื่อง

การวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของ การบริการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข Need and Want Analysis for Public Health Information Services

คณะผู้วิจัย

ศิริชัย	ศิริกายะ
บุญชาล	ทองประยูร
จิรบุญย์	ทัศนบรรจง
นภวรรณ	ตันติเวชกุล
กุลธิดา	ธรรมวิภังค์
พนม	คลี่ฉายา
ธีรรัตน์	พันธุ์
ชูศรี	งามประเสริฐ
ทวีรักษ์	กลิ่นสุคนธ์
ชไมพร	แก้วประไพ
ปาริฉัตร	เศวตเศรณี
มาลัย	ศรีศิริรุ่งโรจน์
พรรณราย	ทวีโชติกิจเจริญ
วรรณิภา	เมฆเมืองทอง

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
ชุดโครงการวิจัยพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการข่าวสารสุขภาพ
สำหรับประชาชน ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ปรากฏในเอกสารนี้เป็นของผู้วิจัย
มิใช่ความเห็นของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

สารบัญ

	หน้า
1. หลักการและเหตุผล	1
2. ปัญหาการวิจัย	1
3. วัตถุประสงค์	1
4. ขอบเขตการศึกษา	2
5. ข้อตกลงเบื้องต้น	2
6. แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษา	3
7. ระเบียบวิธีการวิจัย	6
8. ผลการศึกษา	8
9. สรุปและข้อเสนอแนะ	64
10. เอกสารอ้างอิง	78

หัวข้อ การวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของการบริการ ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

ผู้วิจัย ศิริชัย ศิริกายะ และคณะ

วันที่ ธันวาคม 2541

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความจำเป็นและความต้องการที่ใช้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขของกลุ่มเป้าหมาย 9 กลุ่ม ดังนี้คือ กลุ่มนักสื่อสารมวลชน กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มครู กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มสูงอายุ โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก และกลุ่มสนทนากลุ่มเล็ก จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 745 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 9 กลุ่ม มีความต้องการ (felt need) ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขในเรื่องเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ มากกว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการมีสุขภาพที่ดี
2. สาเหตุที่มีความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขของกลุ่มนักสื่อสารมวลชน กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มครู เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน นอกจากใช้เพื่อตนเองแล้วยังนำไปใช้เพื่อดูแลคนในบ้าน กลุ่มวัยรุ่นกับกลุ่มผู้สูงอายุ ต้องการข้อมูลเพื่อการดูแลตัวเอง กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงานกับกลุ่มวัยทำงาน ไม่ได้ให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมากนัก กลุ่มผู้นำท้องถิ่นเป็นกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาเรื่องการใช้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข
3. ความสำคัญของความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขขึ้นอยู่กับ ระดับความสัมพันธ์ที่บุคคลในกลุ่มต้องดูแลผู้อื่น เช่น พยาบาลต้องดูแลผู้ป่วย ครูต้องสอนนักเรียน และแม่บ้านต้องรับผิดชอบคนในบ้านวิธีการตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ควรเริ่มจากการสร้างความสนใจในข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขเสียก่อน แล้วผูกโยงข้อมูลที่จะให้สอดคล้องกับความเข้าใจของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว ใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และใช้สื่อที่กลุ่มเป้าหมาย ได้ระบุเอาไว้ในการรับข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

คำสำคัญ : ความต้องการ ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข นักสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มครู กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ

Title : Need and Want Analysis for Public Health Information Services

Researcher / Author : Sirichai Sirikaya and Associates

Date : December 1998

Abstract

The purpose of this study is to explore the needs and wants of nine target groups in using health information : the mass media practitioner, the public health personnel, the teacher, the housewife, the factory worker, the community leader, the teenager, the working adult, and the elder. The study employed the qualitative research method. The data was collected by the technique of in-depth interviews and small focus-groups access 745 key informants who were members of nine target groups and lived in Bangkok and Chiangmai.

The results of the study were as follows :

1. All nine target groups felt more the need for health information concerning various types of diseases than for of health information concerning good health.

2. The findings indicated different purposes using health information among the nine groups. The mass media practitioner, public health personnel and the teacher used health information for their professions. The housewife's purpose was to both take care of herself and others in the household. The teenager and the elder used the information just for themselves. The working adult and the factory worker did not pay much attention to health information. The community leader was the only group which wanted to develop their capacity to use health information.

3. The importance of needs and wants in using health information depended on the relationship that one has to the care of others ; for example , nurses have to take care of patients, teachers have to teach students, housewives have to take care other people in the family.

4. The proper way to respond to the needs for health information is to start first by creating attention/interest in health information. Then, by using the communication strategies which are compatible with the target group, to associate the information with their previous understanding. It is important as well to use the medium as which target groups indicated as their preferred source of health information.

Key words : Felt – need , Health information , Mass Media practitioner , Public Health personnel , Housewife , Factory worker , Community leader, Teenager , Working adult, Elder.

การวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของ การบริการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

Need and Want Analysis for Public Health Information Services

1. หลักการและเหตุผล

การวิเคราะห์ความจำเป็น เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ช่วยตัดสินใจในเรื่องการให้บริการต่าง ๆ ทางสังคม ในที่นี้เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพอนามัย ซึ่งเราจะเรียก รวมกันว่าเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข โดยรวมทั้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล โรคภัยต่าง ๆ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพจนถึงการปรับสภาพของผู้ป่วยให้เข้าสู่การ ดำรงชีวิตอย่างปกติ

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยพัฒนารูปแบบเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อบริการข้อมูลข่าวสารสุขภาพสำหรับประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการข่าวสารสุขภาพสำหรับประชาชน ดังนั้นเพื่อสนอง ต่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงความจำเป็นและความต้องการของผู้ใช้ ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปสู่การพัฒนาตัวระบบการให้บริการสารสนเทศ และวิธีการบริหารจัดการตัวระบบ สารสนเทศทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นเงื่อนไขและวิธีการศึกษาต่าง ๆ ถูกกำหนดขึ้นมาจากโครงการแม่บทดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการย่อยอื่น ๆ ด้วย

2. ปัญหาการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานี้ มีความจำเป็นและความต้องการที่ใช้ ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขอะไรบ้าง
2. ทำไมถึงต้องมีความจำเป็น และความต้องการที่ใช้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข
3. ความจำเป็นและความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขเหล่านี้ มีความ สำคัญมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร
4. มีวิธีการอย่างไรบ้าง ที่สามารถตอบสนองต่อความจำเป็นและความ ต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบถึงประเภทของข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ที่มีความจำเป็นและ เป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษานี้

2. เพื่อทราบถึงสาเหตุของความจำเป็นและความต้องการข่าวสารสารสนเทศของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา

3. เพื่อเข้าใจถึงลำดับความสำคัญของข้อมูลข่าวสารสารสนเทศตามความจำเป็น และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา

4. เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นและความต้องการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศต่อกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา

4. ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อบริการข้อมูลข่าวสารสุขภาพสำหรับประชาชน โดยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาไว้อย่างแน่ชัด ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มนักสื่อสารมวลชน
2. กลุ่มบุคลากรทางด้านสารสนเทศ
3. กลุ่มครู
4. กลุ่มแม่บ้าน
5. กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน
6. กลุ่มผู้นำท้องถิ่น
7. กลุ่มวัยรุ่น
8. กลุ่มวัยทำงาน
9. กลุ่มสูงอายุ

จะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่โครงการฯ กำหนดไว้ในหกอันดับแรกเป็นการจัดกลุ่มตามลักษณะของอาชีพในขณะที่สามอันดับสุดท้ายเป็นการจัดกลุ่มตามช่วงอายุ สถานที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ กรุงเทพมหานครกับจังหวัดเชียงใหม่ เวลาที่ใช้ในการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2540-2541

5. ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions)

1. การสื่อสารข้อมูลสารสนเทศทำให้ประชาชนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองได้ สามารถป้องกันการเจ็บป่วยอันอาจเป็นผลทำให้เสียชีวิตเร็วกว่าที่ควรจะเป็น
2. ความต้องการเป็นเรื่องของดุลยพินิจ โดยใช้คำนิยามเป็นตัวกำหนด
3. ความจำเป็นที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มคนในสภาพแวดล้อมที่ถูกกำหนดไว้อย่างแน่ชัด
4. ความจำเป็นที่เกิดขึ้น เป็นปัญหามาจากผลลัพธ์ที่ไม่ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งที่คาดหวังเอาไว้

6. แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเนื้อหาข้อมูลนำมาใช้ในการวางรูปแบบเพื่อให้บริการด้านสารสนเทศทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นจึงไม่ใช่เป็นการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี (Theory - Testing - Research) ดังนั้นวิธีการศึกษาวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ในรูปแบบของ Deductive method จึงไม่ได้ถูกนำมาใช้ เพราะฉะนั้นขั้นตอนของการนำเอาทฤษฎีมาใช้หรือการสร้างทฤษฎีเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสมมติฐานในการตรวจสอบ จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มีแนวคิดที่เป็นตัวนำการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความจำเป็น (need)

ความจำเป็น เป็นเรื่องของการตัดสินใจในเรื่องคุณค่า นั่นก็หมายความว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการบางอย่างที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบ ช่วงต่อระหว่างการคาดหวังกับการตอบสนอง นี้เองก็คือความจำเป็น Bradshaw (1972) ได้ระบุความจำเป็นในลักษณะดังกล่าวไว้ 4 แบบด้วยกันดังต่อไปนี้

1. ความจำเป็นในเชิงปทัสสถาน (normative need) เป็นความจำเป็นที่มาจากการกำหนดขึ้นโดยการจำกัดความของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ได้รับบ่งชี้ระดับมาตรฐานของการปฏิบัติการหรือการให้บริการ ที่สมควรเกิดขึ้นในกิจการนั้น ๆ

2. ความจำเป็นปรากฏ (expressed need) เป็นความจำเป็นที่มาจากสิ่งที่ยังขาดอยู่ และมีผู้แสดงความจำนงค์อย่างชัดเจนที่ได้มาซึ่งสิ่งที่ยังขาดอยู่ เช่น บัญชีรายชื่อที่มีผู้มาลงนาม เพื่อขอจองเข้าพักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย ในภาคการศึกษาต่อไป

3. ความจำเป็นเชิงเทียบ (comparative need) เป็นความจำเป็นที่เกิดมาจากคาดหวังในเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มเป้าหมายกับกลุ่มอื่น ๆ หรือเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น หรือกับค่าเฉลี่ยของประชากรทั้งหมด

4. ความจำเป็นอันเกิดจากความรู้สึก (felt need) เป็นความจำเป็นอันเกิดจากความรู้สึกถึงความอยากจะให้เกิดผลบางอย่างขึ้น

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดถือความหมายของความจำเป็นในข้อที่ 4 คือ ความจำเป็นอันเกิดจากความรู้สึก (felt need) ทั้งนี้เพราะเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการที่จะสนองตอบในเรื่องความจำเป็นและต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ซึ่งยังไม่มีเกณฑ์กำหนดว่ามาตรฐานของข้อมูลข่าวสารด้านนี้เป็นอย่างไร ยังไม่มีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบในสังคมไทย และยังไม่มีสถิติใด ๆ แสดงเอาไว้ล่วงหน้าที่จะบ่งบอกถึงความต้องการดังกล่าว

ความจำเป็นอันเกิดจากความรู้สึกนี้ความหมายครอบคลุมถึงความจำเป็น (need) ความต้องการ (want) และรวมถึงการแสดงความต้องการ (demand) ตามความหมายของ Philip Kotler (1994) ดังต่อไปนี้

Need เป็นความต้องการพื้นฐานปราศจากการปรุงแต่ง เช่น ความต้องการอาหาร ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

Want เป็นความต้องการที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจาก need เป็นการแสดงความต้องการจะบริโภคสินค้าเฉพาะเจาะจง สำหรับ demand เป็นความต้องการโดยมีอำนาจซื้อและความต้องการซื้ออยู่ด้วย ความต้องการนี้พัฒนาขึ้นมาจาก want เช่น ความต้องการซื้อเสื้อยืดโปโล แต่มีเพียงคนบางกลุ่มเท่านั้นที่มีอำนาจซื้อและต้องการซื้อเสื้อยืดโปโลมาสวมใส่ คนกลุ่มเล็ก ๆ นี้เราเรียกว่าเป็นคนที่มีความต้องการซื้อเสื้อยืดโปโลมาสวมใส่ คนกลุ่มเล็ก ๆ นี้เราเรียกว่าเป็นคนที่มีความต้องการซื้อเสื้อยืดโปโลมาสวมใส่ (kotler, 1994, p.7)

ในส่วนนี้พิจารณาได้ว่า ภาครัฐต้องสอบสวนข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ถ้าข้อมูลเหล่านั้นเป็น need ของประชาชน แต่ในขณะเดียวกัน ประชาชนต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ถ้าข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขอยู่ในลักษณะที่เป็น demand ของตนในฐานะผู้บริโภค สำหรับการศึกษาครั้งนี้เรียกรวมกันว่าความต้องการ

2. การวิเคราะห์ความจำเป็น

การวิเคราะห์ความจำเป็นเกี่ยวข้องกับการระบุกลุ่มเป้าหมายที่แน่ชัด ในกรณีของการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 9 กลุ่มอย่างชัดเจน ในขั้นต่อไปก็คือการชี้ระบุความจำเป็น ซึ่งประกอบด้วยการอรรถวิสัยต่อปัญหา และอรรถวิสัยถึงทางแก้ไข กิจกรรมทั้งสองกลุ่มยังไม่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ความต้องการ เพราะเมื่อปัญหาและทางแก้ปัญหาก็ได้ถูกชี้ชัดออกมาได้ ความจำเป็นยังต้องการการประเมินผล Jack Mckillip (1987) ได้เสนอแบบจำลองสามแบบในการประเมินความต้องการเอาไว้ดังนี้

1) แบบจำลองค้นหาช่องว่าง หรือ Discrepancy Model แบบจำลองนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย นั่นคือการกำหนดว่าสิ่งนั้นควรจะเป็นอย่างไร
2. มีการวัดการปฏิบัติงาน เพื่อนำสถานที่เป็นจริงเป็นอย่างไร
3. ชี้ระบุความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นกับสิ่งที่จริง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนที่ 3 นี้เป็นการประเมินถึงความจำเป็นที่ต้องการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในกรณีนี้ สภาพความเป็นจริงอยู่ในระดับต่ำกว่า

สภาพที่ควรจะเป็น แท้ที่จริงแล้ว ขึ้นอยู่ผู้เชี่ยวชาญเองเป็นผู้กำหนดความจำเป็น และการประเมินความจำเป็น

2) แบบจำลองเพื่อการตัดสินใจ หรือ Decision - Making Model มีขั้นตอนอยู่สามขั้นตอน เช่นเดียวกันกับแบบจำลองแรกที่ได้กล่าวไปแล้ว คือ ขั้นตอนการสร้างแบบจำลองของปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นที่สอง เป็นขั้นการวัดหาต่อตัวเลข และขั้นสุดท้าย ประเมินผลหรือการสังเคราะห์ เพื่อหาดัชนีของความจำเป็น อันนำไปสู่การตัดสินใจกระทำการ

3) แบบจำลองเชิงการตลาด หรือ Marketing Model แบบจำลองนี้ นำมาใช้ประเมินความจำเป็น โดยยึดหลักว่า หน่วยงานมีความต้องการที่จะรู้ถึงความจำเป็นของตลาดเป้าหมาย และต้องการตอบสนองต่อความจำเป็นเหล่านั้น ด้วยวิธีการต่าง ๆ พัฒนาตัวสินค้า ด้านการสื่อสาร การกำหนดราคา การจำหน่ายต่อและตามความเหมาะสม และสามารถคงอยู่ในตลาดที่มีการแข่งขัน

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ การประเมินความต้องการโดยใช้แนวคิดของแบบจำลองเชิงการตลาด ขึ้นอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน (exchange) โดยที่หน่วยงานมีข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่สนองต่อความจำเป็นและต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ยินดีจะแลกเปลี่ยนตอบแทนกับข่าวสารดังกล่าว การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นนี้ไม่จำกัดเฉพาะการแลกเปลี่ยนที่เป็นเงินเท่านั้น แต่รวมถึงเวลา และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารสาธารณะด้วย

วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของการศึกษาครั้งนี้ ก็คือพยายามหาวิธีการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ วิธีการที่กล่าวถึงนี้ก็คือวิธีการสื่อสารที่ผู้วิจัยคิดว่าจะมีความเหมาะสมที่ควรนำมาใช้ ในลักษณะดังกล่าวนี้ก็คือการเสนอแนะกลยุทธ์ทางการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 กลุ่ม การศึกษาครั้งนี้โดยยึดแนวทางของ Sven Windahl

และคณะ (1992) ได้สรุปรวบรวมนโยบายทางกลยุทธ์พื้นฐานทางการสื่อสารเอาไว้ดังนี้

ประเภทแรก คือ กลยุทธ์ที่เรียกว่าเนื้อหาเพื่อการกระจายสาร (Content/distribution Strategy) กลยุทธ์แบบนี้เป็นที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายในการณรงค์ทางการสื่อสาร ลักษณะของกลยุทธ์ดังกล่าวนี้ก็คือ การผลิตเนื้อหาให้ตรงกับประเด็นของเรื่องที่ต้องการแล้วนำออกเผยแพร่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้นลักษณะของการสื่อสารแบบนี้จึงอยู่ในรูปแบบจำลองทางการสื่อสารที่ใช้กันอยู่แบบดั้งเดิมนั้นก็คือประกอบด้วย (ผู้ส่ง-ตัวสาร-ช่องทาง-ผู้รับสาร) นั่นก็คือตัวสารถูกทำขึ้นและถูกส่งผ่านไปตามสื่อที่คาดว่า

กลุ่มผู้รับสารเป้าหมายใช้อย่างสม่ำเสมอ กลยุทธ์ทางการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวนี้ มักจะใช้กันในระยะแรก ในการรณรงค์เพื่อเป็นการสร้าง “วาระ” ให้กับประเด็นของเรื่องที่ต้องการรณรงค์

ประเภทที่สอง คือ กลยุทธ์ที่เรียกว่ากลยุทธ์เชิงกระบวนการ (Processing Strategy) กลยุทธ์ดังกล่าวนี้มักจะไม่ได้แสดงออกซึ่งจุดประสงค์ที่แน่ชัดนั้น เมื่อเทียบกับกลยุทธ์เชิงเนื้อหาเพื่อการกระจายสาร กลยุทธ์นี้การสื่อสารเป็นจุดมุ่งหมายในตัวของมันเอง ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อลดความตึงเครียดที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือกลุ่มคน เพื่อผ่อนคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น หรือใช้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาาร่วมกัน กลยุทธ์ในเชิงกระบวนการนี้มักถูกนำมาใช้เพื่อสนองต่อวัตถุประสงค์ที่จะสัมฤทธิ์ผลในระยะยาว และต้องการความร่วมมือช่วยเหลือจากหลายฝ่าย เมื่อเทียบกับการใช้กลยุทธ์เชิงเนื้อหาเพื่อการกระจายสาร ที่บรรลุวัตถุประสงค์ในระยะเวลานั้น และเรื่องที่ใช้การสื่อสารไม่สลับซับซ้อน ไม่มีข้อโต้แย้งมากนัก

ประเภทที่สาม เป็นกลยุทธ์ที่เรียกว่า กลยุทธ์การกระจายสาร (Distribution Strategy) กลยุทธ์ประเภทนี้นักวางแผนการสื่อสารต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ว่ากลุ่มเป้าหมายจะมีความต้องการหรือไม่ นั่นก็คือนักวางแผนการสื่อสารคิดว่า กลุ่มเป้าหมายมีความจำเป็นต้องมีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเอาไว้ เพราะฉะนั้นนักวางแผนการสื่อสารจะเป็นผู้เลือกเวลาที่เหมาะสม เพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไปยังกลุ่มเป้าหมาย

ประเภทที่สี่ เป็นกลยุทธ์ที่เรียกว่า กลยุทธ์การจัดหา (Supply Strategy) ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ กลยุทธ์การจัดหาเชิงรุก กับเชิงรับ กลยุทธ์เชิงรุก มีลักษณะที่กลุ่มเป้าหมายได้แสดงความต้องการข้อมูลข่าวสารที่ตนเองอยากจะมีไว้ ให้กับผู้รับผิดชอบ ซึ่งก็จะไปแสวงหาแหล่งข้อมูลมาให้ ในขณะที่กลยุทธ์เชิงรับ มีลักษณะที่ข้อมูลได้ถูกเก็บเอาไว้ และนำเสนอให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยที่ผู้รับผิดชอบข้อมูลดังกล่าวให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเป้าหมายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

กลยุทธ์พื้นฐานทางการสื่อสารทั้งสี่แบบนี้ ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในงานทางด้านการรณรงค์ทางการสื่อสาร การศึกษาครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดของกลยุทธ์ทั้งสี่แบบดังกล่าวมาประยุกต์และเสนอแนะเพื่อใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณสุขด้วย

7. ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการศึกษาสำหรับการศึกษานี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเพื่อจะทำให้เกิดความเข้าใจในคุณสมบัติประจำที่มีอยู่ในเรื่องที่ต้องการ

ศึกษา ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจึงไม่ใช่เป็นการวิจัยเพื่อมาทดสอบทฤษฎี แต่ในทางตรงกันข้าม การวิจัยเชิงคุณภาพ จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีในรูปลักษณะของทฤษฎีจากพื้นฐาน (grounded theory) จากผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างจริงจัง และให้ข้อมูลในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวนี้ ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เรียกว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

คัดเลือกโดยยึดถือความเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ และความจำเป็นทางด้านข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้รับการคัดเลือกมีทั้งหมด 745 คน แบ่งแยกตามกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ดังนี้

	กลุ่มเป้าหมาย	กรุงเทพฯ	เชียงใหม่
1.	กลุ่มสื่อมวลชน	44	15
2.	กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	130	24
3.	กลุ่มประชาชนทั่วไป		
3.1	กลุ่มผู้นำท้องถิ่น	32	6
3.2	กลุ่มแม่บ้าน	47	6
3.3	กลุ่มครู	49	5
3.4	กลุ่มผู้ทำงานในโรงงาน	32	6
3.5	กลุ่มวัยรุ่น	88	5
3.6	กลุ่มวัยทำงาน	203	7
3.7	กลุ่มผู้สูงอายุ	43	5
	รวมทั้งสิ้น	666 คน	79 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลเป็นหลัก โดยใช้แนวคำถามที่เจาะในเรื่องความสนใจข้อมูลข่าวสารทางด้านสาธารณสุข เพื่อนำเข้าสู่การหาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและความจำเป็นโดยรวบรวมแนวคำถามจาก Measurement in Health Promotion and Prevention บรรณาธิการ T. Tabalin , Z.J. Brzezinski , และ Vera D.h. Carstairs. การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเทปและทำการถอดเทป การสัมภาษณ์เจาะลึกประสบความสำเร็จอย่างมาก

2. ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มสนใจขนาดเล็ก (small focus group) จำนวนสมาชิกของกลุ่มไม่เกิน 4 คน ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

3. ใช้การประชุมผู้เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 4 ครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลักในเรื่องความน่าเชื่อถือของข้อมูล

3. สถานที่เก็บข้อมูล

กรุงเทพมหานคร และจังหวัดเชียงใหม่

4. ผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสยาม รวมทั้งคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

5. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระหว่าง พฤศจิกายน 2540 - เมษายน 2541

โดยสรุปแล้ว ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมีความลึกในประเด็นที่ได้กำหนดไว้ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ในพื้นที่ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้เพิ่มการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งจากเดิมได้เสนอไว้ 225 คน มาเป็น 745 คน เพื่อความแน่ใจในส่วนที่เกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ (reliability) ให้มากที่สุดสำหรับความเที่ยงตรง (Validity) ของการศึกษาครั้งนี้ ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะประเด็นปัญหาสามารถเข้าใจอย่างชัดเจนในตัวของมันเองอยู่แล้ว

ในตอนต่อไปจะได้เสนอผลการศึกษา โดยเสนอผลการศึกษา แยกตามกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 9 กลุ่ม โดยวิเคราะห์ความต้องการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศของแต่ละกลุ่ม และประเมินความต้องการ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

8. ผลการศึกษา

การนำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งแยกข้อมูลออกตามกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ คือ กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มครู กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ ผลการศึกษาข้อมูลจะครอบคลุมในประเด็นที่เกี่ยวกับ ความจำเป็นและความต้องการที่ใช้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศอะไรบ้าง ทำไมถึงต้องใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญอย่างไร และวิธีการส่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีวิธีการอย่างไรบ้าง การนำเสนอข้อมูลจะแยกออกมาให้เห็นในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

กลุ่มสื่อมวลชน

กลุ่มสื่อมวลชนจะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในแง่ที่ว่า เป็นกลุ่มที่เป็นตัวกลาง เผยแพร่ข่าวสารสาธารณสุข ดังนั้นความต้องการข้อมูลข่าวสารมีใช้ต้องการเพื่อตัวเองแต่อย่างเดียว ต้องการข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพอีกด้วย สภาพการทำงาน มีลักษณะพิเศษตรงที่เวลาเป็นตัวบีบหรือกดดันในการทำงาน เพราะงานของสื่อมวลชนต้องทำให้เสร็จก่อนถึงเวลานำเสนอผลงานให้กับผู้รับสาร นั่นก็คือการทำงานมีเส้นตายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เส้นตายดังกล่าวนี้เองจึงทำให้เกิดความต้องการข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง นำมาใช้เป็นเนื้อหาของงานสื่อมวลชนได้สะดวก ประกอบกับการต้องสร้างความสมดุลระหว่างความเป็นธุรกิจ กับจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชน ยิ่งไม่มีสูตรสำเร็จที่แน่ชัดตายตัวในการทำงาน นักสื่อสารมวลชนเองต้องปรับของสองสิ่งให้เข้ากันได้ และทำให้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งเจ้าของสถานีและตัวนักสื่อสารมวลชนเอง นักสื่อสารมวลชนเองต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพของตัวเองในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็มีความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการประกอบอาชีพ ในกรณีของคุณอัจฉรา นักจัดรายการวิทยุ คุณอัจฉราให้ความเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของตัวเองว่า

“ช่วงหลัง ๆ นี้ จะดูแลสุขภาพตัวเอง เพราะมีคลอเรสเตอรอลเยอะ ก็พยายามออกกำลังกาย ไปเดินแอโรบิค อย่างถ้าทานอาหารแน่นมาก ก็จะใช้วิธีเดินขึ้นลงบันได ในออฟฟิศนี้ เพราะอ่านหนังสือมาว่าการเดินขึ้นลงบันไดทำให้หลอดเลือดดี ก็เลยพยายามเดินขึ้นเดินลง”

ในกรณีนี้ หนังสือนิตยสารเป็นแหล่งข้อมูลให้กับนักจัดรายการวิทยุผู้นี้ แต่ก่อนหน้านักจัดรายการผู้นี้สารภาพว่า “ไม่ค่อยรักษาสุขภาพ เพราะคิดว่าตัวเองแข็งแรงอยู่แล้ว แต่หลัง ๆ อายุเริ่มมากขึ้น ก็รู้ว่ามีปัจจัยอะไรบางอย่างทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ก็เริ่มดูแลสุขภาพ”

ในฐานะที่คุณอัจฉราเป็นนักจัดรายการวิทยุ เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย งานที่ทำอยู่ต้องพึ่งพาข้อมูล ปัญหาเรื่องข้อมูลของคุณอัจฉราอยู่ที่ว่า “ตอนนี้มีข้อมูลเยอะมาก จนเราไม่รู้ว่ อันไหนเป็นข้อมูลจริง อันไหนเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้มากนัก้อยแค่ไหน เราอยากจะให้มีคนตัดสินว่าอันไหนจริงไม่จริง เพราะบาทที่มีข้อมูลที่แรงมาจากต่างประเทศโดยตรง แล้วบางคนก็เชื่อแบบหนึ่ง บางคนก็เชื่ออีกแบบหนึ่ง เยอะมาก ไม่รู้จะตัดสินอย่างไร” คุณอัจฉราเองก็ตั้งข้อสงสัยว่า วิธีการที่จะดูแลสุขภาพอย่างไรถือว่าดีที่สุด ดังนั้นความถูกต้องของข้อมูลเป็นหัวใจสำคัญของการจัดรายการวิทยุ

ในการทำงานของนักจัดรายการวิทยุประเภทที่ต้องให้บริการแก่ประชาชน นักจัดรายการต้องการจะหาผู้เชี่ยวชาญมาช่วยตอบปัญหาของประชาชนที่ถามมา คุณอัจฉราพบว่าเป็นการยากมากที่จะหาผู้เชี่ยวชาญในขณะนั้น ในความเห็นของคุณอัจฉราแล้วต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จัดอันดับคนในรายการนี้ในประเทศไทย และประกาศออกมาเลยว่า ข้อมูลที่ได้จากท่านนี้เชื่อถือได้ หรือขณะนี้กำลังวิจัยเรื่องนี้อยู่ท่านนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญ

ด้านนี้เลยก็จะดีมาก คุณอัจฉราได้วิจารณ์เอาไว้ว่า อยากได้ข้อมูลมาจากกระทรวงสาธารณสุข มีความทันสมัยเท่ากับข้อมูลที่มีมาจากต่างประเทศ เพราะข้อมูลจากต่างประเทศออกมาเป็นโฆษณา ข้อมูลจากกระทรวงฯดังกล่าวควรมีความต่อเนื่องด้วย ยิ่งให้เห็นความคืบหน้าของเรื่องเดียวกันยิ่งดีมาก ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานของข้อมูล เป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับอยู่แล้วถึงความถูกต้องของข้อมูลทางด้านสาธารณสุข

“เพราะเท่าที่ทราบหน่วยงานสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ทันสมัย ในด้านการวิจัยมากที่สุดในประเทศไทย เพราะฉะนั้นมีผลงานอะไรน่าจะเปิดเผยให้คนทั่วไปได้รับรู้”

คุณอัจฉราเองยังคงมีความเชื่อถือกระทรวงสาธารณสุขอย่างมาก ในฐานะที่เป็นแหล่งข่าวเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยที่ดีที่สุด เพราะแหล่งข่าวทางด้านสุขภาพอนามัยจะหาได้ไม่ยากนัก ถึงแม้ว่าติดต่อไปที่กระทรวงสาธารณสุข ก็ไม่รู้ว่าจะคุยกับใคร ส่วนใหญ่ข้อมูลต่าง ๆ มาจากโรงพยาบาลก็ไม่ว่าโรงพยาบาลจะเก่งกว่าหรือเปล่า แต่ที่ไปหาข้อมูลที่โรงพยาบาลเพราะเป็นไปตามคำร่ำลือมากกว่า คุณอัจฉรา เสนอแนะว่า กระทรวงสาธารณสุข น่าจะจัดตั้งหน่วยงานเพื่อจัดมาตรฐานและลำดับความสำคัญของข้อมูล และถ้าข้อมูลส่งมาทางอินเทอร์เน็ตขอให้เปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ก็จะช่วยการทำงานของสื่อมวลชนได้อย่างมาก จากตัวอย่างนี้เองแสดงถึงความต้องการทางด้านการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานของข้อมูลทางด้านสาธารณสุขที่ให้กับสื่อมวลชน

คุณนัตยา เป็นผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุอีกผู้หนึ่งที่เคยรายงานข่าวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย บ้างประปราย ในส่วนตัวของคุณนัตยาเองยอมรับว่าไม่ค่อยได้ให้ความสนใจแก่สุขภาพตนเอง โดยให้เหตุผลว่า

“เวลาทำงานไม่ค่อยแน่นอน หาเวลาออกกำลังกายที่แน่นอนไม่ได้ อย่างบางที่ที่ทำงานเข้าเช้าออกบ่าย ๆ เย็น ๆ ก็จะเหนื่อยก็จะพักผ่อน บางทีก็เลยเวลา ส่วนใหญ่จะใช้วิธีนอนพักผ่อนมากกว่า เลยไม่ค่อยจะได้ออกกำลังกาย”

คุณนัตยา ยกตัวอย่างประสบการณ์ที่เคยไปทำงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย ในกรณีที่ตำรวจจราจรเสียชีวิตเพราะควั่นรถ คุณนัตยาคิดว่าข้อมูลลักษณะนี้ควรบอกคนทั่ว ๆ ไปได้รู้ คนขับรถยนต์ส่วนตัวไม่ค่อยมีปัญหา แต่คนที่นั่งรถเมล์ คนที่นั่งริมหน้าต่างจะสุดควั่นเข้ามาเต็ม ๆ ตรงนี้คือว่าเขาควรจะได้รู้ว่าวันที่เขาสุดเข้ามาแม้มันจะไม่ใช่วางที่รถติด รถที่วิ่งคล่อง ๆ ก็มีเหมือนกัน น่าจะมีการให้ข้อมูลตรงนี้มากเหมือนกัน ข้อเสนอแนะของคุณนัตยาก็คือ ทางกระทรวงสาธารณสุขหรือกรมควบคุมมลพิษที่น่าจะเอาข้อมูลต่าง ๆ ออกมาที่ละเอียดที่ละเอียดออกตามสื่อ แล้วข้อมูลดังกล่าวจะค่อยซึมซับไปเอง ไม่ใช่ข้อมูลหนัก ๆ ไปเลยทีเดียว สำหรับคุณนัตยาแล้ว คิดว่าแหล่งข้อมูลทางด้านสุขภาพอนามัยหาได้ไม่ยาก เพราะข้อมูลเหล่านี้ไม่เป็นความลับ หรือเป็นอันตรายต่อใคร คิดว่าคนที่รู้ก็อยากจะเผยแพร่อยู่แล้ว แต่ไม่รู้จะไปบอกใคร

สำหรับเรื่องการเผยแพร่ข้อมูล คุณนายาคิดว่าถ้าเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตก็จะเข้าถึงเฉพาะกลุ่มที่เล่นคอมพิวเตอร์ คิดว่าสื่อที่จะเข้าถึงคนมากที่สุดควรจะเป็นทีวี น่าจะนำสื่ออย่างนี้ออกมาทำเป็นตอนสั้น ๆ ตอนละสองนาทีกี่วันหลาย ๆ ตอน

ในส่วนตัวของนักข่าวเอง การไปทำข่าวเกี่ยวกับสาธารณสุขแล้วมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโรคภัยไข้เจ็บ หรืออย่างโรคแอนแทรกซ์เข้ามา ก็จะมีบูมกันทีหนึ่ง จะเป็นลักษณะนั้นมากกว่า แต่จะให้ไปตามข่าวเกี่ยวกับสาธารณสุขเลยอย่างนั้นไม่มี ที่สาธารณสุขจะเป็นตามหมายข่าวมากกว่า จัดสัมมนาเกี่ยวกับโรคนั้นโรคนี้ หรือมีโรคอะไรระบาดตอนนี้ ก็จะรับพวกนี้มาทำข่าวเท่านั้นเอง

คุณบุศราคม เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ผลิตรายการวิทยุ ระบุว่าตัวเองสนใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอยู่แล้ว อยากจะรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาต่าง ๆ มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีในการรักษามากน้อยแค่ไหน เช่น อยากรู้ความก้าวหน้าของการพัฒนาการรักษาโรคเอดส์ไปถึงไหนแล้ว นั่นก็คือการเผยแพร่ข้อมูล ต้องมีประเด็นของข่าวให้ถูกนำมาใช้ในการทำขึ้นมาเป็นข่าวและเผยแพร่ออกได้ อยากให้มีการเผยแพร่ออกมาให้กับคนทั่วไป ไม่เฉพาะกับกลุ่มคนทำงานด้านนี้เท่านั้น ในส่วนของคุณบุศราคม อยากให้ข้อมูลทางด้านสาธารณสุข ส่งผ่านอินเทอร์เน็ต คุณบุศราคมระบุว่า มีหลายหน่วยงานใส่ข้อมูลต่าง ๆ ลงไปในอินเทอร์เน็ต แต่ข้อมูลที่ใส่ลงไป ยังไม่ตรงกับความต้องการ หรือยังไม่ค่อยทันสมัยเท่าไรเสนอแนะให้ใช้แฟกซ์ก็จะมีคามรวดเร็ว ถ้าทำรายการวิทยุอยู่ การเปิดใช้อินเทอร์เน็ตอาจจะล้ำซ้ำ

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งที่คุณบุศราคม ได้ให้ไว้ในกรณีใช้โทรศัพท์สอบถามข้อมูล คือว่าถ้าให้ข่าวมาเป็นข่าวแจก ขอให้เขียนว่าติดต่อใครได้ ในวันเวลาเมื่อไร มีมือถือ มีเพจเจอร์ ติดต่ออะไรเอาไว้ด้วย ลักษณะนี้ถือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถตอบคำถามเราได้ ถ้าเราสนใจในเรื่องต่าง ๆ ก็ติดต่อคนนี้ได้เลย หรือมีใครเป็นผู้ประสานงาน ต้องระบุให้ชัดเจน ไม่ใช่มีหัวว่าเป็นข่าวสาธารณสุข มีเบอร์โทร เบอร์ติดต่อ ซึ่งพอตอนไม่ไ้วันราชการ ก็จะติดต่อไม่ได้ คุณบุศราคม ระบุให้ไว้เลยว่า “นี่เป็นจุดบอดที่เราหาข้อมูลไม่ได้” และที่ร้ายไปกว่านี้ก็คือ บางทีโทรไปตามที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ให้ไว้ก็โยนกันไปโยนกันมา หากคนรับผิดชอบเรื่องนี้ไม่ได้

“จริง ๆ ข่าว ส่วนใหญ่ออกมาจากกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่จะออกมาจากอธิบดีบ้าง ระดับผู้ใหญ่ ซึ่งดิฉันมองว่าคงจะไม่ใช้การดูถูก แต่ไม่ใช่จะมีไปทุกคนที่จะรู้ไปทุกเรื่อง หรือตอบคำถามได้ทุกเรื่อง อยากให้ลงไปเจาะ สำหรับคนที่ทำงานตรงนั้นจริง ๆ มากกว่า”

นอกจากเป็นนักจัดรายการวิทยุแล้ว คุณบุศราคมยังให้ความสนใจเพิ่มเติมในฐานะที่เป็นหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งด้วย สำหรับข้อมูลที่จะให้กับหนังสือพิมพ์ต้องการที่จะได้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดมากกว่า แหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ต้องชัดเจนและละเอียด

อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ ทศนะของ คุณมารี นักจัดรายการวิทยุ ที่เคยจัดรายการประเภทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพมาแล้ว เช่น 94 Radio Clinic คุณมารีเล่าให้ฟังว่า ขณะที่ทำรายการประเภทสุขภาพ เมื่อต้องการข้อมูลมาทำรายการ ก็จะหาเองจากนิตยสารที่มีอยู่ในท้องตลาด เช่น เอาข้อมูลมาจากนิตยสารรักลูก ลูกรัก ฟิตเนส ไกล่หมอ หมอชาวบ้าน ในขณะที่ คุณมารีต้องการข้อมูลทางด้านสาธารณสุขเพื่อนำมาใช้ทำรายการวิทยุ ดังนี้

1. ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และที่สำคัญก็คือ ความแตกต่างจากที่คนอื่น (รายการอื่น) ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลลักษณะดังกล่าวให้ คุณมารีต้องไปเสาะแสวงหาข้อมูลด้วยตนเอง สถานที่ที่คุณมารีระบุเอาไว้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) สถาบันวิจัยด้านโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล และสอบถามจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่ และมีแง่มุมน่าสนใจ

2. สื่อบุคคล เช่น แพทย์ที่มีความสามารถในการสื่อสารที่ถ่ายทอดเรื่องยากเป็นเรื่องง่าย ใช้ภาษาชาวบ้าน เนื่องจากรายงานเพื่อสุขภาพมีกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในระดับต่ำลงมาด้วย

คุณณรงค์ชัย นักจัดรายการวิทยุที่ได้ให้ความเห็นความต้องการข้อมูลสุขภาพอนามัย เอาไว้ว่า ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพร่างกาย เช่น ร่างกายของคนเราต้องการอะไรบ้าง ถ้าเป็นโรคจะแก้ไขอย่างไร และถ้าไม่เป็นแล้วต้องส่งเสริมอย่างไร ในฐานะที่คุณณรงค์ชัยเป็นสื่อมวลชน ความสนใจเรื่องข้อมูลสุขภาพยังขยายไปถึงข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนส่วนรวม เช่น โรคระบาดต่าง ๆ อาทิ ไข้เลือดออก

ภัยจากมลพิษ โรคปอดอันเกิดจากควันรถ สิ่งเหล่านี้ดูว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของคนในเมือง

อีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ ถ้าในกรณีที่เป็นผู้จัดรายการวิทยุสารคดีเกี่ยวกับผู้หญิง ก็จำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงทางด้านสุขภาพและข้อมูลทางวิชาการ โดยที่ความต้องการก็คือต้องการรู้ว่า หมอคนไหนจะตอบข้อมูลทางวิชาการให้คนฟังรู้เรื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างปลอดภัย เช่น เรื่องการรับประทานยาคุมกำเนิด จะรับประทานอย่างไรจึงจะได้ผลดี และอาหารเสริมมีความจำเป็นอย่างไร

โดยสรุปแล้วสำหรับนักจัดรายการวิทยุแล้วต้องการข้อมูลที่เป็นเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง ซึ่งเอกสารน่าจะมาจากแหล่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นโดยตรง เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ข้อมูลถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องการทราบด้วยว่า หมอหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ โดยตรงนั้นเป็นใคร ทำงานอยู่ไหน จะติดต่อได้อย่างไร เพราะเป็นช่องทางที่จะหาข้อมูลได้โดยตรง

สำหรับบุคลากรสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ คุณจินตนา ผู้จัดการ ได้เล่าถึงประสบการณ์การผลิตรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ เอาไว้ว่าเดิมทีเดียว สถานี

มีรายการเกี่ยวกับสุขภาพหลายรายการ เป็นรายการจากกระทรวงสาธารณสุข (ความยาวครึ่ง ชั่วโมง) เช่น รายการก้าวทันโรค รายการ 3 นาทีเพื่อสุขภาพ รายการของโรงพยาบาลจุฬาฯ รายการเกี่ยวกับสุขภาพส่วนใหญ่เป็นโครงการของกระทรวงสาธารณสุขโดยตรง ซึ่งสถานีฯ จะเป็นผู้ผลิตรายการร่วม (Co-producer) โดยที่กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้แนะนำให้ไปหา ข้อมูลจากที่ไหน เช่น แพทย์คนใด หรือผู้เชี่ยวชาญคนใด จะเห็นว่าลักษณะของผู้ผลิตรายการ ต้องพึ่งข้อมูลข่าวสารโดยผ่านตัวกลางเพื่อเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ตัวกลางดังกล่าวเป็น หน่วยงานที่ทำหน้าที่ทางด้านสุขภาพโดยตรง สื่อมวลชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข่าวหรือ แหล่งข้อมูลโดยตรง

คุณจินตนา ให้รายละเอียดว่า รายการเหล่านี้ ในปัจจุบันถอนออกไปหมดแล้ว เพราะไม่มีค่าเช่าเวลา เนื่องจากสถานีฯ ได้เก็บค่าเช่าเวลา เพราะงบประมาณถูกตัด ถ้าได้รับงบประมาณอีกก็จะกลับมาทำใหม่ ในขณะนี้จึงเหลือเพียงรายการเดียวคือ รายการ 3 นาทีเพื่อสุขภาพ จากลักษณะดังกล่าวนี้เอง จะเห็นว่าสื่อมวลชนต้องพึ่งพาหน่วยงานที่มีข้อมูล สาธารณสุขค่อนข้างมาก ตัวสื่อมวลชนเองก็ไม่มีความสามารถพอในการจัดทำรายการทาง ด้านสาธารณสุข โดยปกติแล้วข่าวสารสาธารณสุขได้มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาติดต่อให้ ทำรายการ จึงได้รู้จักผู้ให้ข้อมูล รู้จักช่องทางหาข้อมูล ถ้าต้องการข้อมูลอะไร ต้องไปขอที่ ไหน หน่วยงานเหล่านี้ จะแนะนำ เช่น ให้ไปหาข้อมูลจากกรมควบคุมโรคติดต่อ กองโรค เอดส์ กรมการแพทย์ ซึ่งแล้วแต่ว่ารายการนั้นพูดถึงโรคอะไร และจะเกี่ยวข้องกับหน่วย งานใด หรือถ้าต้องการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์คนใด หน่วยงานที่มาติดต่อให้ผลิต รายการ ก็จะเป็นผู้แนะนำให้ไปหาข้อมูลที่ใด ใครเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องนี้ ณ จุดนี้เองผู้ผลิต จึงทราบแหล่งข้อมูลทางสาธารณสุข ผู้ผลิตจึงจะสามารถหาข้อมูลโดยตรงจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

ส่วนใหญ่ของข้อมูลที่เป็นเอกสารมักส่งตรงไปยังสถานีวิทยุ ซึ่งสามารถอ่าน ออกอากาศได้เลย แต่ถ้าเป็นโทรทัศน์ต้องนำมาดัดแปลง เข้าสู่ขั้นตอนของการผลิตรายการ และเมื่อผลิตรายการ ต้องมีงบประมาณเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยนั้น คือได้รับข้อมูลก็ไม่สามารถ ออกอากาศได้ทันที อย่างวิทยุ ถ้าจะสรุปประเภทข้อมูลที่ผู้จัดรายการโทรทัศน์ต้องการที่จะนำ มาใช้เพื่อนำเสนอให้กับผู้ชม น่าจะเป็นข้อมูลที่ คุณวีระเกียรติ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อีกคน หนึ่ง ได้แสดงความคิดเห็นเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และถูกวิธี
2. ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการพักผ่อน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคหัวใจ โดยเฉพาะเรื่องหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน
4. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคประจำตัว ในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกัน การดูแลเมื่อ เป็นแล้ว เช่น โรคภูมิแพ้ โรคไวรัสบีไมเกรน
5. ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ โดยพิจารณาจากมุมมองของครอบครัว โรงเรียน หรือที่ทำงาน
6. ข้อมูลเกี่ยวกับการฉีควัคซีนตามกำหนดของเด็ก

7. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรณีประสบเหตุฉุกเฉิน เช่น พบคนจมน้ำ พบคนไหลเลือด ขาแขนหักจากอุบัติเหตุรถยนต์

8. ข้อมูลเกี่ยวกับการทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ

9. ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้อยา และวิธีทานยาอย่างถูกต้อง การแพ้ยาบางประเภท

10. ข้อมูลเกี่ยวกับการทานอาหารเสริม เช่น วิตามิน ซุปไก่สกัด รวมทั้งการโฆษณาอาหารเสริมที่อ้างสรรพคุณต่าง ๆ ต้องการการยืนยันความถูกต้อง

11. ข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาสายตา

12. ข้อมูลเกี่ยวกับโทษของการเสพติด เช่น บุหรี่ เหล้า ยาไอ ยาเลิฟ ยาบ้า

13. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคจากสัตว์เลี้ยง

14. ข้อมูลเกี่ยวกับการไปตรวจสุขภาพเป็นระยะตามความเหมาะสม

ในแง่ของความต้องการข้อมูลสุขภาพ คุณกวาดล นักข่าวนิเทศสารระบุว่าข้อมูล 2 ประเภททางด้านสาธารณสุขที่ต้องการคือ

1. ข้อมูลสาธารณสุขพื้นฐาน หรือการรักษาสุขภาพอนามัยที่เกิดการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงมากนัก ข้อมูลนี้จะช่วยให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ โดยไม่ต้องทานยาหรือไปหาหมอ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานพยาบาลหรือแพทย์ที่เชี่ยวชาญการรักษาโรคเฉพาะด้าน เพื่อค้นหาข้อมูล หากผู้ป่วยต้องการรักษาตัว พร้อมกับค่าใช้จ่ายโดยประมาณ

ในเรื่องค่าใช้จ่ายนี้ นักข่าวเห็นว่า มีความสำคัญมาก เพราะเป็นข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจว่าจะเลือกไปหาหมอหรือโรงพยาบาลไหนดี ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ควรมีความหลากหลาย เพื่อว่าผู้ใช้สามารถทำการเปรียบเทียบทั้งด้านคุณภาพ ราคา การเดินทาง และความเป็นไปได้ในด้านอื่น ๆ

ตัวนักข่าวเองก็เหมือนกับคนทั่วไปที่ว่าจะใช้บริการของข้อมูลสาธารณสุข ก็ต่อเมื่อมีอาการเจ็บป่วยในกรณีที่เจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะได้หาข้อมูลมาใช้ในการดูแลรักษาตัวเอง แต่ถ้าหากอาการป่วยหนักหนา จนต้องไปพบแพทย์ ก็จะนำข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของโรงพยาบาล ความชำนาญเฉพาะด้านของแพทย์ และค่าใช้จ่ายโดยประมาณนำมาใช้ในการพิจารณาว่าต้องไปพบแพทย์ที่ไหน จึงจะเหมาะกับโรค และนำข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโดยประมาณมาช่วยประกอบการตัดสินใจด้วย

คุณกวาดล ให้ความเห็นว่า การหาข้อมูลในการนำมาเขียนข่าวหรือบทความมาจากหมอหรือผู้เชี่ยวชาญ และคนที่เคยมีอาการนั้น ๆ หรือเคยผ่านประสบการณ์นั้น ๆ โดยดูจากข่าวเก่า ๆ ในแง่ที่ว่าเรื่องทำนองนี้เขาเคยไปสัมภาษณ์ใครมาบ้าง หรือเรื่องอย่างนี้หมอคนไหนเขียนคอลัมน์อยู่ แน่ๆ เราต้องเลือกคนที่รู้จักเพื่อความเชื่อถือของข้อมูล

โดยสรุปแล้วนักสื่อสารมวลชนจะยึดถือสิ่งพิมพ์เป็นหลัก เพราะง่ายต่อการค้นคว้า และตัดแปลงมาใช้ตามต้องการได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นประเด็นความรวดเร็วของเนื้อหาจะมาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือความน่าเชื่อถือ และความมากมายของข้อมูล

สำหรับกลุ่มนักสื่อสารมวลชน ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่ทำงานกับสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ ในกลุ่มสื่อมวลชนที่ทำงานหนังสือพิมพ์ คุณพนัสชัยจากหนังสือพิมพ์ธุรกิจฉบับหนึ่ง ให้ความเห็นว่า ข้อมูลสาธารณสุขที่ผ่านสื่อมวลชนสำหรับคนที่อยู่ในเมืองมีมากพอแล้ว แต่นอกเมืองยังไม่พอเพราะมีสื่อ น้อย แต่ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการที่จะรับข้อมูลดีกว่าแต่ก่อน ในฐานะสื่อมวลชนแล้ว คุณพนัสชัย พยายามหาข้อมูลที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น โรคระบาดต่าง ๆ เพราะต้องเขียนข่าวให้ประชาชนป้องกันตัว โดยปกติคุณพนัสชัย จะได้ข่าวสารสาธารณสุขจากศาลากลางจังหวัดทุกวันอังคารจะมีแถลงข่าว โดยปกติแล้วหนังสือพิมพ์ ทางจังหวัดเชียงใหม่จะไม่มีคอลัมน์ประจำทางด้านสาธารณสุข ดังนั้นถ้ามีข่าวสารมาให้จากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขก็จะลงให้ หรือจากการที่ไปพบเห็นโดยตัวนักข่าวเอง เช่นกรณีของศูนย์ยุทธเดชา ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ ให้ความเห็นว่าข้อมูลทางด้านสาธารณสุขสำหรับชาวบ้านที่อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดยังไม่พอ โดยเฉพาะในแง่ของการส่งเสริมหรือการรักษา เช่นเดียวกันศูนย์ยุทธเดชา ยังเห็นว่าการประสานงานกันระหว่างหนังสือพิมพ์กับหน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่ดีนัก เพราะต่างก็มองไม่เห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน ไม่ค่อยสนใจกัน มีลักษณะตัวใครตัวมัน แต่ในทางตรงกันข้ามในกรณีขอขาดบาดตาย สาธารณสุขจะแจ้งข่าวมาให้กันทั่วทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ สำหรับนักข่าวแล้วในยามปกติก็ยังต้องการข่าวสารสาธารณสุข อยากเห็นว่ามี การประสานงานกันมากขึ้น นักข่าวเองเห็นความสำคัญของข่าวทางด้านสาธารณสุข แต่หายากในจังหวัดเชียงใหม่ อุปสรรคสำคัญก็คือขาดการประสานงาน สิ่งต้องการให้สาธารณสุขจัดทำก็คืออยากให้ทำหนังสือเกี่ยวกับโรคติดต่อตามฤดูกาล บอกวิธีป้องกันและดูแลตนเอง และการส่งข่าวควรมาอย่างต่อเนื่อง ผู้สื่อข่าวต้องการข้อมูลในลักษณะที่เป็นสิ่งพิมพ์ เพื่อสะดวกในการนำไปใช้ทำข่าว

คุณสุรศักดิ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความเห็นว่าข้อมูลสาธารณสุขที่ต้องการนำเสนอให้กับประชาชน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมี ยาฉีด ผักผลไม้ เรื่องปวดหลัง ไขข้อ สำหรับหนังสือพิมพ์ของคุณสุรศักดิ์มีคอลัมน์ประจำเกี่ยวกับสุขภาพ ตอนนี้นำโครงการเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์

เช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับข่าวสารทางด้านสาธารณสุขเช่นกัน คุณอาภา ผู้ดำเนินรายการวิทยุให้ข้อมูลเอาไว้ว่า สถานีวิทยุฯ ให้ความสำคัญในประเด็นทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับโรคเอดส์ และการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นโครงการที่เราทำขึ้นทุกปี มีการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาถาม มีการผลิตสปรอต บทความเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ส่วนข้อมูล

ต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตรายการ ได้รับความร่วมมือจากสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 10 หน่วยงานแพทย์ของโรงพยาบาลมหาราช โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ โดยส่งกระจายเสียงไปยังคลื่นความถี่ทั้ง 4 คลื่นสถานี การนำเสนอเนื้อหา นั้นใช้สอดแทรกในรายการบันเทิงเพื่อจะให้คนฟังไม่รู้สึกรู้ว่าถูกยัดเยียดสาระ นอกจากนี้ สถานีฯ ยังได้รับข้อมูลและความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ เช่น ศูนย์ศุลกากร ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน ให้ความรู้เรื่องผู้ป่วยโรคเอดส์ ที่เป็นสมาชิกของศูนย์

สำหรับนักจัดรายการวิทยุ ผู้ที่ให้ข้อมูลมีความสำคัญที่สุด เพราะทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการจัดทำรายการ นั้นก็หมายความว่า จะต้องมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว อย่างดี และข้อมูลที่เป็นตัวบุคคลเป็นสีสันของรายการ เป็นความน่าเชื่อถือของรายการ ในขณะเดียวกัน ถ้ามีระบบข้อมูลที่พร้อมจะให้ใช้ได้เลย เมื่อมีเหตุการณ์อะไรขึ้น นักจัดรายการวิทยุ คิดว่าตนเองสามารถนำเสนอได้ฉับไว ย่นย่อระยะเวลาทำงาน อย่างน้อยที่สุดก็ได้ข้อมูลพื้นฐานมาก่อน ทำให้มีโอกาสทำความเข้าใจเอาไว้ก่อน ข้อมูลพื้นฐานที่นักจัดรายการวิทยุ ต้องการก็คือลักษณะของข้อมูลทำความเข้าใจเกี่ยวกับโรคได้ ลักษณะการปฏิบัติตน เพื่อสุขภาพที่ดี การกิน การอยู่ การออกกำลังกาย นักจัดรายการวิทยุได้เตือนเอาไว้ว่า ปัญหาในเรื่องข้อมูลนั้น ไม่ใช่เฉพาะเรื่องขาดตัวเนื้อหาเท่านั้น ระบบการค้นหาข้อมูลก็เป็นปัญหาด้วย เช่นถ้าเป็นหนังสือ หากไม่มีตัวดัชนี (Index) ก็ยากต่อการค้นหาอย่างมาก

อาจารย์พิรุณจากสถานี เอฟเอ็ม. จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ข้อมูลว่าในขณะนี้ สื่อมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่หลายแห่งใช้คอมพิวเตอร์ ใช้อินเทอร์เน็ต เช่น สถานี FM.100 สถานีวิทยุของ อสมท. หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดหน้า

ในขณะนี้ข้อมูลที่นับว่าแพร่หลายที่สุดคือข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ นักสื่อสารมวลชนทุกคนที่สัมภาษณ์ได้ระบุถึงเรื่องเกี่ยวกับโรคเอดส์อย่างต่อเนื่อง สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับโรคอื่น ๆ นั้น มีความต้องการเพื่อนำไปใช้ป้องกันโรค ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในแต่ละช่วงของปี เช่น ช่วงฤดูหนาวเป็นโรคทางเดินหายใจ โดยทั่วไปแล้ว ข้อมูลที่มีอยู่อย่างแพร่หลายทางด้านสาธารณสุขในจังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ โรคเอดส์ คอหอยพอก โปลิโอ

ในการทำข่าววิทยุ ข้อมูลที่ผู้สื่อข่าวต้องการเพื่อใช้ทำข่าวและต้องเป็นข้อมูลที่ ทำให้คนสนใจ เช่น ช่วงนี้คนให้ความสนใจมากกับโรคไข้หวัดนก ผู้สื่อข่าวจะรู้ได้จากการดูตามหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ จากนั้นก็จะหาข้อมูลต่อไป โดยสัมภาษณ์นักวิชาการ เพื่อให้ได้มาของข้อมูลเกี่ยวกับโรคนี้คืออะไร มีวิธีป้องกันอย่างไร นักวิชาการที่เป็นแหล่งข้อมูลได้แก่ แพทย์จากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราช หรือแพทย์สาธารณสุข ซึ่งจะมีที่มหาวิทยาลัยอยู่ ถ้าที่คณะแพทยศาสตร์และสาธารณสุขไม่สามารถติดต่อได้ ก็จะไปหาข้อมูลที่โรงพยาบาลเอกชน เช่น ที่โรงพยาบาลเชียงใหม่ราม นอกจากที่นักข่าววิทยุจะใช้สถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการหาข้อมูล นักข่าวเองก็คิดเรื่องหรือประเด็นขึ้นมาเองในบางครั้ง คุณสิริ นาด บรรณาธิการข่าววิทยุ เอฟเอ็ม.จังหวัดเชียงใหม่ ได้เล่าลักษณะการทำงานเอาไว้ว่า

“ตอนนี้อยู่ที่ทำงานคือรายการ“ร้อยสาระ”ออกอากาศสดช่วงเวลา 11.00-

12.00 น.

โดยจะจับประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพ เชิญหมอผู้เชี่ยวชาญแต่ละโรคมาให้ความรู้ในรายการ โดยเปิดโอกาสให้คนได้โทรเข้ามาในรายการ บางทีเรื่องใกล้ตัวเราคิดว่าคนไม่สนใจ เช่น เรื่องฟัน เรื่องกระดูก ปรากฏว่าพอออกอากาศไปแล้วมีคนโทรมาสอบถามกันมาก ปัญหาศัลยกรรม ปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ ก็จะมีคนโทรมาสอบถามเช่นกัน ซึ่งเรื่องเหล่านี้ เราจะมีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละแขนงมาให้ความรู้แก่ประชาชน”

คุณสิรินาถ ให้ระบุว่าเรื่องที่ออกอากาศทางวิทยุเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยที่มีผู้ฟังสนใจมาก ดังนี้

“เรื่องสุขภาพจิต เช่น ปัญหาของเด็กวัยรุ่น ปัญหาการเลี้ยงลูก โดยผู้ที่ให้คำแนะนำมักจะเป็นแพทย์ที่เปิดคลินิกของตนเอง แต่ค่าบริการจะแพงมาก ดังนั้นคนจึงให้ความสนใจในการโทรเข้ามาสอบถามในรายการมากกว่า ขณะเดียวกันแพทย์พวกนี้ก็จะยินดีที่จะมาให้คำแนะนำในรายการ เพราะจะได้โปรโมทคลินิกตัวเองไปในตัวด้วย ปัญหาเรื่องเพศก็มีแต่ก็ไม่ได้ลงไปในระดับที่ลึก เช่น ปัญหาโทรศัพท์โรจจิต แต่ถ้ามีคนโทรเข้ามาถามก่อนออกอากาศจะมีการคุยกันหลังไมค์ก่อนกับผู้ที่โทรเข้ามาสอบถาม โดยเราจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ณ เวลาออกอากาศคุณหมอมจะเป็นผู้ให้คำตอบหรือบางที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้โดยตรงเกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้นในขณะนั้น เช่น โรคในช่วงหน้าหนาวก็จะจัดทำเทปพร้อมสัมภาษณ์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ส่งตามสถานีวิทยุต่าง ๆ ถ้าทางเราสนใจก็มีเชิญแพทย์มาอีกทีเพื่อจะได้เจาะลึกถึงโรคที่เกิดขึ้น อย่างเช่น ช่วงที่โรคแอนแทรกซ์ระบาดทางเราก็มีการเชิญสัตวแพทย์ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคแอนแทรกซ์มาให้ความรู้”

จะเห็นได้ว่าการจัดรายการวิทยุและการผลิตข่าววิทยุต้องการความรวดเร็วและความถูกต้อง ดังนั้นแหล่งข้อมูลต้องเป็นแหล่งที่น่าเชื่อถือ เช่น หน่วยงานทางด้านสาธารณสุขของทางราชการ ในบางครั้งการตรวจสอบข้อมูลหรือข่าว อาจจะไม่ทันต่อการออกอากาศ จึงต้องยึดความน่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลเป็นหลัก ในกรณีของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ถ้าเป็นรายการประกอบเสียง เช่น รายการที่คุณสิรินาถทำอยู่ คุณสิรินาถจะดูตามประเด็นที่บทความส่งมาจากหน่วยงานนั้น ๆ ถ้าเป็นเรื่องที่น่าสนใจก็พยายามหาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้รับมา เช่น มีบทความเกี่ยวกับมียารักษาโรคเอดส์ ชนิดใหม่ก็จะไปเจาะว่ายาตัวนี้คืออะไร มีผลอย่างไร จากแพทย์ นำเอาคำสัมภาษณ์ที่ได้บันทึกเสียงเอาไว้มาประกอบทุกครั้ง

สำหรับคุณณัฐดี ผู้จัดรายการวิทยุ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้จัดรายการ “บริโภครายการปลอดภัย” กับ “สุขภาพครอบครัว” เป็นรายการสารคดีเจาะลึก 5 นาที ได้เล่าถึงลักษณะและประเภทข้อมูลที่ต้องการของรายการดังกล่าว

“รายการบริโภครายการปลอดภัยก็ต้องหา ข้อมูลว่าช่วงนี้มีเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริโภคอะไรบ้าง โดยมากที่หาจะได้จากการเสวนา ของชมรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอย่างชมรมอัมบุญ ซึ่งเป็นของชมรมผู้ผลิตและผู้บริโภคของภาคเหนือตอนบน เขาจะ

จัดเสวนากันเดือนละครึ่ง แล้วก็อาจจะเอาข้อมูลตรงนั้นมาด้วย ทั้งเรื่องอาหารในตลาด เนื้อสัตว์ และสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรที่อาจตกถึงผู้บริโภคในพืชผักมีทั้งนักวิชาการที่มาคุยด้วย แล้วก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเสวนา เราก็จะนำข้อมูลมา อีกแง่หนึ่งก็คือ ดูจากข่าวทั่วไปว่าตอนนี้ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคที่น่าสนใจมีอะไรบ้าง อย่างเช่นทาน้ำที่มีฟลูออไรด์มากเกินไปฟันตกกระในเด็ก เราก็ต้องมีข้อมูลตรงนี้ แล้วก็สัมภาษณ์อาจารย์หมอทันตแพทย์ ส่วนรายการสุขภาพครอบครัว จะมีอาจารย์หมอประจำอยู่คนหนึ่ง เป็นอาจารย์หมอคณะเวชศาสตร์ครอบครัว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์จะมีสื่อกับของอาจารย์เองส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้าน ว่ายาอันนี้ใช้อย่างไร เราจะเป็นคนนำเข้ารายการ link และสรุปเท่านั้น”

คุณฐิติใช้แหล่งข้อมูลในการทำรายการวิทยุของตนเองโดยเอามาจาก “เอกสารจากสาธารณสุขนำมาทำเป็นบทวิทยุมาก็มี ที่กระทรวงสาธารณสุขส่งมาเลยก็มี เราก็นำตรงนั้นมาด้วย หรืออาจจะปัดหัวข้อแล้วเราก็นำมาหาข้อมูลต่อ หรือไม่ก็นำบทตรงนั้นมา rewrite ใหม่ เพราะจะมีรายการสำหรับเด็กด้วย ก็จะเลือกเอาที่เป็นประโยชน์แล้วมาปรับปรุงให้เหมาะกับเด็ก ที่เด็กพอจะนำไปปฏิบัติได้ก็จะนำมาคุยกัน อีกอย่างหนึ่งก็คือในหน้าหนังสือพิมพ์ ข้อมูลที่เป็นข่าวปัจจุบันทันสมัยที่อยู่ในความสนใจของประชาชนก็จะเอามาด้วย”

สำหรับประเด็นของการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการทำรายการวิทยุ คุณฐิติให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า “ข้อมูลก็นำมาใช้ขำขันนะ แต่จะเสียเวลาที่จะ rewrite ใหม่ และหาผู้มีความรู้ แต่ตรงนี้อาจจะไม่ว่าจะสัมภาษณ์ใครดี อย่างเรื่อง Macro-biotic ก็ไม่ว่าจะหาแหล่งข่าวเป็นใครดี สัมภาษณ์ใครดี คือ หาผู้มีความรู้ทางด้านนี้ ก็ต้องรู้ว่าฝ่ายโภชนาการเป็นใคร หมอคนไหน ส่วนไหน ตรงแหล่งข่าวนี้จะหายากหน่อย”

เท่าที่ผ่านมา คุณฐิติ จะปรึกษาพนักข่าวที่มีประสบการณ์ในการหาแหล่งข่าว โดยการแนะนำแล้วจึงติดต่อแหล่งข่าว ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมืออย่างดี ถ้าหากมีแหล่งข่าว จัดทำขึ้นมาใหม่จากหน่วยงานสาธารณสุขที่เชื่อถือได้ คุณฐิติให้ความเห็นว่าอยากได้ข้อมูลในลักษณะที่

“ในตัวข้อมูล อยากให้ข้อมูลที่ออกมาเป็นข้อมูลที่เข้าใจได้ เพราะสื่อมวลชนตอนแรกต้องเข้าใจในสารก่อน ก่อนที่จะนำเสนอกับผู้ฟัง ถ้าเข้าใจยากเกินไปก็ต้องใช้เวลา ที่สำคัญคือ เราเป็นสื่อกลางในการผ่าน เราต้องเข้าใจในตรงนั้นก่อน ขอให้เข้าใจง่าย หาง่ายก็ดี จะได้ว่าในเรื่องนี้เราจะไปหาข้อมูลได้ตรงไหน”

คุณฐิติไม่เคยหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จะหาข้อมูลจากเอกสาร แต่ถ้ามีบริการดังกล่าว คุณฐิติอยากจะใช้ และอยากจะรู้ว่าใช้อย่างไร ในประเด็นนี้การจัดรายการวิทยุในจังหวัดเชียงใหม่เห็นด้วยอย่างมาก นั่นก็คือการฝึกอบรมหรือเผยแพร่วิธีการใช้อินเทอร์เน็ต

คุณนงลักษณ์ นักข่าววิทยุอีกผู้หนึ่งได้ให้ความเห็นว่า ข้อมูลที่สื่อมวลชนต้องการอย่างมากอยู่ในเรื่องของการกิน โดยเฉพาะประเด็น ประโยชน์ที่ได้รับจากอาหาร ให้พลังงานเท่าไร เพื่อจะคั่งน้ำหนัก บางคนมีโรคประจำตัว ทานอาหารเข้าไป ผลจะเป็นอย่างไร นอกจากเรื่องการกินแล้ว เรื่องการออกกำลังกายก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ประชาชนสนใจข้อมูลในเรื่องดังกล่าวนี้ที่ผู้ฟังอยากจะได้อีกคือ ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของการออกกำลังกาย ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกกำลังกาย การลดน้ำหนัก คำถามดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่มาจากคนที่อยู่ในวัยทำงาน สำหรับพวกที่ปลดเกษียณแล้วจะสนใจข้อมูลในเรื่องประเภทของการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย ประเด็นอื่นของความต้องการข้อมูลในขณะนี้คือเรื่องของความเครียด ในส่วนที่เป็นข้อแนะนำลดความเครียด จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ โดยปกติแล้วมักจะเป็นการถาม-ตอบสด ในขณะดำเนินรายการระหว่างผู้ที่มีความเครียดกับแพทย์ ส่วนใหญ่มักจะมีสาเหตุมาจากการตกราง และยังหางานทำไม่ได้

ในความเห็นของคุณประเสริฐ บรรณาธิการศูนย์ข่าวภาคเหนือของสถานีโทรทัศน์พบว่า สื่อมวลชนต้องการข้อมูลที่เป็นสถิติต่าง ๆ ตัวเลขเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่ต่อยังประชาชนได้อย่างดี ในปัจจุบัน คุณประเสริฐ มีความเห็นว่าข้อมูลที่ใช้อยู่ “น้อยไปข่าวสารเกี่ยวกับด้านวงการแพทย์ และข่าวสารเกี่ยวกับการให้คนป้องกันสุขภาพจากตัวเองอยากรู้ว่าอวัยวะในร่างกายเรามีอะไร มันอยู่ตรงไหน ทำหน้าที่อะไร การทานอาหาร การดื่มการออกกำลังกายเอามันดีต่อร่างกายอย่างไร คุณประเสริฐคิดว่าถ้ามีการเผยแพร่ข่าวสารไม่ว่าด้วยวิธีไหนก็ตามให้คนเข้าใจมากขึ้น จะทำให้คนรู้จักป้องกันตัวเอง มากกว่าจะไปรับการรักษา

สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลอยากให้ออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์แล้ว คุณประเสริฐเห็นว่าจะลงไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาและด้อยโอกาสพวกนี้ยังขาดแคลนข้อมูลข่าวสารมีปัญหาเรื่องสุขภาพมากกว่าคนที่มีความรู้ทางเศรษฐกิจดี สำหรับสื่อมวลชนแล้ว ข้อมูลที่ช่วยในการหยิบประเด็นมาทำเป็นข่าวหรือสารคดี จะทำให้การทำงานของสื่อมวลชนง่ายขึ้น คุณประเสริฐได้ให้คำอธิบายในเรื่องนี้ไว้ว่า

“ในแง่การให้ข่าวสารสาธารณสุขจะต้องเกิดเหตุการณ์ก่อนจึงจะดึงประเด็นขึ้นมา หรือตัวเองอ่านเจอประเด็นในบทความทางวิชาการ และเป็นเรื่องที่น่าสนใจก็จะติดตามทำเป็นข่าวออกมา เช่น วันธรรมดาคีให้ฉีดวัคซีนป้องกันโปลิโอ ข้อมูลที่เราได้พบว่าสถิติของผู้ป่วยเป็นโรคนี้เป็นจำนวนมากนับหมื่นคนในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะเกิดกับชาวเขาในพื้นที่ห่างไกล ทางสาธารณสุขสามารถให้ข้อมูลกับเราได้ ข้อมูลที่ได้เป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก เพราะเด็กเป็นกันเยอะ ทำให้เราทราบว่าเด็กในเขตภาคเหนือยังขาดการฉีดวัคซีนป้องกันโปลิโออยู่อีกมาก นี่ก็เป็นประเด็นหนึ่งหรือจะเรียกว่าตามกระแสที่เกิดขึ้นก็ได้ หรือเราได้รับการเชิญชวนจากคณะแพทย์โรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ให้เราเข้าไปชมเทคโนโลยีใหม่ ๆ เมื่อเราได้ข้อมูลเราก็จะเข้าไปผลิตข่าวออกมา หรือในกรณีที่น่าสนใจคือผู้ได้รับแพทย์ชนบทดีเด่น อยู่ อ.ฝาง เป็นนายแพทย์โรงพยาบาลประจำ อ.ฝางเราเข้าไปผลิตเบื้องหลังของแพทย์ผู้นี้ ที่มีการทำงานที่น่ายกย่อง และสมควรเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั่วไป เป็นเรื่องดีที่น่าจะ

เลียนแบบได้ เพราะเราต้องการสะท้อนให้เห็นว่าวงการสาธารณสุขก็มีผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม”

ดังนั้นความจำเป็นของข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการนำไปใช้ของสื่อมวลชน ปริมาณของข้อมูลต้องมีมากพอ และอยู่ในรูปที่พร้อมจะนำไปใช้ผลิตงานสื่อมวลชนได้สะดวกที่สุด

โดยสรุปแล้ว ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ที่ทางสื่อมวลชนต้องการอยู่ในลักษณะที่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพที่ดี และข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ トラบเท่าที่ข้อมูลนั้นมีคุณค่าในสายตาของนักสื่อมวลชนที่จะมาเป็นเนื้อหา เพื่อสร้างงานของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้กับผู้ใช้งานสื่อมวลชน แหล่งข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับสื่อมวลชน แต่ความต้องการที่ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรในขณะนี้

กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

1. กลุ่มแพทย์

ในกลุ่มแพทย์นี้ จะมีข้อมูลที่มีความต้องการในลักษณะที่คล้าย ๆ กัน คือ

1. ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการรักษาทางการแพทย์
2. ข้อมูลสถิติที่ทันสมัย ครอบคลุมทางด้านการรักษาในแขนงต่าง ๆ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติใหม่ ๆ
4. ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพจิต (การดูแลรักษา) ในสถานะที่เศรษฐกิจตกต่ำ
5. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ และอันตรายจากการใช้ยา
6. เครื่องมือ และวัสดุทางการแพทย์ที่ทันสมัย
7. เทคนิคของการให้บริการ และการตรวจรักษาโรคต่าง ๆ
8. ยาชนิดใหม่ ๆ
9. การฟ้องร้องทางการแพทย์
10. รายงานผลการประชุมทางวิชาการของการแพทย์แขนงต่าง ๆ

แพทย์มักจะให้ความเห็นว่าแพทย์แต่ละแขนงก็ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ในแขนงนั้น ๆ ส่วนข้าราชการความเคลื่อนไหวทางด้านวิชาการ เช่น ต้องการรายงานสรุปของการประชุมหรือการบรรยายทางวิชาการที่ทางคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัย จัดอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้รวมถึงเอกสารประกอบการประชุม มีพร้อมที่จะส่งให้ถึงผู้ที่สนใจ ในขณะเดียวกันวารสารทางวิชาการ โดยเฉพาะจากต่างประเทศของแต่ละสาขาส่วนที่แพทย์ต้องการโดยเฉพาะข้อมูลอยู่ที่ประเด็นของความทันสมัยของข้อมูล ต้องมีการให้ข้อมูลใหม่อย่างสม่ำเสมอ และรวดเร็ว ที่จริงแล้วกระทรวงสาธารณสุข น่าจะเป็นผู้นำหลักทางด้านข้อมูลเหล่านี้ แต่เท่าที่ประเมินสถานการณ์ กลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามคือ กระทรวงสาธารณสุขกลับมาเอาข้อมูลจากโรงเรียนแพทย์ต่าง ๆ ประเด็นที่น่าสนใจในกลุ่มที่เกี่ยวกับข้อมูลที่แพทย์ผู้ให้ข้อมูลหลักหลายท่านได้ให้ความเห็นเหมือนกันเลยก็คือ ประเด็นที่เกี่ยวกับการที่ให้ผู้ให้ข้อมูล นำไปพิจารณาเพื่อไม่ให้ถูก หมอหลอก โดยมีข้อแนะนำเอาไว้ว่า ข้อมูลที่ได้รับมาสามารถตรวจสอบได้ และต้องรู้จักกับโรคต่าง ๆ

ความต้องการข้อมูลของแพทย์ ยังแบ่งออกไปตามลักษณะของงานที่แพทย์รับผิดชอบอยู่ เช่น ถ้าเป็นอาจารย์อยู่โรงเรียนแพทย์ ต้องการรายละเอียดเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ลึก ๆ เพราะต้องเข้าใจโรคนั้นเป็นอย่างดี ถึงจะสอนได้ ถ้าเป็นแพทย์ที่ทำงานให้บริการรักษาต้องการข้อมูลที่ว่าปัจจุบันโรคพบได้มากขนาดไหน ลักษณะของการเกิดของโรคเป็นอย่างไร วิธีการที่ทันสมัยเป็นอย่างไร ถ้าแพทย์ที่ทำงานด้านบริหาร ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งคือต้องการรายละเอียดเกี่ยวกับโรงพยาบาล เทคนิคการบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการแพทย์ เป็นที่ยืนยันได้ว่า ข้อมูลที่แพทย์ โดยทั่วไปเกี่ยวกับการประชุม

สัมมนาทางการแพทย์มีที่ไหน เมื่อไร และควรเป็นข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีใช้ที่เป็นข้อมูลที่ผ่านมาแล้ว

สำหรับแพทย์ที่จังหวัดเชียงใหม่ นายแพทย์สันต์ เป็นตัวอย่างที่ดีที่ได้ให้ความเห็นเอาไว้อย่างละเอียดถึงความต้องการข้อมูลของแพทย์ ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการด้านการแพทย์ (ข้อมูลความรู้ วิธีการ เครื่องมือ ยา อาหารเสริม และเวชภัณฑ์ ฯลฯ) เพื่อพิจารณาเลือกมาใช้ในการวินิจฉัย รักษา และป้องกันโรคที่เป็นปัญหาของประชากรส่วนใหญ่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเหมาะสมต่อสถานะเศรษฐกิจและสังคมของชาติไทย

2. สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย ที่ผ่านการพิสูจน์และรับรองแล้วโดยสถาบันที่เชื่อถือได้

3. โรคหรือภาวะที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาทางสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน เช่น โรค AIDS โรคที่เคยควบคุมได้ในอดีต แต่กลับคืนมาและดื้อต่อยา เช่น วัณโรค, มาเลเรีย, โรคที่เกิดจากหรือเกี่ยวข้องกับมลภาวะ ที่ก่อตัวขึ้นจากวิถีการดำเนินชีวิตในสภาวะปัจจุบัน, โรคที่เกิดจากการเสื่อมของอวัยวะ เช่น โรคหัวใจ สมองเสื่อม ข้อเสื่อม กระดูกอาจ

4. นโยบาย และแผนงานการให้บริการสาธารณสุข ของชาติในสภาวะปัจจุบัน เพื่อนำไปพิจารณาปฏิบัติให้สอดคล้องกันในทุกระดับ

ในขณะเดียวกัน นายแพทย์สันต์ยังให้ความเห็นในฐานะที่เป็นแพทย์ว่าประชาชนมีความจำเป็นที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพ ดังนี้

1. การให้การดูแลรักษาตนเองขั้นต้น เมื่อเกิดโรคที่พบบ่อย และอาการไม่รุนแรง เช่น ท้องร่วง ไข้หวัด ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหลัง และแขนขาจากการทำงาน โดยการใช้ยาสามัญประจำบ้าน และสมุนไพรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันของทางราชการที่เชื่อถือได้ ก่อนจะพิจารณาไปพบแพทย์ โดยเฉพาะในท้องถิ่นกันดารและขาดแคลนแพทย์

2. การให้ความร่วมมือในการป้องกันโรค หรือการแพร่กระจายของโรค เช่น

การสวมหมวกกันน็อค การใช้เข็มขัดนิรภัย

การรับวัคซีนป้องกันโรค โดยเฉพาะในเด็ก

การละเว้นสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ ยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ

การดื่มสุราเกินขนาด การใช้ถุงยางอนามัย เป็นต้น

3. การส่งเสริมสุขภาพตนเองให้แข็งแรง ได้แก่

- การรู้จัก และเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายให้เพียงพอและครบทุกหมู่ หลีกเลี่ยงอาหารที่อาจเป็นภัยต่อสุขภาพ

- การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

- การใช้อาหารเสริม ที่ได้รับการพิสูจน์ และรับรองแล้ว ในภาวะที่เหมาะสม เช่น แคลเซียม สำหรับสตรีมีครรภ์ หรือระหว่างให้นมบุตร สตรีหลังหมดประจำเดือนและผู้สูงอายุ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับ สมุนไพร อาหารเสริม ผลิตภัณฑ์เสริมสวย และอุปกรณ์เพื่อสุขภาพต่าง ๆ ทั้งที่ได้รับการพิสูจน์และรับรองแล้ว กับที่มีแนวโน้ม หรือพิสูจน์ได้ว่าเป็นการหลอกลวง และอาจเป็นภัยต่อร่างกาย เช่น สมุนไพรที่มีการผสมสารพวรสติยรอยดไว้

5. ผลเสียต่อสุขภาพ คุณภาพชีวิต และการเกิดโรค จากมลภาวะต่าง ๆ วิธีการป้องกัน และจัดมลภาวะดังกล่าว ทั้งโดยส่วนบุคคล และการร่วมมือกัน ตามนโยบายหรือโครงการของชุมชนต่าง ๆ เช่น เทศบาลหรือหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข

ในขณะที่แพทย์ทั้งที่เชียงใหม่ และที่กรุงเทพฯ สามารถชี้เฉพาะความต้องการข้อมูลข่าวสารตามสาขาต่าง ๆ ของแพทย์ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่สัตวแพทย์กลับต้องการข้อมูลมากกว่า นายสัตวแพทย์วินัย ที่จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลเอาไว้ว่า

“ในด้านสัตวแพทย์ ผมว่ามันค่อนข้างกว้าง สัตวแพทย์คนเดียวจับทุกด้าน ไม่เหมือนหมอมีแยกหมอเด็ก หมออายุรศาสตร์ ทุกคนต้องการเฉพาะด้าน สัตวแพทย์โดยเฉพาะตัวหมอเอง หมอต้องการในเรื่องการรักษา พวก Research ใหม่ ๆ Journal ก็มีบ้าง ครั้งจากสัตวแพทย์ไปให้ลูกค้าต้องเป็นพวกการเลี้ยงดู เรื่องการดูแล เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ เวลาเพื่อน ๆ ไปเมืองนอก ก็ให้เขาหาให้ Cat care , dog care การรักษาไม่ค่อยลงลึกเท่าไร ต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าสัตวแพทย์ไทย ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร คนที่เห็นความสำคัญน่าจะเป็นพวกที่คลุกคลีกับปศุสัตว์ แต่ตรงนี้ไม่ค่อยพัฒนาเท่าที่ควร กลุ่มปศุสัตว์มักไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อความรู้ใหม่ ๆ”

โดยสรุปแล้ว ข้อมูลที่ทางสัตวแพทย์ต้องการเป็นข้อมูลในเรื่องการดูแลรักษาสัตว์เลี้ยงตามบ้านที่มีผู้นิยมเลี้ยง เช่น สุนัข และแมว

ในกรณีของทันตแพทย์ ทันตแพทย์พินิจ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ใช้สำหรับการรักษาโรคต่าง ๆ เกี่ยวกับมันโดยเฉพาะกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เป็นกับเด็ก เพราะคนไข้ที่ส่วนใหญ่ ที่มารักษาอยู่ในวัยเด็ก โรคที่มารักษาถึง 90 % เกี่ยวกับฟันผุ กับฟันเป็นหนอง นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องของการตรวจสอบดูแลฟันเป็นประจำทุก 6 เดือน มาทำความสะอาดฟัน และเคลือบฟลูออไรด์

สำหรับการสื่อสารข้อมูลของแพทย์ในจังหวัดเชียงใหม่ นายแพทย์พนัส ได้ให้ข้อมูลเอาไว้ว่า การค้นคว้าข้อมูลมาจาก

“Index line , ข้อมูลจากห้องสมุด, คอมพิวเตอร์ที่บ้านที่ส่วนใหญ่แพทย์จะมี ฐานข้อมูลโปรแกรมวินด์โพร ซึ่งสามารถค้นได้ทันที รวดเร็ว update ตัวอย่างเช่น ตอน นี้ข้อมูลปี 1997 ก็มีให้แล้ว ข้อมูลนี้จะมาเร็วมาก, บางครั้งก็ค้นจาก Journal ที่คณะแพทย์ เรามีบริการ Journal ที่ใช้มีมากมายหลายชนิด ในกรณีที่เราไม่มีข้อมูล ก็อาจจะขอจาก แหล่งข้อมูลจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือด้วยดี และในกรณีที่เราไม่รู้ข้อมูล เลยจริง ๆ เราก็จะสอบถามไปยังต่างประเทศ โดยใช้คอมพิวเตอร์ในงานด้านวิชาการ หรือ อาจจะขอจากผู้แทนที่เราทำสัญญา ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เรากำลังต้องการ เราก็จะบอกเขา อีกอย่าง หนึ่งก็คือ เราได้จากการประชุมประจำปีที่มีทุกปี ปีละหลายครั้ง ซึ่งจะทำให้เราได้ข้อมูลทาง วิชาการมาก หรือบางครั้งข้อมูลที่เราไม่รู้เราก็จะใช้สอบถามไปที่ต่างประเทศโดยตรง”

ข้อมูลต่างประเทศดังกล่าวนี้ แท้ที่จริงแล้วผู้ขอข้อมูลไป ต้องมีเครือข่าย บุคคลของตนเองถึงจะได้ข้อมูลนั้นมา โดยให้ “เพื่อน คนที่รู้จักส่งให้ โดยส่งผ่านมาทาง คอมพิวเตอร์ ไม่ได้ติดต่อกับหน่วยงานโดยตรง เพราะคนที่รู้จักเป็นระดับผู้บริหารอยู่แล้ว”

ประเด็นที่การที่เครือข่ายส่วนตัวเป็นตัวกลางในการจัดหาข้อมูลที่ต้องการ ก็ เพราะต้องการความรวดเร็วในการส่งข้อมูล เพราะถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐแล้ว จะส่งช้า ไม่ ทันความต้องการ

ตามความเห็นของนายแพทย์พนัสแล้ว ตัวเลขสถิติต่าง ๆ ที่ทันสมัยเป็นที่ ต้องการของแพทย์อย่างมาก ในขณะที่ข้อมูลสถิติประชากร ที่มาจากแหล่งข้อมูลในประเทศมี น้อย ในประเด็นนี้ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะข้อมูลต้องมาจากแหล่งที่ มีความน่าเชื่อถือ และได้มีการพิสูจน์ตนเองอย่างแน่ชัดมาแล้ว

สำหรับเภสัชกร ข้อมูลที่เก็บจากเชียงใหม่พบว่า ความต้องการข้อมูลอยู่ใน สองประเด็นใหญ่ คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารยาและเวชภัณฑ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวยาต่าง ๆ รวมทั้งการใช้ยาประเภทต่าง ๆ จากข้อมูล จากห้องปฏิบัติการ เภสัชชุมชน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า คณะเภสัช ศาสตร์มีระบบออนไลน์ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งร้านขายยาต่าง ๆ ในจังหวัดเป็นสมาชิก ข้อมูลข่าวสาร

เจ้าหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลดังกล่าวระบุความต้องการข้อมูลเอาไว้ว่า

“บทความเกี่ยวกับการป้องกันสุขภาพ เน้นเรื่องของอาหาร การกิน เดียวนี้มี คนใช้ยากันมากขึ้น อย่างเช่นเป็นหวัด หรือพฤติกรรมการกินยังเน้นการกินอาหารที่มีแคลลอ รีสูง อยากให้เขาหันกลับมาหาธรรมชาติ มีคนสนใจสมุนไพรบ้างเหมือนกัน โดยเรามีหน่วย

งานเปิดบริการเฉพาะวันพุธวันเดียว สำหรับรูปแบบข่าวสารที่ทางศูนย์อยากให้ส่งมาในลักษณะที่เป็น

1. โบว์ชัวร์ ไม่ต้องใหญ่มากขอเล็ก ๆ ปัจจุบันได้รับจากบริษัทฯ
2. โปสเตอร์ เรามีบอร์ดอยู่ตรงที่ลูกค้านั่งอยู่ด้านหน้า และเรามียอดของผู้มาใช้บริการเป็นที่สองรองจากजूฬา เพราะมติดลยงน้อยกว่าเรา มีวารสารรายสองเดือน เรามีแผ่นพับเพื่อแจกเกสซซ้างนอกวจะติดต้อเกสซสนเทศ ติดต้อได้เบอร์ไหนบ้าง เรามีโฮมเพจ ในอินเทอร์เน็ตมีร้านยาของเราในนั้นด้วย และเรากำลังทำรายการออกวิทยุด้วย ซึ่งปกติจะทำเป็นบทความแล้วให้ตีเจอ่าน แต่มีที่หนึ่งอยากให้อาจารย์ไปคุยและตอบปัญหาทางโทรศัพท์ ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างมาก”

พิจารณาแล้วเห็นว่า งานด้านข้อมูลข่าวสารจากห้องปฏิบัติการชุมชนของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการข้อมูลข่าวสารไปได้ในระดับหนึ่งแล้ว และถ้ามีหน่วยงานที่คอยป้อนข้อมูลใหม่ ๆ ให้จะทำให้ขยายเครือข่ายการใช้ข้อมูลทางด้านนี้ออกไปอย่างกว้างขวางในจังหวัดเชียงใหม่

2. พยาบาล

พยาบาลต้องการและมีความจำเป็นในเรื่องข้อมูลแตกต่างจากแพทย์ พยาบาลนิยามสถานการณ์การทำงานของตนเองไว้ว่า

“สายงานพยาบาล เป็นคนละสายงานกับแพทย์ แต่ทำงานประสานกัน แพทย์เป็นผู้รักษา แต่พยาบาลเป็นผู้นำคำสั่งการรักษาไปสู่การปฏิบัติ แต่ถ้ามีข้อคิดเห็นก็สามารถปรึกษากันได้”

ข้อมูลที่พยาบาลต้องการเป็นข้อมูล อันเป็นประโยชน์ในด้านการพยาบาล อาจเป็นผลการวิจัยเพื่อจะได้นำมาประยุกต์ใช้ ข้อมูลควรถูกคัดเลือกมาอย่างดีแล้ว ข้อมูลดังกล่าวควรมีประโยชน์ทั้งผู้บริหารทางการพยาบาล และผู้ปฏิบัติทางการพยาบาล ในเรื่องข้อมูลดังกล่าวในปัจจุบันมีการเผยแพร่อยู่แล้ว เช่น ในการประชุมของหน่วยงาน กลุ่มผู้ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ จะเป็นกลุ่มที่สนใจในงานวิชาการ

ข้อมูลที่พยาบาลต้องการเป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานของพยาบาล ข้อมูลที่เป็นผลมาจากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการทางด้านพยาบาล ข้อมูลความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานด้านการพยาบาล ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานพยาบาล ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการบริการในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การบริการในคลินิกเฉพาะโรค การบริการในคลินิกนอกเวลาราชการ ข่าวสารทางการพัฒนาการบริการ นอกจากนี้แล้วพยาบาลต้องการที่จะมีความรู้รอบตัว ในสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย เป็นข้อมูลสรุปสั้น ๆ เพราะพยาบาลต้อง

ทำงานในสภาพแวดล้อมในการดูแลคนไข้ ปรับตัวต่าง ๆ เหล่านี้ พยาบาลต้องตามให้ทัน กับ คนไข้ที่ตนเองดูแล เพื่อความเข้าใจในสถานการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

พยาบาลต้องการข้อมูลที่เป็นความรู้เฉพาะโรคด้วย ถึงแม้ว่าปกติกิจกรรม พื้นฐานทางการพยาบาลจะเหมือนกัน แต่ก็มียาละเอียดปลีกย่อยต่อคนไข้เฉพาะโรคแตกต่างกันไป เช่น ผู้ป่วย โรคไต ต้องระวังอาหาร

เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ พยาบาลเองก็ ต้องการความทันสมัยในการบริการแก่คนไข้เช่นกัน ดังนั้น ผลการวิจัยที่ค้นพบ วิธีการใหม่ ๆ พยาบาลจะได้นำมาปรับใช้กับคนไข้

ปัจจุบันนี้พยาบาล ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในเฉพาะโรงพยาบาลหรือคลินิก ในการ รักษาโรคเท่านั้น พยาบาลมีบทบาทเข้าไปให้สุขศึกษา การป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพใน ชุมชนด้วย ดังนั้นข้อมูลที่ให้กับพยาบาลจึงไม่จำกัดเฉพาะในเรื่องการดูแลรักษาคนไข้เท่านั้น พยาบาลต้องการข้อมูลต่าง ๆ เมื่อปฏิบัติงานด้านสุขภาพในชุมชนด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพให้กับคนปกติ บทบาทในปัจจุบันของพยาบาลนั้นรวมไปถึงการเป็นครูด้วย นั่น ก็คือข้อมูลให้พยาบาลต้องครอบคลุมในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ฟันฟู รวมทั้ง ทำงาน Home health care เพราะคนไข้ที่อยู่โรงพยาบาลเป็นระยะเวลายาวนาน ค่าใช้จ่ายสูง และกันเตียงของคนอื่นที่มีความจำเป็นมากกว่า จึงแนะนำให้กลับบ้าน และส่งพยาบาลไปดูแลเป็นครั้งคราว ซึ่งก็จะเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตและประหยัด

นอกจากข้อมูลทางด้านบริการแล้ว พยาบาลต้องการข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ทาง ด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขสภาวะอารมณ์ ของพยาบาลในการปฏิบัติงาน ทั้งที่โรงพยาบาลและในการปฏิบัติงานในชุมชน

พยาบาลในกรุงเทพที่ประจำตามโรงพยาบาลเห็นด้วยกับการมีการส่งข้อมูล ข่าวสารมาให้โดยผ่านทางคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งให้สถานพยาบาล เพราะพยาบาลสามารถ มาเปิดใช้บริการได้ตามเวลาที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นแรงกระตุ้นให้เกิด ความสนใจที่จะรับข้อมูลข่าวสาร และเป็นแหล่งที่ค้นคว้าข้อมูลได้อีกด้วย

การทำงานของพยาบาลที่จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะที่คล้ายกัน คืองานส่วน หนึ่งอยู่ที่โรงพยาบาล อีกส่วนหนึ่งออกไปชุมชน ในกรณีของโรงพยาบาลสันทราย จังหวัด เชียงใหม่

มีกิจกรรมเป็นวัน อย่างวันจันทร์ก็จะรับฝากครรภ์ วันอังคารเรื่องการวางแผนครอบครัว วัน พุธก็ออกเยี่ยมบ้าน แล้วก็มีเรื่องของชมรมสูงอายุ เรื่องก่อนคลอด เรื่องหลังคลอด นอกจาก

นี้ ยังมีเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ สำหรับเรื่องรักษาสุขภาพแล้วที่โรงพยาบาลยังไม่มี แต่มีเรื่องเวชปฏิบัติครอบครัว ซึ่งต้องลงในชุมชน อย่างเช่นไปในหมู่บ้าน ในขณะนี้เป็นเรื่องโภชนาการ เพื่อคว้ามมีปัญหาอะไรบ้าง การลงพื้นที่ได้ข้อมูลมาเยอะ มีการเก็บข้อมูลเอาไว้ มีการแนะนำให้ปฏิบัติตัว สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลให้กับชาวบ้าน คุณธิดา พยาบาลฝ่ายส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลสันทราย เชียงใหม่ ได้ให้รายละเอียดเอาไว้ว่า

“ที่นี่มีหอกระจายข่าว ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น หรือ อสม. การให้ข้อมูลก็จะเป็นไปตามแผน เช่น ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล ให้แบบเสียงตามสายในหมู่บ้าน เวลาไปเยี่ยมบ้าน นอกจากจะให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวแล้วเราก็ตักแถมเอกสารความรู้ด้านสุขภาพให้ไปด้วย หรือเป็นโปสเตอร์ เรื่องแบบนี้ถ้าชาวบ้านสนใจ เขาก็จะดู เสียงตามสายก็จะฟัง แต่ชาวบ้านต้องทำมาหากิน ก็ต้องเลือกเวลาในการสื่อสารด้วย อาจจะเป็นตอนเย็น ตราบใดที่คนยังไม่เป็นโรค เขาก็จะไม่สนใจที่จะดูแลสุขภาพเท่าไร จะสนใจเรื่องปากเรื่องท้องมากกว่า ซึ่งส่วนมากจะเป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาส เพราะกลุ่มที่มีการศึกษาจะไม่ค่อยมีปัญหาในการดูแลสุขภาพเท่าไร เพราะดูแลตัวเองอยู่แล้ว แต่เวลาเข้าหมู่บ้าน คนที่อยู่บ้านก็คือผู้เฒ่ากับเด็ก แม่บ้านก็ไม่ค่อยอยู่บ้านเพราะต้องทำงาน ยิ่งวัยรุ่นก็หายไปเลย เข้ากรุงเทพฯ หรือไปทำงานโรงงาน เพราะแถวนี้มีโรงงานเยอะ ไม่ต้องไปไกล การให้ความรู้จึงทำได้ไม่เต็มที่ เพราะผู้เฒ่ากับเด็กนี้แค่ป่วยก็ไม่สามารถเดินทางมารับการรักษาได้”

ปัญหาเรื่องข้อมูลให้แก่พยาบาลที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเรื่องเวลาที่จะเอาใจใส่ต่อข้อมูลนั้นไม่มี แม้แต่การรับจากสื่อมวลชน ก็ยังไม่ค่อยเปิดรับ ข้อมูลที่ได้ผลดีที่สุดก็คือ ข้อมูลที่เป็นความเป็นจริงเป็นข้อมูลจากการ “รู้จัก” มากกว่าเป็นข้อมูลความรู้ ที่รู้มาจากผู้อื่นหรือจากเอกสาร ยกตัวอย่างเช่น ชาวบ้านมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ เพราะโรคนี้คนในหมู่บ้านเป็น ทำให้ทุกคนรู้จัก เป็นคนใกล้ตัวเราเอง

โดยทั่วไปแล้วพยาบาลที่เชียงใหม่ ขาดข้อมูล ข้อมูลหายากและเป็นข้อมูลเก่า บางครั้งก็ทำให้สับสน ความที่เคยชินกับการทำงานแบบเก่า ๆ เมื่อมีข้อมูลเสนอแนวทางใหม่ให้ปฏิบัติจะเกิดความไม่แน่ใจ ทั้งนี้ก็เกิดปัญหาเรื่องการยอมรับแนวทางใหม่ที่ข้อมูลเสนอมา นอกจากนี้ แล้วก็คือ ยังมีกิจกรรมอย่าง ๆ อื่นที่มีความสำคัญกว่าการให้ความสนใจค้นคว้า ข้อมูล ถึงมีข้อมูลมาให้ก็จะไม่ใช้ เพราะมีงานด้านอื่น ๆ ที่คิดว่าสำคัญกว่า

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับพยาบาลในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว สาธารณสุขจังหวัดเป็นแหล่งข้อมูลที่ถูกใช้ และมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งพาข้อมูลที่สำคัญ

3. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในที่นี้หมายถึงบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย ยกเว้นแพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ เภสัชกร และพยาบาล สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขน้อยมาก และค่อนข้างจะมีลักษณะที่ซ้ำ ๆ กัน รวบรวมข้อมูลที่มีความต้องการดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม
2. ประโยชน์และโทษของอาหารหลักและอาหารเสริมที่มีต่อสุขภาพ
3. การเตรียมอาหาร ที่สะอาด สะดวก และประหยัด
4. การดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว
5. ข้อควรระวังเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ
6. ผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสารอาหาร วิตามิน เกลือแร่ ที่ทันสมัย
7. การคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหาร อาหารเสริม เครื่องสำอางค์อื่น ๆ ที่มีจำหน่ายและมีผลต่อสุขภาพ
8. การรักษาสุขภาพจิต ด้วยวิธีการต่าง ๆ
9. การแพทย์แผนไทย แผนโบราณ และแผนปัจจุบัน
10. การออกกำลังกาย
11. สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ
12. บุหรี่กับมะเร็ง
13. ปัญหาโรงพยาบาล
14. โรคไต
15. มะเร็งปากมดลูก
16. บัตรประกันสุขภาพ
17. โรคติดต่อต่าง ๆ
18. โรคไม่ติดต่อ โรคหัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ความเครียด
19. การดูแลสุขภาพเด็ก

สำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแล้วปรากฏว่าสื่อมวลชนทุกประเภทเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ในขณะเดียวกัน สื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อนก็ถูกระบุเอาไว้ด้วยว่าเป็นแหล่งข้อมูลทางด้านสาธารณสุข

สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเจ้าหน้าที่มักคิดว่าข้อมูลที่ตนมีอยู่ค่อนข้างล้าสมัย เช่น ในกรณีของ คุณนิตยา เป็นผู้ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก มีความเห็นเรื่องข้อมูลทางสุขภาพอนามัยในส่วนที่เกี่ยวกับงานที่ตนดูแลรับผิดชอบอยู่ คืองานดูแลเด็ก ดังนี้

“คืออันนั้นเป็นเรื่องที่เรียนมาแล้ว คือส่วนหนึ่งที่เรียนมาแล้วจะมีบางส่วน อย่างบางโรค ซึ่งสมัยที่เรียนยังไม่มี อย่างโรคเอดส์ยังไม่มี เพราะจบมาตั้ง 20 กว่าปีแล้ว ช่วงนั้นมันยังไม่มี ที่นี้เราก็ต้องอยากรู้ข้อมูลตรงนี้มาก ก็ต้องอบรม ขอข้อมูลจากทางสาธารณสุขมา อาจไปสอบถามทางโรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุข ซึ่งบางทีเขาก็มีเอกสาร มีหนังสือ แผ่นพับแจกให้มา เราก็ถือว่าเราได้ศึกษาตรงนั้น ก็ต้องอบรมบ้าง ผู้ดูแลเด็กทั้งหมด เราจะอบรมกันทั้งหมด เพื่อที่จะเอาความรู้ตรงนั้นมา apply ในการดูแลเด็ก”

นอกจากการไปเข้าอบรมเพื่อได้รับข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ แล้ว ยังพบว่าวิธีการที่ทำให้ได้ข้อมูลทางสาธารณสุข

“ส่วนใหญ่ที่จะเป็นคนที่ชอบฟังวิทยุ ฟังทั้งวันเลย ทำงานไปด้วยฟังไปด้วย ซึ่งบางครั้งจะมีข่าวทางวิทยุออกมา เราก็จะจับจดจากตรงนั้น พอดีพีจบจากแมคคอร์มิค ก็จะมีวารสารส่งมาให้ ส่งให้ศิษย์เก่า ซึ่งรู้สึกจะส่งมาให้ทุก 3 เดือน ก็เปิดดูว่าอันไหนที่มันเกี่ยวกับเด็ก ก็เวลาประชุมพี่เลี้ยงก็พูดให้พี่เลี้ยงฟังในส่วนที่เกี่ยวกับเด็ก หรือว่าในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่ ซึ่งเกี่ยวกับตัวเขาด้วย เขาก็จะได้รับความรู้จากตรงนี้ไป อย่างเรื่อง อ้วนแล้วจะทำอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะหายอ้วน เรื่องสะอึก มันเป็นอะไรเกิดจากอะไร บางทีเด็กเราสะอึกนาน ๆ จะเป็นโรคอะไรหรือเปล่า มีเรื่องดี ๆ ทั้งนั้นในเอกสารนี้ อย่างน้ำตาลเป็นยาช่วยนอนหลับดีค่ะ อย่างประชุมคราวที่แล้วพี่ยังพูดเลย พี่เลี้ยงฟังแล้วเขาสนใจกันมาก อย่างเรื่องปวดทำไมนั่งนาน ๆ ถึงปวด ทำไมถึงปวดหลัง จะดีมากเลย เพราะว่าพี่เลี้ยงทำงานจะต้องนั่งนาน ๆ แล้วเขาไม่ได้นั่งโต๊ะต้องนั่งกับพื้น ต้องขัดสมาธิ ก็ทำให้ปวดเข่า ก็เป็นความรู้ซึ่งเราจะให้เขาได้ จากวิทยุ จากทีวี เราต้องเก็บได้ฟังอะไรมาคิดเราต้องสนใจ”

ที่จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์เป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะโครงการรณรงค์โรคเอดส์มีอยู่ด้วยกันหลายโครงการ และทำกันอย่างต่อเนื่องมาแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของจังหวัดเชียงใหม่มักจะมีคามสนใจในเรื่องนี้อยู่แล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ต้องการเพิ่มเติมได้แก่

“ในเรื่องของยารักษา อย่างเด็กบางคนที่ติดเชื้อ บางคนเขาแสดงอาการ บางคนก็ยังไม่แสดงอาการ เพียงแต่ว่าเลือดบวกเฉย อย่างเด็กที่แสดงอาการเราก็พาไปรับการรักษาก็ได้ยามา บางคนก็ได้ DDI ได้ AZT บางคนกินถึง (ฟิโนโซโลน) ซึ่งเป็นยาแรง ๆ ทั้งนั้น ซึ่งตรงนี้เราไม่มีความรู้เลย เพราะยาพวกนี้เป็นยาใหม่ ก็หมอให้มาอย่างนี้ เราก็ให้กินอย่างนี้ ถ้ามันไม่ดีขึ้นเราก็กลับไปใหม่ ไปตามนัด ซึ่งมันเป็นข้อมูลที่เรารู้้น้อยมาก เรื่องยา แล้วก็เรื่องวัคซีนที่กำลังค้นคว้ากันอยู่ ซึ่งเราก็คงไม่มีปัญญาไปรู้หรอก เพราะส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้กัน ใช่ไหมคะ”

ในกรณีที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรคอื่น ๆ แล้ว คุณนิตยา ระบุว่า อยากทราบข้อมูลใหม่ ๆ ในด้านดังนี้

“มันก็น่าจะอยากทราบ เพราะว่ายาที่ใช้อยู่ ส่วนใหญ่มันก็เป็นยาพื้น ๆ ซึ่งมันเป็นยาที่มีมานานแล้ว แล้วก็ยาตัวใหม่ ๆ ก็ไม่ค่อยได้ใช้เท่าไร หมอก็ไม่ค่อยสั่ง เพราะฉะนั้นเราก็ก็นึกไม่ออกว่าเดี๋ยวนี้มันมีพัฒนาการไปถึงไหนแล้วในเรื่องยา เรื่องวัคซีนอะไรพวกนี้ ก็ไม่รู้เหมือนกันมันเป็นเรื่องใหม่สำหรับเรา พอถึงเดี๋ยวนี้ ก็ยังไม่ค่อยรู้เหมือนกันว่าตัวนี้มันคืออะไร และรู้สึกว่าการวัคซีนแพงมาก”

ประเด็นปัญหาเรื่องข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะเห็นได้จากบทสนทนา ดังต่อไปนี้

ถาม อย่างแผ่นพับพวกนี้ คิดว่าอ่านแล้วเข้าใจหรือไม่คะ

ตอบ บางส่วนเราก็ไม่เข้าใจ เพราะว่าน้อยมาก เขาแค่โฆษณาสินค้าของเขา อ่านแล้วเราก็ก็นึกไม่ออกเข้าใจ อันนี้ได้จากคลินิก เพราะว่าเด็กที่จะไปต่างประเทศต้องฉีดตัวนี้ เขายังคับเลย ที่พ่อแม่บุญธรรมมารับเขาจะต้องให้ฉีด

ถาม เมื่อไม่เข้าใจอย่างนี้เราจะไปหาข้อมูลที่ไหน

ตอบ นั่นนะซี เราจะไปหาได้ที่ไหน

ถาม ก็แสดงว่าเวลาหาข้อมูลใหม่ ๆ จะหายาก

ตอบ หายากมาก ค่อนข้างยาก นอกจากเราไปคุยกับหมอ ซึ่งหมอก็ก็นึกเวลามาก หมอที่โรงพยาบาลนครพิงค์ แล้วก็ของเราก็จะมีหมอจากศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ นครพิงค์ เขาจะมาดูแลเด็กให้เดือนละ 1 ครั้งเท่านั้น เพราะเขาก็ไม่มีเวลา นอกจากว่าเด็กเป็นอะไรก็พาไปหา ส่วนใหญ่ก็แทบทุกวัน

ถาม แสดงว่าถ้ามีข้อมูลที่ว่ามีโรคอะไรใหม่ ส่งเอามาให้เลย เราจะได้ใช้ประโยชน์เต็มที่เลย

ตอบ เราก็ก็นึกว่าเราน่าจะได้ประโยชน์จากตรงนี้แต่เราก็ก็นึกไม่เข้าใจเขา 100% เพราะเราไม่ได้เรียนมาโดยตรงนี้ไม่มีตอนที่เรารเรียน ก็มีแต่โรคพื้น ๆ แต่โรคใหม่ ๆ ปัจจุบันมันเร็วมาก แต่เราก็ก็นึกไม่ออกมันมีพัฒนาการมาจากอะไร ทำไมจึงเกิด แล้ววิธีป้องกัน จะทำยังไงจะมาถึงเราได้ยังงั้นเรารู้เลย ซึ่งก็ต้องตามข่าวอยู่เหมือนกัน แต่ที่เป็นวิชาการไม่ค่อยมีเราก็ก็นึกได้ฟังจากทางสื่อ จากหนังสือบ้างอะไรบ้าง เพราะที่เป็นคน ชอบอ่าน ชอบฟัง ใครมาคุยอะไรก็จะชอบ ฟังแล้วเราก็ก็นึกข้อมูลจากตรงนั้น

ถาม แล้วข้อมูลที่ได้นี้ตัวเราเองต้องเปิดรับ

ตอบ เราต้องเปิดรับ เราไปสกัดกันตัวเองไม่ได้ ไม่งั้นเราจะไม่รู้อะไรเลย ซึ่งเราก็เหมือนกับคนนอกวงการไปแล้ว ถ้ายังอยู่ในโรงพยาบาลนี้จะใกล้ชิดจะได้ฟังหมอว่าเขาคุยอะไรกัน ยังได้ฟังยังได้รู้ แต่ตรงนี้ไม่มีหนึ่งเดือนหมอมจะมาครั้งนึง

ถาม ที่มีมา มีแค่มาตรวจรักษาเด็ก แล้วมีการให้คำแนะนำหรือไม่

ตอบ ก็แนะนำ แต่ก็มาพอเสร็จก็รับไปทันที

ถาม แสดงว่าที่ต้องการคือต้องการข้อมูลที่เป็นวิชาการด้วย

ตอบ มันจะดี ของใหม่เยอะแยะที่เราไม่รู้

ปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นเรื่องขาดข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับหน่วยปฏิบัติการในการดูแลสุขภาพ ปัญหาการขาดข้อมูลนี้เป็นปัญหาของหน่วยที่ปฏิบัติการในระดับโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ด้วย บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่ได้สรุปถึงปัญหาในการบริการข้อมูลข่าวสารของห้องสมุดโรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่เอาไว้ว่า

“ก็มีข้อมูลไม่ทันสมัย ผู้มาใช้บริการก็อยากให้มี Update พวก Textbook ภาษาอังกฤษนี้ก็สั่งซื้อยาก จึงไม่ค่อยมีใหม่ ถ้าเราจะขอเพิ่ม ก็จากหน่วยงานในกรมการแพทย์ ... ก็ต้องการเพิ่ม แต่ย้งติดอยู่ที่งบประมาณ ถ้าขอได้ก็อยากจะมีตำราวารสาร คู่มือต่าง ๆ เพิ่ม ถ้าเป็น Journal คงไม่ไหว เพราะราคาแพงและขั้นตอนการสั่งซื้อก็ยุ่งยาก และผู้ใช้ก็มีน้อย มีแต่แพทย์ที่ใช้อยู่”

ในส่วนของข้อมูลที่มีอยู่และการได้มาของข้อมูลทางสาธารณสุขในห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หัวหน้างานฝ่ายจัดซื้อวารสารได้อธิบายเอาไว้ว่า

“เท่าที่หัวหน้างานให้นโยบายไว้จะเป็นวารสารที่เกี่ยวกับวิชาการแพทย์ วารสารในส่วนเบ็ดเตล็ดให้ความสำคัญรองลงมา ส่วนใหญ่จะเป็นวิชาการ ในส่วนขั้นตอนที่จะเลือกนั้นดูที่ความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ที่ต้องการวารสารส่วนใหญ่ทางคณาจารย์ จะทราบทั่วกันว่า ถ้าต้องการวารสารชื่อหนึ่งเข้ามาให้สั่งซื้อ จะต้องทำเรื่องผ่านหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าหน่วยจะส่งเรื่องมาทางห้องสมุด ผู้ที่รับผิดชอบในการพิจารณาอีกท่านหนึ่งคือ หัวหน้างานห้องสมุด ซึ่งจะพิจารณาว่าวารสารชื่อนี้จำเป็นที่จะต้องบอกรับให้หรือเปล่า อาจารย์จะเป็นผู้ติดต่อไปที่แพทย์ผู้เสนอชื่อ เพื่อสืบถามยืนยันความต้องการว่าวารสารชื่อนี้ต้องการใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยของคณาจารย์ หรือครอบคลุมถึงนักศึกษาแพทย์ด้วย เพราะถ้าใช้ในส่วนรวมก็จะให้โควต้าเลย”

ส่วนใหญ่ของข้อมูลในห้องสมุดของคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ จะเป็นข้อมูลที่ภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เร็วกว่าที่เป็นภาษาไทย มีความก้าวหน้ามากกว่า ทั้งนี้เพราะวารสารภาษาไทย มีบทความไม่มากนัก และไม่ออกตรงตามเวลา ยกเว้นบางเล่ม เช่น จดหมายเหตุทางการแพทย์ ที่เป็นวารสารภาษาไทยที่ค่อนข้างสากล ก็จะมีระยะเวลาพิมพ์ออกที่สม่ำเสมอ นอกจากนี้ก็มีสารานุกรมที่ตีพิมพ์สม่ำเสมอ สำหรับวารสารที่ออกมาจากกระทรวงสาธารณสุขมีอยู่ด้วยกัน 5 เล่ม “จดหมายข่าว” เป็นการรวบรวมข่าวสารทางการแพทย์และสาธารณสุขของสำนักนโยบายและแผนงานสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข “โภชนาการสาร” ของกรมอนามัย “วารสารกรรมการแพทย์” ของกรรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข “วารสารพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ” สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข “วารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข”

วารสารภาษาไทยเหล่านี้ ที่จัดซื้อมานั้นก็คือ วารสารกรรมการแพทย์ โภชนาการ ล่าสุดคือวารสารพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ ซึ่งเริ่มพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2537 ถ้าดูจากสถิติของห้องสมุดฯ แล้ว วารสารที่มีคนใช้มากที่สุดได้แก่ โภชนาการ วารสารกรรมการแพทย์ และวารสารการวิจัยระบบสาธารณสุข เนื้อหาสาระในวารสารดังกล่าวนี้ตามความเห็นของบรรณารักษ์ที่ได้มีการสอบถามจากผู้อ่านแล้ว ให้ความเห็นว่ามีเนื้อหาที่ทันสมัย และเป็นวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้านแพทย์ไทย ปัญหาในเรื่องวารสารที่นำเข้ามามีเพียงพอกับความต้องการหรือไม่ ฝ่ายจัดซื้อของห้องสมุดฯ ได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า

“คิดว่าไม่พอ เพราะว่าในส่วนของเราทางแพทย์จะเน้นไปวารสารต่างประเทศของเรามีการให้บริการฐานข้อมูล MEDLINE ข้อมูลที่ดึงมาจาก MEDLINE จะมีมาก 3,000-4,000 ชื่อ แต่วารสารที่เราให้บริการมีเพียง 500 กว่าชื่อเท่านั้น อัตราส่วนห่างกันมาก ที่คิดว่ายังไม่พอ เพราะว่าเราไม่สามารถให้บริการได้ทั้งหมดตามที่ดึงรายชื่อมา อันนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณ เราไม่สามารถรับให้ครอบคลุมหมดได้ แต่ก็พยายามเลือกในส่วนที่สามารถไปหาตัวเล่มได้”

นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของการจัดซื้อก็คือ ปัญหาในเรื่องของความล่าช้าในการชำระเงิน จะออกประมาณ 3-4 เดือน หลังจากทำเรื่องเบิก

เช่นเดียวกันกับประเด็นที่ทางห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำลังประสบอยู่ หัวหน้าศูนย์กามโรค และโรคเอดส์ เขต 10 เชียงใหม่ ได้ให้ความเห็นถึงความต้องการข้อมูลทางสาธารณสุขเอาไว้ว่า

“ต้องการสื่อมากกว่า เพราะมีข้อมูลเพียงพอแล้ว เนื่องจากทางกองกามโรค จะจัดส่งข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์มาให้เป็นประจำอยู่แล้ว และที่สำคัญคือ ทางศูนย์ไม่สามารถผลิตสื่อได้เอง... ลักษณะข้อมูลที่ต้องการ เช่น วิทยาการใหม่ ๆ ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับเอดส์ ว่ามีวัคซีนใหม่ ๆ หรือมีตัวยาใหม่อะไรบ้าง... ต้องการหนังสืออีก เพราะหนังสือที่พิมพ์มาแต่ละช่วงนั้นไม่พอ ต้องขอไปเรื่อย ๆ แต่ไม่ค่อยได้มา หนังสือที่ได้มาส่วนใหญ่ทางศูนย์จะแจกให้เลย ถ้าคนเป็นเอดส์ก็จะเป็นหนังสือเรื่องการดูแลตนเองไม่ให้เป็นโรคแทรกซ้อน ถ้าเป็นคนทั่วไป ก็จะเป็นหนังสือเกี่ยวกับเอดส์คืออะไร”

สำหรับผู้ทำงานประจำสถานีอนามัยในจังหวัดเชียงใหม่ จะพบว่าข้อมูลที่เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ต้องการเป็นข้อมูลที่เกิดมาจากการที่ชาวบ้านถามหาความรู้ที่เคยได้พบได้ยินมาจากสื่อมวลชนอีกทีหนึ่ง โดยเฉพาะจากสื่อโทรทัศน์ เช่น อยากรู้เรื่องเกี่ยวกับมะเร็งชั้นการรักษาโรคเอดส์เพื่อขอคำยืนยัน ปรากฏว่าทางเจ้าหน้าที่ไม่มีข้อมูล จึงตอบให้ไม่ได้ ถ้าในลักษณะที่ข้อมูลที่ผ่านทางสาธารณสุขชุมชน ในลักษณะนี้ถ้าอยู่ในรูปของสโปตวิทยุ กับเทปที่ให้ความรู้ การเผยแพร่ต่อไปให้กับชาวบ้าน ทำได้ง่ายโดยจะผ่านออกเสียงตามสาย เพราะทุกหมู่บ้านจะติดตั้งเอาไว้แล้ว โดยเฉพาะในช่วงเช้าและเย็น

ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะข้อมูลสมุนไพรเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ซึ่งทางศูนย์ประสานงานแพทย์แผนไทย ภาคเหนือ สังกัดสถาบันแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ ณ จังหวัดเชียงใหม่ โดยพยายามทำเป็นศูนย์ข้อมูลจากการนำเอาตำราต่าง ๆ ที่สะสมไว้ นำมาพิมพ์ขึ้นมาใหม่เพื่อจัดจำหน่าย ทั้งนี้รายได้ที่ได้ก็นำมาใช้ในการบริหารงานของศูนย์เอง นับว่าเป็นการเลี้ยงตัวเอง แท้ที่จริงแล้วตำราต่าง ๆ ที่มีอยู่นี้ นักวิชาการของศูนย์ให้ความเห็นเอาไว้ว่า

“เรายังมีน้อยมากอย่างเช่นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย บรรณานุกรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางด้านสมุนไพรทั้งหมดเราก็ไม่มีอย่างเวลาใครถามว่าถ้าจะวิจัยพืช ตัวหนึ่งเรามีข้อมูลให้เขาไหมว่ามีใครเคยทำวิจัยเรื่องนี้มาแล้วบ้างเราก็จะตอบเขาไม่ได้”

ในบทบาทที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไป ทางศูนย์มีวิธีดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกสมุนไพรไปสู่ประชาชน นักวิชาการของศูนย์ฯ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเอาไว้ว่า

“ระยะนี้ ควรต้องเผยแพร่ในเรื่องของการประหยัด คนอาจจะยังไม่เข้าใจว่าเขาจะประหยัดอะไรได้บ้าง ในเรื่องของยา ก็เห็นไม่เป็นรูปธรรมว่ามันจะประหยัดได้แค่ไหน ถ้าเราเสนอได้ว่าในปีหนึ่ง ๆ ครอบคลุมหมดค่าใช้จ่ายกับการรักษาพยาบาลไปเท่าไร ถ้าเขาจะลดลง โดยหันมาใช้สมุนไพรที่เชื่อถือได้ เขาจะได้หรือเขาจะเสียอย่างไรบ้าง หรือ

สมุนไพรมะยาใหม่ จะหาที่ไหน ราคาเท่าไร และเชื่อถือได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการประเมินปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองเพื่อให้ประหยัดได้ และคงต้องสื่อกับผู้ปลูกว่าคุณต้องเปลี่ยนวิธีการปลูกในแง่ที่ไม่ปลูกเชิงเดี่ยว แต่น่าจะปลูกสมุนไพรมากมาย ๆ ตัว โดยเน้นที่การปลูกเพื่อใช้เอง ถ้าเหลือแล้วค่อยขาย เช่น กลุ่มผู้ติดเชื้อมีไข้ระยะสั้นอยู่แล้ว ก็น่าจะปลูกมะระขี้นก ผมหาจะช่วยหาพันธุ์มะระขี้นกให้ปลูกไว้เยอะ ๆ ถ้าเหลือค่อยขาย ตรงนี้คุณจะอยู่ได้และเป็นนายเหนือสิ่งที่คุณปลูกหรือว่ากับกลุ่มคนเมืองที่เคยมีความคิดว่าไปเอายาจากป่าได้ และป่าเป็นแหล่งที่ให้ได้ตลอดเวลา แต่ตอนนี้กลุ่มคนดังกล่าวมีความลำบาก ก็เลยต้องมาซื้อในเมืองตามร้านขายยาต่าง ๆ ก็จะเกิดคำถามว่าของที่ร้านขายยาเป็นของจริงหรือเปล่า ปลอมปนหรือเปล่า ถ้ามีปัญหาทำไมไม่ลองปลูกเอง อาจไม่มีเวลาปลูกหรือมีปัญหาด้านต้นทุน ก็คงต้องสื่อกับคนกลุ่มนี้ถึงความจำเป็นที่ต้องปลูก เป็นการลดต้นทุน สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อยาด้วย

ลักษณะของข้อมูลที่ได้มาจากภาคสนามโดยตรงของศูนย์นี้น่าจะเป็นข้อมูลที่ย้อนกลับเข้าสู่ระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นตัวอย่างให้หน่วยอื่น ๆ หรือองค์กรอื่น ได้ริเริ่มปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ในแง่ของการเปลี่ยนทัศนคติของคนในเรื่องเหล่านี้ ทางศูนย์เองก็ใช้ข้อมูลโดยการที่ให้ผู้ปฏิบัติได้ข้อมูลจากการกระทำของตนเอง เท่ากับเป็นการเสนอแนะให้หาข้อมูลด้วยตนเอง เป็นการ “รู้จัก” เรื่องนั่นเอง ไม่ได้ให้ “ความรู้” แต่อย่างเดียวนั้น ดังนั้น การเปลี่ยนทัศนคติของคนในเรื่องการหันมาใช้ยาสมุนไพรมะยาใหม่ จึงอยู่ในลักษณะที่ คุณอเนก ได้เล่าให้ฟังเอาไว้ว่า

“คงไม่ใช่โดยการพูด เพราะเรื่องการเปลี่ยนทัศนคติเป็นเรื่องยาก ประสบการณ์ตรงคงเป็นวิธีการสื่อที่ดีที่สุด การสัมผัสจริง การลองทำ เช่นเรื่องความเชื่อมั่นที่จะดูแลสุขภาพตัวเอง คนทุกวันนี้ขาดความเชื่อมั่น เป็นหวัดก็วิ่งไปหาหมอปวดหัวก็วิ่งไปหาหมอ แทนที่จะไปทำยาเอง กินยาเอง ตรงนี้ถ้าเราจะไปจัดคอร์สอบรมนี้คงไม่ได้ผล ความเชื่อมั่นเหล่านี้ไม่เกิด แต่มันจะเกิดก็ต่อเมื่อวันนี้ท้องเสียแล้วไปเดินไปฝึกร่างมาต้มกินดูแล้วมันหาย โดยไม่ต้องไปหาหมอ ก็จะเกิดความมั่นใจและภูมิใจ เป็นหวัดก็กินฟ้าทะลายโจรก็สามารถประหยัดค่าหมอได้เยอะ ความมั่นใจในเรื่องอย่างนี้ต้องลงมือปฏิบัติ”

ผลการกระทำดังกล่าวนี้ จะเป็นข้อมูลอันที่ควรนำมาเผยแพร่ต่อไป ให้ชุมชนนั้นได้รับทราบ ก็จะเท่ากับเป็นการยืนยันและนำเชื่อถือของข้อมูลดังกล่าวได้ไปในตัวเอง

โดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าข้อมูลของแพทย์จะเป็นข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับความทันสมัยของความรู้ทางการแพทย์ โดยเน้นไปที่การรักษา ในขณะที่พยาบาลต้องการข้อมูล

ทันสมัยเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย การให้สุขศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นที่น่าสังเกตว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะต้องการข้อมูลเพื่อสุขภาพที่ดี มากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขของทั้งสามกลุ่มนี้ ก็เพื่อให้ตนเองมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานดีขึ้น การจะส่งข้อมูลถึงกลุ่มทั้งสามนี้สามารถใช้เทคโนโลยีออนไลน์ทางคอมพิวเตอร์ หรือจัดส่งเป็นเอกสารได้โดยตรง

กลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้าน เป็นกลุ่มบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อทุกชีวิตในบ้านและสภาพแวดล้อมของบ้าน ดังนั้นข้อมูลที่ต้องการจึงเป็นข้อมูลที่ทำให้แม่บ้านได้เอาไว้อำนาจตนในบ้าน และดูแลตัวแม่บ้านเองด้วย ตัวอย่างเช่น คุณมลวิทย์ ให้ความเห็นว่า “ปวดเมื่อยจากการทำงานบ้านนาน ๆ หรือยกของหนัก ก็ปวดเมื่อยบริเวณเอว และสะโพก...บางครั้งทำงานหนัก ๆ ก็รู้สึกเครียดเหมือนกันอยากได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีผ่อนคลายบ้าง... บางทียืนรีดผ้านาน ๆ ก็ขา อย่างบางทีซักผ้าเสร็จแล้วก็รีบลุกขึ้นทันทีที่มีหน้ามิดบ้าง” ปัญหาทางร่างกายจากการทำงานนั้น น่าจะเป็นปัญหาของแม่บ้านโดยทั่วไป ยืนยันได้จากคำสัมภาษณ์ของคุณกนกทิพย์ที่ว่า “เหนื่อย เมื่อย ปวดเมื่อยมากกว่า ส่วนใหญ่แล้วจะมีปัญหาเรื่องปวดแขนมาก เช่น ถูบ้าน ยกของหนัก และต้องเลี้ยวสุนัข อาบน้ำสุนัข ส่วนปัญหาอื่นไม่ค่อยมี นอกจากนี้ก็มีนั่งยอง ๆ นานมาก แล้วลุกไม่ขึ้นก็มี บางทีทำงานหนักมากก็หน้ามิดบ้างแต่นาน ๆ ครั้งจะเป็นสักที...ก็นั่งพักเดี๋ยวก็หายเอง ไม่ได้ทานยาหรือทายาอะไร เพราะส่วนใหญ่ถ้าพักแล้วก็จะหายเอง” นอกจากเรื่องของตัวเองแล้วคุณพจนาแม่บ้านอีกท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเอาไว้ว่า “ถ้าเป็นเรื่องของสุขภาพอนามัย คิดว่าน่าจะมีรายการเกี่ยวกับเด็กให้มากกว่านี้ คนแถวนี้ พอลูกไม่สบายนิดหน่อยก็พาไปหาหมอแล้ว ไม่ค่อยมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคของเด็ก พาไปหาหมอแต่ละครั้งก็หมดเงินไปเท่าไร ส่วนมากที่เป็นก็โรคทั่ว ๆ ไปของเด็กนั่นแหละ ไม่ใช่โรคพิเศษพิเศษอะไรเลย หวัดบ้าง ออกหัดบ้าง นิด ๆ หน่อย ๆ ก็เดือดร้อนกันทั้งบ้านแล้ว”

โดยสรุปแล้วกลุ่มแม่บ้านสนใจในสิ่งที่ใกล้ตัว และพอจะทราบข้อมูลบ้างแล้ว แต่อาจไม่ชัดเจนนัก ข้อมูลที่ต้องการสำหรับกลุ่มแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. โรคกระดูก
2. โรคหัวใจ
3. โรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อลูก ๆ
4. การออกกำลังกาย
5. อาหารเสริมสุขภาพ
6. นมที่มีแคลเซียมสูง
7. อาหารที่มีโคเลสเตอรอลต่ำ
8. อาหารที่พัฒนาสมองเด็ก
9. พืชผักที่ปลอดสารเคมี
10. โรคติดต่อที่ติดต่อกันง่าย
11. โรคอ้วน
12. โรคเบาหวาน
13. โรคความดันโลหิต

14. โรคเอดส์
15. โรคภูมิแพ้
16. โรคมะเร็ง
17. กรดยูริคสูง
18. โรคเครียด
19. การเลิกสูบบุหรี่
20. การบำรุงผิวพรรณ
21. การกินอาหารเพื่อลดความอ้วน
22. การดูแลเด็ก
23. การดูแลสุขภาพ
24. การรักษาโดยใช้สมุนไพรโดยเฉพาะโรคหัวใจ
25. ไข้หวัด
26. สายตาวาย
27. เรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงวัยหมดประจำเดือน

จะเห็นว่าความสำคัญของข้อมูลในกลุ่มแม่บ้านกรุงเทพมหานครนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการที่นำไปใช้ เช่น ถ้าดูแลลูกอยู่ก็ต้องการข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับลูก โดยเฉพาะการป้องกันโรคต่าง ๆ ที่ลูกอาจจะได้รับมา หรือในกรณีที่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันสุขภาพอันเนื่องมาจากการดูแลบ้าน

วิธีการสื่อสารที่ข้อมูลทางด้านสุขภาพมาถึงกลุ่มแม่บ้านได้เป็นอย่างดีก็คือ รายการโทรทัศน์ ตัวอย่างเช่น ในกรณีของคุณพจนา “ว่างจากทำงานบ้านแล้ว พี่ก็จะนั่งดูทีวี ถ้าเป็นวันเสาร์อาทิตย์ ลูกอยู่บ้านไม่ค่อยได้ดูเพราะลูกยึดทีวี ดูการ์ตูน เกมสโว์ แต่ถ้าเป็นวันธรรมดาพี่จะดูเกือบทั้งวันที่ว่าง รายการที่ชอบดูก็รายการครอบครัวเรื่องผู้หญิง เพราะชอบพิธีกร ชอบรูปแบบรายการที่เอาใจแม่บ้านอย่างพี่ มีการทำอาหาร เรื่องความสวย ความงาม เรื่องใกล้ตัวทั้งนั้น อย่างเช่น ทำอย่างไรไม่ให้ผมแตกปลาย ต้องบำรุงผิวน้ำยัง ใจ ถึงจะไม่แก่ก่อนวัย เคล็ดลับต่าง ๆ ที่แม่บ้านอย่างพี่ควรรู้ เขาก็มีทุกอย่าง”

นอกจากรายการโทรทัศน์แล้ว คุณพจนายังได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพจากสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ด้วย

“พี่ชอบอ่านหนังสือ ขวัญเรือน กุลสตรี สกุลไทย ซึ่งในหนังสือพวกนี้ก็จะมีความน่าสนใจ เรื่องเพศศึกษาก็มี ก็อ่านไปเรื่อย ๆ แล้วพี่ก็ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ เรื่องสุขภาพก็อ่านทุกวันในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีอยู่หน้าหนึ่งที่เขียนเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บเป็นประจำ ชื่อว่าหน้าวิทยากร พี่ชอบอ่านหน้านี้นะ เพราะมีเรื่องเกี่ยวกับต้นไม้ เรื่องโรคภัยของบุหรืบ้าง เรื่องไข้หวัด โรคประจำฤดูกาลมาบอกเล่าให้เราได้อยู่ทุกวัน และมันเป็นหน้าสี่สีสดุดตา

มองผ่านไม่ได้เลยต้องอ่านทุกคอลัมน์ อย่างคอลัมน์แกะกล่องก็ติดตาม เพราะจะมีสินค้าประเภทต่าง ๆ มาแนะนำให้เราได้รับข้อมูลตรงนี้ ส่วนมากสินค้าจะเป็นเครื่องสำอางค์บ้าง ยาต่าง ๆ นม ยาลดความอ้วน เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเราทั้งนั้น เราก็อ่านแล้วก็เก็บข้อมูลไว้เพื่อโอกาสหน้าเราต้องซื้อของพวกนี้มาใช้ เราก็จะได้ไม่ถูกหลอกหรือเอารัดเอาเปรียบเรื่องราคามากนัก”

นอกจากรายการโทรทัศน์ นิตยสารและหนังสือพิมพ์รายวันแล้ว เอกสารแผ่นพับที่แจกฟรีตามโรงพยาบาลและร้านขายยาทั่วไปก็เป็นสื่อที่สำคัญไปถึงกลุ่มแม่บ้านในกรุงเทพฯ

สำหรับกลุ่มแม่บ้านที่จังหวัดเชียงใหม่ ดูว่าจะมีประเด็นความต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านสาธารณสุขไม่มากนัก แต่ก็คล้ายกับกลุ่มแม่บ้านที่กรุงเทพฯ กล่าวคือ ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอาหาร โรคต่าง ๆ ความรู้เรื่องยา การดูแลเด็ก โดยเหตุผลที่ต้องการข้อมูลดังกล่าวก็เพื่อดูแลสุขภาพของตนเอง และลูกหลานคนในบ้านที่ตนต้องรับผิดชอบอยู่ โทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเอาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพมาถึงแม่บ้านที่เชียงใหม่ นอกจากนั้น ก็ได้ข้อมูลโดยตรงจากการไปพบแพทย์ และข้อมูลบางส่วนได้มาจากการอ่านจากหนังสือพิมพ์รายวันกับนิตยสาร ความจริงแล้วกลุ่มแม่บ้านที่เชียงใหม่ ก็อ้างว่าตนมีข้อมูลอยู่แล้ว ต้องการเพิ่มเติมบ้าง แต่บางคนก็ไม่ต้องการเพิ่มคิดว่าพอเพียงอยู่แล้ว

โดยสรุปแล้วกลุ่มแม่บ้านต้องการข้อมูล ทั้งในลักษณะที่เป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดสุขภาพที่ดี และข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ข้อมูลเหล่านี้ นอกจากจะใช้กับตัวเองแล้วยังถูกนำไปใช้ในการดูแลผู้ที่ตนรับผิดชอบในครอบครัวอีกด้วย โดยลักษณะหน้าที่ของแม่บ้านเองทำให้เกิดต้องการข้อมูลทางด้านสาธารณสุข วิธีการที่ตอบสนองข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายนี้ได้ โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ของผู้หญิง

กลุ่มครู

กลุ่มครูน่าจะเป็นกลุ่มที่มีความต้องการใช้ข้อมูลข่าวสารในระดับที่สูง เพราะโดยหน้าที่แล้วครูต้องการข้อมูลเพื่อให้ตนเองมีความทันสมัยและนำไปถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ อันเป็นความรับผิดชอบตามอาชีพ เช่นเดียวกับกลุ่มแม่บ้านความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนให้กับศิษย์ผู้เรียน ย่อมส่งผลต่อการใช้ข้อมูล และการแสวงหาข้อมูลของครูเป็นอย่างดี ประกอบกับระดับการศึกษาของครูจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูง การเห็นความสำคัญของข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา ตัวอย่างเช่น ครูลาลี เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมมีชื่อแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ทำงานในอาชีพครูมาแล้ว 35 ปี ได้ให้ความเห็นว่า ข้อมูลที่ตนอยากได้มากที่สุดคือข้อมูล

เกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น (บุหรี่-ยาบ้า-เฮโรอีน) ตนคิดว่าปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาที่มีความจำเป็นและรุนแรงมากในขณะนี้ ข้อมูลที่ต้องการรองลงมาได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น โรคที่มากับเพศสัมพันธ์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (กามโรค-โรคเอดส์) ครูสำคัญให้ความเห็นว่าคุณจำเป็นต้องมีข้อมูลข่าวสารเรื่องดังกล่าวอย่างดี พอที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่เด็กและผู้ปกครอง เพราะเท่าที่ผ่านมาพบว่าผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ สำหรับอาจารย์พยอม ทำงานทางด้านการศึกษามาตลอดเวลา 44 ปี มีความเห็นว่าการศึกษาคือสิ่งที่รวมของคนเป็นจำนวนมาก ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพที่ต้องการควรเป็นเรื่องดังต่อไปนี้

- เรื่องอุบัติเหตุ โดยเฉพาะการปฐมพยาบาล
- เรื่องโรคติดต่อ ข้อมูลเพื่อใช้ในการสังเกต รู้อาการ การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานป้องกันการระบาด
- เรื่องยาเสพติด ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือ ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบการสังเกตการติดยาเสพติด
- เรื่องโรคเอดส์ ข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการสังเกตอาการของโรคเอดส์
- เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรค การฉีดวัคซีน
- เรื่องทางด้านจิตใจ ข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น

อาจารย์พยอม ได้จัดความสำคัญในเรื่องของข้อมูลข่าวสารสำหรับครูไว้ให้ โดยที่ข้อมูลที่มีความจำเป็นและสำคัญที่สุดของครู ได้แก่การป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ อันดับต่อมาได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล เมื่อประสบอุบัติเหตุ ทั้งสองเรื่องนี้ อาจารย์พยอม ให้ความเห็นว่าคุณมีความสำคัญมาก อันดับต่อมาได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด เรื่องโรคเอดส์ เรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยา สำหรับข้อมูลในสามเรื่องหลังนี้ เป็นความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมที่ครูควรจะมีความรู้เอาไว้ และทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ ข้อมูลดังกล่าวนี้ต้องมีความถูกต้อง เข้าใจง่าย ปฏิบัติตามได้ง่าย เนื่องจากที่ผ่านมาข้อมูลในเรื่องเหล่านี้ค่อนข้างเข้าใจยาก และไม่แพร่หลาย

ในส่วนความเห็นของอาจารย์ประไพ ทำงานอาชีพครูในโรงเรียนสตรีที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร มีอายุการทำงานในอาชีพนี้มากกว่า 30 ปีแล้ว อาจารย์ประไพให้ความเห็นว่าข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นทั้งสิ้น

“ในฐานะที่เป็นครู จึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก...ถ้าโรงเรียนกับบ้านไม่ช่วยกัน แล้วหน่วยงานอื่นยังไม่ต้องคิด เพราะค่อนข้างไกลตัวไปอีกระดับหนึ่ง”

ข้อมูลที่อาจารย์ประทับใจคิดว่า มีความต้องการ ก็คือโรคติดต่อร้ายแรงตามฤดูกาลต้องการรู้ข้อมูลเฉพาะโรค พร้อมกับวิธีป้องกันโรค ต้องการรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ในเรื่องเกี่ยวกับเพศศึกษา ปลูกฝังค่านิยมในเรื่องรักนวลสงวนตัว การคุมกำเนิด การป้องกันต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์

ครูณา ซึ่งสอนอยู่ในโรงเรียนอนุบาลมาตลอด 35 ปี ให้ความเห็นว่าข้อมูลที่ครูต้องการในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเด็ก เช่น การฉีดวัคซีน การพัฒนาการของเด็กตามวัย ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารโภชนาการ เพราะต้องการให้เด็กได้รับอาหารต่าง ๆ อย่างครบถ้วน และข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ที่เด็กจะเป็นตามวัย เช่น อีสุกอีใส โรคติดต่อในเด็ก ครูณาเห็นว่าเรื่องต่าง ๆ ทั้งสามเรื่องนี้ ไม่มีเรื่องใดสำคัญกว่ากัน เพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน “จึงมีความจำเป็นควบคู่กันไปทั้งสามเรื่อง” ครูณาให้ความเห็นเพิ่มเติมเอาไว้ว่า ถ้าอาหารไม่ดี สุขภาพเด็กก็จะไม่ดี พัฒนาการร่างกายเด็กก็จะไม่ดี ถ้าวัคซีนต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน เด็กจะเจริญไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร จึงเห็นว่าข้อมูลทั้งสามเรื่องมีความจำเป็นควบคู่กันไป นอกจากนี้ครูยังได้นำเอาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมาใช้เป็นเนื้อหาสาระในการอบรมนักเรียนในช่วงก่อนเข้าเรียนวิชาประจำตามตารางสอน เท่ากับครูเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลทางด้านสาธารณสุขโดยตรง

สรุปข้อมูลตามความต้องการ และความจำเป็นเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย จากกลุ่มครูมีดังต่อไปนี้

1. บุหรี่ ข้อมูลเกี่ยวกับโทษและการลดปริมาณการสูบ
2. โรคเอดส์ ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกัน และโทษ
3. ส่งเสริมสุขภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร และการพักผ่อน
4. ความงาม ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสิว ยาลดความอ้วน น้ำหนัก-ส่วนสูง การดูแลผิวพรรณ
5. ข้อเสนอแนะ ในเรื่องการคบเพื่อนและพฤติกรรมคนในสังคม
6. เพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกัน โรคต่าง ๆ จากการมีเพศสัมพันธ์
7. โรคเบาหวาน
8. โภชนาการ การกินอาหารให้ครบหมู่
9. การถอนอมสายตา
10. การใช้ยา
11. โรคมะเร็ง
12. โรคหัวใจ
13. โรคความดัน

14. อุบัติเหตุ
15. โรคระบาดปัจจุบัน
16. เรื่องยา (ตำราหลวง)
17. ยาเสพติด ที่กลุ่มวัยรุ่นสนใจ เช่น ยาอี ยาเค
18. ปัญหาประชากรกับสุขภาพ
19. การวางแผนครอบครัว
20. โรคที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรม

จากข้อสรุปข้างต้นนี้ ผศ.อำนวยการ จากโรงเรียนสาธิตที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า นักเรียนสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยส่วนใหญ่เป็นปัญหามาจากความเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น เช่น เรื่องสิ่ว การมีประจำเดือน การผื่นเปื่อย ปัญหาด้านร่างกายที่เปลี่ยนแปลง เช่น จะสูง จะตัวใหญ่หรือไม่ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่สำหรับนักเรียน รองลงมาเป็นปัญหาด้านสุขภาพ โรคต่าง ๆ ที่นักเรียนเป็นหรือพบมาจะให้ความสำคัญอันดับรองลงมา

ผศ.อำนวยการ ยังให้คำแนะนำในเรื่องของการเผยแพร่ข้อมูลอีกว่า “ต้องการข้อมูลข่าวสารจากจดหมายข่าวมากที่สุด เพราะตรงถึงผู้รับ อ่านแล้วได้สาระที่ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น เรื่องยาอี ยาเค”

ประเด็นในเรื่องความว่องไวของข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลให้กับครู รศ.ผกามาศ ได้ย้ำเอาไว้ว่า นักเรียนมักจะหยิบประเด็นปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัยมาจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ที่นักเรียนสงสัยมาซักถามครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนบางครั้งก็ไม่ว่าง ถ้ามีการให้บริการข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นประเด็นปัจจุบัน จะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลมีประสิทธิภาพ”

ในเรื่องนี้ครูต้องการ การสื่อสารสองทาง นั่นก็คือครูต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพื่อไปสอนนักเรียน และในขณะเดียวกันเพื่อต้องการข้อมูลเพิ่มเติม หรือมีข้อสงสัยสามารถถามกลับมายังแหล่งข้อมูลได้ด้วย

การเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพอนามัยเพื่อสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มครู ในกรุงเทพมหานคร มีอยู่อย่างหลากหลาย อาจารย์เจริญ เสนอแนะให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะการรับรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด ซึ่งทางโรงเรียนควรติดตามพฤติกรรมของเด็ก และทางผู้ปกครองควรใกล้ชิดเด็กมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อาจารย์เจริญเห็นว่า “ครู” เป็นผู้ที่ต้องรับภาระในการดูแลนักเรียนทุกเรื่อง จึงควรให้เอกสารต่าง ๆ สื่อต่าง ๆ แก่ครู เพื่อเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข้อมูลไปยังเด็ก รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลเรื่องสุขภาพ ไปยังผู้ปกครอง โดยใช้โอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เช่น วันมอบตัว วัน

ปฐมนิเทศ โดยปกติแล้วได้รับความสนใจจากผู้ปกครองอย่างดี มีการเข้ามาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้สื่อนั้นควรเป็นสื่อที่เห็นแล้วเข้าใจ ไม่เสียเวลาในการเปิดรับ เช่น สื่อโปสเตอร์ สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งสามารถนำมาเปิดฉายให้ครู เด็กและผู้ปกครองได้ชมพร้อมกันในโอกาสพิเศษ จะเป็นวิธีการสะดวกที่สุดของทั้งสามฝ่ายที่จะร่วมมือกันป้องกันปัญหา

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านสื่อโทรทัศน์ ซึ่งให้ความเห็นว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และควรนำเสนอออกมาในรูปของรายการบันเทิง

มีครูจำนวนหนึ่งเสนอแนะในการเผยแพร่ข้อมูลโดยทางโปสเตอร์ โดยให้ผลิตสื่อโปสเตอร์ แล้วแจกจ่ายไปตามโรงเรียน เพื่อเผยแพร่ให้นักเรียนต่อไป โดยมีความเห็นว่าเด็กสนใจอ่านโปสเตอร์ และนำไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครองอีกทีหนึ่ง

สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลโดยผ่านอินเทอร์เน็ตนั้น ในขณะนี้เป็นไปได้เฉพาะนักเรียนกลุ่มเล็ก ๆ ในเฉพาะโรงเรียนที่มีเด็กฐานะดีเล่าเรียนอยู่เท่านั้น แต่กลุ่มครูอยากเห็นหนังสือคู่มือเล่มเล็กเป็นการ์ตูนแจกนักเรียน เน้นที่รูปภาพมากกว่าข้อความ มีการสรุปความเข้าใจง่าย ควรเพิ่มเนื้อหาข่าวสารด้านสุขภาพในหน้าหนังสือพิมพ์มากกว่านี้ เพื่อสามารถนำเอาข้อมูลมาอภิปรายเพิ่มเติมในชั้นเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลักของกลุ่มครูกรุงเทพมหานคร ยังได้เสนอแนะว่า อยากได้ข้อมูลที่เผยแพร่ออกมาในรูปที่เป็นนิทาน สื่อการสอนหรือการใช้คนที่มีความเสี่ยงเป็นตัวแบบให้เด็กเกิดการเรียนแบบขึ้น เช่น สมัยก่อนมี “พี่ปุย” อยากสวยอย่างพี่ปุยต้องทานผัก เด็กจะเชื่อและทำตาม สมัยนี้มี “พี่เต๋า” “พี่มอส” “พี่ทาทา”

การให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพในลักษณะเป็นสิ่งตีพิมพ์ และให้ไว้กับห้องสมุดของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้า หรือเก็บเอาไว้ในห้องพยาบาลเพื่อแจกจ่ายให้นักเรียน

สรุปแล้วข้อมูลสุขภาพอนามัย ที่เผยแพร่ให้กับกลุ่มครู ควรอยู่ในรูปเอกสาร สิ่งพิมพ์ หรืออยู่ในรูปสื่อที่สามารถนำมาใช้ในการสอนในห้องเรียนได้เลย หรือสื่อที่ประกอบกับงานเนื่องในโอกาสพิเศษของโรงเรียน สื่อที่สมควรจะใช้ต่อมาก็คือสื่อโทรทัศน์ เพราะเป็นสื่อที่แพร่หลายคนส่วนใหญ่ก็เปิดรับข้อมูลข่าวสารอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว

กลุ่มครูในจังหวัดเชียงใหม่จะมีความสนใจข้อมูลข่าวสารที่ไม่กว้างขวางเท่ากับกลุ่มครูในกรุงเทพมหานคร มักจะสนใจข้อมูลข่าวสารเมื่อข้อมูลข่าวสารนั้นมาถึงตัว อาทิเช่น ครูพเยาว์ เล่าให้ฟังว่า “สนใจทุกเรื่อง ถ้าเปิดโทรทัศน์เจอก็จะสนใจ โดยเฉพาะโรคของคนที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน ถ้าเจอก็จะบอกให้ทราบ และโรคที่เกี่ยวกับเด็ก” ทั้งนี้เพราะครูพเยาว์คิดว่าเมื่อได้ข้อมูลแล้ว ถ้าเด็กเป็นอะไรไป จะได้ให้ความรู้เสริมกับพ่อแม่ของเด็ก แต่บางโรคที่เป็นข่าวอยู่ในสื่อมวลชน ครูพเยาว์ไม่สนใจมากนัก เพราะคิดว่าไกลเกินตัว เช่น โรควัวบ้ากับโรคไข้หวัดนก

สำหรับครูน้อย ข้อมูลสุขภาพที่ต้องการกลับเป็นเรื่องอาหาร เช่นการปรุงอาหาร ข้อมูลเกี่ยวกับโทษของอาหารที่มีไขมันมาก เรื่องการออกกำลังกาย ข้อมูลที่ครูลัดดาวัลย์ ต้องการมีเอาไว้สอนเด็กได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันโรคต่าง ๆ เพราะต้องสอนเด็กหน้าเสาธงเดือนละครั้งในฐานะที่เป็นครูอนามัยประจำโรงเรียน เช่นเดียวกับครูน้อย ครูพนิดา ก็เน้นความต้องการข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับอาหาร ข้อมูลเกี่ยวกับสารพิษในอาหาร วิธีการใช้ยาโดยเฉพาะสมุนไพร ในขณะที่ครูพิสมัย ได้แยกแยะรายการข้อมูลที่ต้องการและจำเป็นสำหรับครูไว้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุอาการ วิธีการป้องกันรักษา สถานที่รักษาว่าควรไปที่ไหนบ้าง ที่ไหนดี ที่ไหนไม่ดี
2. อาหารการกิน เป็นเรื่องจำเป็นมากในขณะนี้ เพราะเศรษฐกิจไม่ดี ต้องทำงานแข่งกับเวลา ไม่มีเวลาทำอาหารเอง หาซื้ออาหารทานเลยจำเป็นต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสารพิษในอาหาร วิธีการปรุงอาหารแบบง่าย ๆ คุณค่าอาหารทางโภชนาการ
3. ยารักษาโรค ต้องการข้อมูลการใช้ยา การเลือกซื้อยา
4. สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อมูลในเรื่องการทำความสะอาดบ้าน สิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย ของคนในบ้าน
5. เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ที่ยังหาสาเหตุไม่ได้ หรือเกี่ยวกับสมุนไพรที่หาได้ใกล้ตัว

สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสุขภาพอนามัย พบว่าส่วนใหญ่ได้มาจากการอ่าน แผ่นพับ หนังสือพิมพ์รายวัน วารสารสุขภาพ และจากรายการโทรทัศน์ เป็นที่น่าสังเกตว่าวิทยุที่จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ใช่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารในเรื่องสุขภาพสำหรับกลุ่มครู

โดยสรุปแล้วกลุ่มครู มีความจำเป็นและต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขทั้งในด้านข้อมูลเพื่อสุขภาพที่ดี และข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ความจำเป็นและต้องการของครูนั้นเพื่อที่จะนำไปใช้ในวิชาชีพ คือการสอนนักเรียนเป็นหลัก นั่นก็คือความจำเป็นและต้องการที่มาจากวิชาชีพและความสัมพันธ์ที่มีระหว่างครูกับนักเรียน ข้อมูลดังกล่าวควรอยู่ในรูปของเอกสารเพื่อสะดวกในการใช้

กลุ่มผู้นำชุมชน

กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ดูแลทุกข์สุขของชุมชน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพอนามัย เป็นตัวอย่างไว้ดังนี้

กำนันเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ได้ระบุความต้องการข้อมูลทางด้านสุขภาพอนามัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อาหารเพื่อสุขภาพ
2. วัคซีนต่าง ๆ การป้องกันโรค
3. ยาเสพติด
4. โรคที่มากับน้ำดื่ม
5. โรคเอดส์ (การป้องกัน)
6. โรคที่เกิดจากผู้สูงอายุ
7. โรคที่เกิดจากยุง
8. โรคที่เกิดจากความเครียด
9. โรคหัวใจ
10. โรคความดันโลหิต
11. โรคภูมิแพ้

สก.เขตภาษีเจริญ ได้ให้ความเห็นถึงความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

1. โรคเอดส์
2. โรคระบบทางเดินหายใจ
3. โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ
4. โรคมะเร็งในอวัยวะต่าง ๆ
5. โรคเบาหวาน

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าร้านขายยาเป็นผู้นำความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย ดังนั้นจึงได้จัดร้านขายยาเข้าไว้ในกลุ่มผู้นำชุมชนด้วย จากการสำรวจร้านขายยา 34 ร้านในเขต กทม. เพื่อทราบความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข พบว่าข้อมูลที่ทางร้านขายยาต้องการทราบ มีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น 11 เรื่อง คือ

1. ความดันโลหิตสูง
2. ไขมันอุดตันเส้นเลือด
3. เบาหวาน

4. ความเครียด
5. การแก้ปวด
6. ภูมิแพ้
7. วัณโรค
8. โรคหวัด
9. การป้องกันสุขภาพตนเองเบื้องต้น
10. การป้องกันตนเองจากดรระบาดขณะนี้
11. การใช้ยาเบื้องต้น

โดยสรุปแล้วพบว่า กลุ่มร้านขายยาจะมีข้อมูลในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความรู้เกี่ยวกับยา เพียงพอแล้ว ข้อมูลเหล่านี้ก็มีไว้เพื่อตัวเองได้นำไปใช้กับลูกค้า ตัวอย่างเช่นคุณเทพ เกษักรประจำร้านขายยา เห็นว่า

“ลูกค้าควรจะได้รับข้อมูลตามแต่กรณีที่เขาเป็น ลูกค้าบางคนไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับโรคที่เขาเป็นมากมายนัก บางทีแค่ได้รู้เพียงคร่าว ๆ เขาก็พอใจแล้ว”

ในกรณีของคุณเทพ ความสนใจในข้อมูลข่าวสาร ถูกระบุไว้ว่า

“สนใจข้อมูลเกี่ยวกับยามากกว่า โดยจะสนใจในเรื่องเภสัชชุมชน เน้นที่ข้อมูลสำหรับเภสักรประจำร้านมากกว่าเภสักรประจำโรงพยาบาล ข่าวสารทางการแพทย์ เภสัชกรรมอาหารเสริมหรือเรียกว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ถ้าเป็นพวกยาก็คจะเป็นข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับยาที่ใช้ในท้องตลาด... การใช้ยาอย่างถูกต้อง ผลข้างเคียง ปฏิกิริยาระหว่างยา ถ้าเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาหารเสริม ก็เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาหารเสริมที่วางจำหน่ายแล้ว และยังไม่วางจำหน่ายคือผลิตใหม่ ข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์ในการแนะนำลูกค้า”

การที่บอกว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่ร้านขายยามีเพียงพอแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากร้านขายยาจะได้ข้อมูลมาจากบริษัทที่ขายยาเอง จากเภสักร ซึ่งเข้าสัมมนา หรือเอกสารที่ส่งตรงให้เภสักรจากหน่วยงานต่าง ๆ วารสารทางวิชาการต่าง ๆ

ผู้นำชุมชนอีกประเภทหนึ่งก็คือผู้นำชุมชนในมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น คุณพิชัย หัวหน้านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ได้ให้ความเห็นเอาไว้ว่า

โดยปกติแล้วไม่คำนึงเรื่องสุขภาพ เพราะเป็นคนร่างกายแข็งแรง การทำงานที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย จะมีงานหนักเป็นระยะ ๆ ซึ่งบางช่วงต้องทำงานทั้งกลางวันและกลางคืน ออกกำลังกายโดยการเล่นตระกร้อข้ามตาข่ายกับเพื่อน ๆ เป็นประจำ เพื่อช่วยคลายเครียดไปด้วย ปกติเมื่อทำงานหนักอาศัยบุหรี่ปั๊และกาแฟเข้าช่วย บางทีสูบบุหรี่มากจนเจ็บคอ ต้มกาแฟติด ๆ กัน 8-10 ถ้วย แต่ก็ไม่สามารถช่วยอะไรได้

เลย บางครั้งคุณพิชัยเล่าว่ายังหลับคาถ้วยกาแฟ ทำให้คิดว่าต้องลดการสูบบุหรี่ และดื่มกาแฟลง ไม่ใช่เพราะจะเป็นโทษแก่ร่างกาย แต่คิดด้วยว่าทำให้ลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

ปกติเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพมาถึง คุณพิชัยโดยทางหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ถ้าปัญหาเรื่องสุขภาพไม่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรงก็ยังไม่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ

ในขณะเดียวกัน อาจารย์ ขวัญชัย อดีตประธานสภาอาจารย์ ในฐานะผู้นำชุมชนในมหาวิทยาลัย ก็ให้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องข้อมูลสุขภาพเอาไว้ว่า ข้อมูลสุขภาพในมหาวิทยาลัยได้จากการจัดอภิปรายเฉพาะเรื่องบางครั้งบางคราวในรั้วมหาวิทยาลัย เคยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสุขภาพให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัย แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน ทั้งจากมหาวิทยาลัยและจากอาจารย์ ในที่สุดแล้วสรุปได้ว่า ความสนใจในเรื่องสุขภาพอนามัยของชุมชนมหาวิทยาลัยยังน้อย นอกจากเกิดความเจ็บไข้เกิดขึ้นกับตัว...หรือผู้ใกล้ชิด จึงจะให้ความสนใจกับสุขภาพ และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพ

สื่อที่เข้าถึงกลุ่มผู้นำชุมชนได้ดี ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และการบรรยายที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว และหนังสือพิมพ์

กลุ่มผู้นำชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความต้องการเกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพอนามัย ไว้ดังต่อไปนี้

คุณสนั่น อาสาสมัครสาธารณสุข ได้ระบุความต้องการข้อมูลสุขภาพอนามัย ไว้ดังนี้

1. โรคติดต่อต่าง ๆ เช่น ไข้เลือดออก หรือโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ก็ศึกษาว่าสาเหตุมาจากอะไร อาการ วิธีการป้องกันรักษา
2. การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ และเหมาะสมเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย
3. การออกกำลังกาย การบริหารร่างกายเพื่อให้หายจากโรคภัยต่าง ๆ เช่น เจ็บบั้นเอว ปวดหลังปวดเอว
4. การให้อาหารเสริมแก่เด็กเล็ก เสริมโภชนาการแก่เด็ก
5. ยารักษาโรคเพราะเป็นตัวแทนแจกจ่ายยาแก่ประชาชนเมื่อชาวบ้าน ต้องศึกษาและสนใจวิธีการจ่ายยา การใช้ยา เพราะต้องแนะนำให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ก็สนใจเกี่ยวกับเรื่องยาสมุนไพร และแนะนำให้กับชาวบ้านด้วย

สำหรับคุณสว่าง อบต. ที่จังหวัดเชียงใหม่ ให้ความเห็นว่าต้องการข้อมูลสุขภาพอนามัยในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง ด้วยโภชนาการ การออกกำลังกาย และเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจิต ในขณะที่ คุณสุรางค์ เกษัชรประจำร้านขายยา มีความเห็นว่าประชาชนมีความจำเป็นต้องได้รับข้อมูลทางด้านการป้องกันโรคตามฤดูกาล ซึ่งเป็นโรคติดต่อ

ต่อ สำหรับคุณจุฬพล ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ เช่น วัคซีนป้องกันโรค เช่น โรคเอดส์ อาหารเสริมสุขภาพ สมุนไพรของคนไทย คุณวรพงษ์ ต้องการให้ข้อมูลเป็นการเตือนให้ประชาชนให้อ่านสลากยาก่อนใช้ยา และเน้นให้ประชาชนเชื่อฟังคำแนะนำจากแพทย์มาก ประกอบกับมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง “มลพิษ” ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อเอาไว้ใช้เป็นการดูแลตัวเอง

สรุปได้ว่า ข้อมูลสุขภาพที่กลุ่มผู้นำชุมชน มีความต้องการเป็นข้อมูลประเภทที่มีเอาไว้เพื่อการป้องกันโรคติดต่อตามฤดูกาล เรื่องโภชนาการ และการออกกำลังกาย เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มผู้นำชุมชนที่จังหวัดเชียงใหม่ไม่ค่อยมีความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลสุขภาพมากนัก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้นำชุมชนน่าจะจัดว่าเป็นกลุ่มที่มีความด้อยในเรื่องข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ยกเว้นกลุ่มร้านขายยา เมื่อเทียบกับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ของการศึกษาครั้งนี้ ความสนใจในข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขไม่ค่อยชัดเจน ทั้ง ๆ ที่น่าจะเป็นกลุ่มที่มีข้อมูลทางด้านสาธารณสุขดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มที่ต้องการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของข้อมูล เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนของตน โดยเฉพาะข้อมูลทางด้านสุขภาพอนามัย

กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน

ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นกลุ่มบุคคลในวัยทำงาน มีการทำงานในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน อาจทำเป็นกะระยะเวลาการทำงานสลับเปลี่ยนไปตามแต่ละตกลงกันในช่วงระยะเวลาที่ทำงาน จะไม่สามารถทำงานอย่างอื่นได้ ดังนั้นการรับข่าวสารต่าง ๆ จะเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ในระหว่างการทำงานจึงเป็นไปได้ไม่ได้รับการรับข่าวสารของคนกลุ่มนี้จึงอยู่ในระหว่างช่วงพัก ช่วงรอเข้าทำงาน และช่วงที่เลิกงานแล้ว

ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่จะไม่สนใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ไม่แสวงหาข้อมูล แต่ถ้ามีข้อมูลมาให้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบอร์ดติดป้ายประกาศ ก็จะอ่านโดยเฉพาะตอนรอเข้ากะงาน หรือในช่วงเวลาพัก โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นผู้ที่มีการศึกษา ถึงแม้จะไม่สูง แต่ก็มีความสามารถรู้เรื่องราวและเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ได้ แต่การที่สามารถทำงานในโรงงานได้ ก็จะสรุปเอาเองว่าตนแข็งแรง ไม่สนใจในเรื่องการป้องกันสุขภาพอนามัย ตัวอย่างเช่น ชาลี พนักงานโรงงานหล่อเหล็กขนาดเล็ก ชาลีทำงานในโรงงานมาแล้ว 34 ปี บริษัทมีบริการตรวจร่างกายประจำปี แต่ตนเองก็ไม่เคยไปตรวจ มีโรคประจำตัวคือมาเลเรียเข้ากระดูก ติดเชื้อตั้งแต่สมัยหนุ่ม มีอาการหนาวในกระดูก มีไข้ปีละครั้ง ทุกครั้งที่มีอาการจะไปพบแพทย์ มีความดันโลหิตสูงในบางครั้ง แต่

ตนเองยังบอกว่า “ตนยังแข็งแรง เคยชินกับสถานการณ์ทำงานที่มีความร้อน และไม่มีอาการเจ็บป่วย” วิธีการของชาลีในการรักษาตัวเองก็คือ

“ถ้าเจ็บป่วยจะไปรักษาที่ศูนย์อนามัยหรือโรงพยาบาล แต่หากมีอาการป่วยเล็กน้อย เช่น ปวดหัว ปวดเมื่อย หรือท้องเสีย จะซื้อยาจากร้านขายยา โดยบอกอาการให้ผู้ชาย แล้วรับยามารับประทาน อาการก็ดีขึ้น”

ผู้ทำงานในโรงงาน มักจะเชื่อว่าการทำงานหนักในแต่ละวันเป็นการออกกำลังกายในตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้นข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขจึงไม่ค่อยจำเป็น และไม่มีความสำคัญ ในกรณีที่มีโรคประจำตัว เช่นกรณีของกัลยา ทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ของบริษัทเป็นไชนีส เมื่อมีอาการก็จะไปหาหมอ หมอจะให้ยามารับประทาน อาการก็ดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้กินยาอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังเชื่อว่าตนเองยังแข็งแรงอยู่ เช่นเดียวกับผู้ทำงานในโรงงานคนอื่น ๆ จะไม่เชื่อว่างานที่ทำอยู่ นั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพ กัลยาก็เช่นเดียวกันทำงานในโรงงานผลิตเครื่องประดับสตรี มีหน้าที่นำเครื่องประดับที่ทำจากตะกั่วมาชุบเงิน ชุบทอง และตรวจความเรียบร้อยของเครื่องประดับแต่ละชิ้น กัลยาคิดว่างานที่ตนทำอยู่มีความปลอดภัย เพราะเปรียบเทียบกับงานที่ตนทำ กับคนที่ทำงานในแผนกอื่น ๆ ในโรงงานเดียวกัน เช่นเปรียบเทียบกับแผนกขัดเงา แต่แท้ที่จริงแล้วกัลยาลืมไปว่าตัวเองก็ต้องสัมผัสชิ้นงานที่เป็นตะกั่วเหมือนกัน ที่โรงงานของกัลยามีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย คือถุงมือผ้า ผ้าปิดปากปิดจมูก กัลยาไม่ค่อยใช้ผ้าปิดปากปิดจมูกในระหว่างปฏิบัติงาน โดยอ้างว่า “รำคาญไม่สะดวก” ส่วนถุงมือจะใส่ก็ต่อเมื่อต้องหยิบจับเครื่องประดับขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพราะป้องกันมิให้เครื่องประดับมีรอยนิ้วมือ แต่ไม่ใช่เหตุผลในการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง จะเห็นว่าทั้งกัลยาและชาลีต่างก็เชื่อว่าตนแข็งแรงไม่ต้องการข้อมูลข่าวสารอะไรที่เกี่ยวกับสุขภาพ ถ้ามีปัญหาจะไปหาหมอได้ เพราะที่โรงงานก็มีโรงพยาบาลอยู่ด้วย

พิกุล ทำงานอยู่ที่โรงงานที่ผลิตแผ่น PCB ที่ใช้อยู่ข้างในด้านหลังของโทรทัศน์ พิกุลเล่าให้ฟังว่า คนงานส่วนใหญ่แข็งแรง ถึงแม้ว่าจะมีสารตะกั่วอยู่มาก แต่โรงงานก็ให้หน้ากากป้องกัน แต่บางคนก็สวมใส่ บางคนก็ไม่สวมใส่ แต่ทุกคนต้องตรวจสุขภาพประจำปี เป็นการบังคับ มีแพทย์มาประจำทุกวันอังคาร ให้คำปรึกษาต่าง ๆ มีการส่งเสริมให้เล่นกีฬาหลังเลิกงาน และในเวลาพัก มีวารสารออกประจำทุกเดือน มีเรื่องราวต่าง ๆ ทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ในความเห็นของพิกุลแล้วคิดว่าถ้าพนักงานแข็งแรง ไม่คิดว่าจะมีใครต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย พิกุลเล่าให้ฟังว่า มีครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ มีพนักงานเป็นมาลาเรียขึ้นสมอง ทุกคนให้ความสนใจกับโรคนี้อย่างมาก นั่นก็สรุปว่าถ้าไม่มีเรื่องก็ไม่มีใครสนใจเกี่ยวกับสุขภาพ พิกุลยังบอกว่า ป้ายติดประกาศของโรงงานเป็นสถานที่คนให้ความสนใจอย่างมาก แทบทุกคนในโรงงานนี้จะมาอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปิดไว้ที่ป้ายประกาศของโรงงาน พิกุลสรุปให้ว่าดูเหมือนว่าเมื่อทุกคนคิดว่าแข็งแรง ข้อมูล

เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยดูว่าเป็นเรื่องไม่จำเป็น แต่ในกลุ่มพนักงานผู้หญิงด้วยกัน ข้อมูลเกี่ยวกับความสวยความงามดูเป็นข้อมูลที่กลุ่มคนงานผู้หญิงให้ความสนใจอย่างมาก และเผยแพร่ถึงกันแบบปากต่อปาก เช่น กรณีที่มีคนไปทำเสริมจมูก หรือทำตาสองชั้น ไปซั้ดสิ่ว ไปลอกฝ้า จะเป็นเรื่องหัวข้อสนทนาอยู่ทั่วไป

เช่นเดียวกันกับสมใจ พนักงานโรงงานผลิตหัวอ่านฮาร์ดดิสก์ คอมพิวเตอร์ สมใจเล่าให้ฟังว่า “ภายในโรงงานมีบอร์ดที่มีเรื่องเกี่ยวกับการดูแลร่างกายและโรคต่าง ๆ เช่น การรักษาสุขภาพตา การออกกำลังกาย การลดความอ้วน สิ่ว การดูแลร่างกาย จัดทำขึ้นอย่างน่าสนใจด้วยการใช้ภาพ และคำพูดที่เข้าใจง่าย” สมใจเล่าให้ฟังอีกว่า คนงานสนใจอ่านทุกเรื่อง แต่ไม่อ่านละเอียดเพราะมีเวลาอ่านเพียงแค่ช่วงพัก อ่านแล้วเข้าใจดี แต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามเนื้อหาทั้งหมด

สมใจ สรุปไว้ว่าความต้องการข้อมูลข่าวสารของพนักงานโรงงานอยู่ในระดับไม่สูงนัก อยากให้หมอออกมาพบปะกับพนักงาน สื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงคนงานในโรงงานได้ อย่างดีก็คือ วิดีทัศน์ แผ่นพับ การพบปะกับแพทย์ และหนังสือพิมพ์

ในกรณีของศักดิ์ชัย อายุ 41 ปี ทำงานในโรงงานผลิตเส้นใยสังเคราะห์ที่ใช้สารเคมีหลายชนิด เป็นวัตถุดิบในการผลิต โดยผสมรวมกันแล้วผ่านเครื่องจักร ผลิตออกมาเป็นเม็ด ศักดิ์ชัย ทำงานอยู่ในแผนกที่ต้องสัมผัสกับสารเคมีหลายชนิด ทั้งที่เป็นของเหลว ผง กรด น้ำมัน ศักดิ์ชัยก็เหมือนคนอื่น ในบางครั้งไม่ใช่อุปกรณ์ป้องกัน เพราะคิดว่าไม่มีโอกาสสัมผัสกับสารเคมี ทั้ง ๆ ที่เคยได้รับอันตรายจากสารเคมีบ้าง ส่วนใหญ่โดนสารเคมี แต่ก็แก้ไขทันไม่เป็นอันตรายมาก สำหรับเรื่องกลั่นคิดว่าไม่รบกวนเพราะชินเสียแล้ว ศักดิ์ชัยมีความตระหนักรู้ว่าการทำงานกับสารเคมีต้องระมัดระวัง อย่าให้เกิดการผิดพลาดเพราะเป็นอันตรายและเสียงาน ด้วยเหตุที่ต้องทำงานกับการเสี่ยงอันตราย ศักดิ์ชัยต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคมากกว่าการดูแลสุขภาพ เพราะสิ่งที่ตัวเองเผชิญอยู่คือการเป็นโรคอันเกิดจากการทำงาน ต้องการจะรู้เรื่องดังกล่าว เพื่อใช้ในการป้องกันตนเอง ความคิดดังกล่าวนี้ตรงกับพนักงานของโรงปูนซิเมนต์ ที่ต้องทำงานอยู่กับฝุ่นของปูนซิเมนต์ตลอดเวลา ข่าวสารข้อมูลทางสุขภาพอนามัยที่ต้องการรู้ได้แก่โรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ นั่นก็คือถ้าทำงานที่เสี่ยงต่อสุขภาพอนามัย ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่อาจเกิดขึ้นกับตน อันมาจากการทำงานก็จะเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลจากผู้ทำงานโรงงานอันเป็นข้อสันนิษฐานที่ว่าบุคคลจะรับและแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เพราะตนเองมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และจะหาข้อมูลเฉพาะส่วนที่เป็นปัญหาที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่

จะเห็นว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้เก็บจากเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง สำหรับข้อมูลที่เก็บจากจังหวัดเชียงใหม่ พบในลักษณะที่คล้ายกันก็คือ ความต้องการของข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยแทบจะไม่มีเลย ความจำเป็นที่ต้องการข้อมูลก็ต่อเมื่อตนเองมีปัญหาทางสุขภาพอนามัย เช่นกรณีของ บังอร พนักงานของโรงงานทำพลาสติก ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรคปอดเอว สาเหตุมาจากการที่ต้องยกของหนัก ๆ ตลอดเวลา และอ้างว่าไม่มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอ โดยทั่วไปแล้ว เห็นว่าไม่ต้องการข้อมูลทางสุขภาพอื่นใด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนจะระบุว่าตนเองสนใจเกี่ยวกับข้อมูลโรคเอดส์ ทั้งนี้พอสันนิษฐานได้ว่า เนื่องมาจากการณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ที่ให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน คงจะมีมากจนกระตุ้นให้เกิดการจดจำและระลึกได้ของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ สื่อที่เข้าถึงพนักงานของโรงงานที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นสื่อมวลชน อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

สรุปได้ว่า ประเด็นของความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน ทั้งที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ มีดังนี้

1. มีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะ
2. เชื่อว่าตนมีความแข็งแรงทางร่างกายอยู่แล้ว เท่าที่มีความต้องการก็คือในเรื่องของการดูแลสุขภาพทั่วไป และความรู้เกี่ยวกับโรคอันตรายถึงชีวิต เช่น มะเร็ง โรคเอดส์
3. ความจำเป็นของข้อมูลข่าวสาร สุขภาพอนามัยจะเกี่ยวเนื่องกับความบกพร่องทางร่างกาย อันเนื่องมาจากการทำงานในโรงงานในขณะปัจจุบัน เช่น ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคที่เกิดจากระบบทางเดินหายใจ เนื่องจากทำงานในโรงงานผลิตปูนซิเมนต์ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคอันเกิดจากสารเคมีต่าง ๆ
4. ความต้องการข้อมูลเกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกาย จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อตนเองเผชิญกับปัญหาทางสุขภาพอนามัย
5. ความสำคัญของข้อมูลข่าวสารสุขภาพ อยู่ในระดับต่ำ ยังไม่มีหลักฐานชี้ชัดในการจัดลำดับการให้ความสำคัญของข้อมูลข่าวสาร

6. วิธีการที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในปัจจุบันนี้ได้แก่

1. แผ่นพับจากการไปโรงพยาบาล และการไปสถานพยาบาล
2. หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ชุมชน
3. การพบแพทย์ในการตรวจสุขภาพประจำปี ของโรงงาน
4. แพทย์ในสถานพยาบาลในโรงงาน
5. การบรรยายเป็นครั้งคราวของแพทย์ที่จัดขึ้นในโรงงาน
6. ป้ายปิดประกาศในโรงงาน
7. นิทรรศการภายในโรงงาน
8. โทรทัศน์
9. หนังสือพิมพ์
10. การพูดคุยระหว่างพนักงานในโรงงาน

7. ลำดับความสำคัญของวิธีการที่ต้องการข่าวสารสาธารณสุข มีดังนี้

1. แพทย์เคลื่อนที่
2. แผ่นพับและเอกสารแนะนำสุขภาพ
3. วิทยุทัศน์

กลุ่มวัยรุ่น

กลุ่มวัยรุ่น มีความต้องการข้อมูลทางด้านสุขภาพอนามัย ดังเห็นได้จากตัวอย่าง คำตอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด.ญ.พิมพ์พรณ ได้ระบุความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย ดังนี้

1. โรคเอดส์
2. โรคไต
3. โรคมะเร็ง
4. การตั้งครรภ์
5. โรคเชื้อรา
6. การมีเพศสัมพันธ์
7. โรคสิ่ว
8. โรคเท้าช้าง

น.ส.พิมพ์พา ให้ความต้องการด้านข้อมูลสุขภาพเอาไว้ดังนี้

1. โรคสิ่ว
2. โรคเอดส์
3. ทำให้ผิวพรรณสวยงาม
4. โรคผิวหนัง

น.ส.พอพันธ์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลสุขภาพ ดังนี้

1. การออกกำลังกาย
2. การกินอาหารที่ไม่ทำให้เกิดโรค เช่น เบาหวาน โรคไขมันในเส้นเลือด
3. เรื่องเกี่ยวกับ ผักต่าง ๆ
4. การรักษาผิวหนัง เช่น สิ่ว ฝ้า

น.ส.อนิลตา ให้ความต้องการข้อมูลสุขภาพไว้ดังนี้

1. สุขภาพอนามัย ภายในร่างกาย เช่น โรคภัยไข้เจ็บทั่ว ๆ ไป
2. สุขภาพเกี่ยวกับอวัยวะบนใบหน้า เช่น สิ่ว ฝ้า รอยย่นบนใบหน้า
3. รูปร่าง และบุคลิกท่าทาง
4. สุขลักษณะในการรับประทานอาหาร

น.ส.สุมิตรา ให้ความเห็นไว้ว่า

“เกี่ยวกับความสวยงามที่ปรากฏกับผู้พบเห็น ไม่ว่าจะเป็น เส้นผม ผิวหน้า ดวงตา ผิวพรรณ สรีระร่างกาย ฟัน ปัจจุบันนี้ ได้มีสถาบันเสริมความงาม เยอะแยะมากมาย มีทั้งโฆษณาชวนเชื่อและไม่เชื่อ ผลลัพธ์ที่เสริมสุขภาพ ล้วนแต่ทำให้เราสนใจ และอยากทดลองมากขึ้น ประกอบกับสภาพทั่วไปของผู้คนในขณะนี้ ที่ให้ความสำคัญกับสภาพภายนอกมากกว่าภายใน”

น.ส.สุธิดา ให้ความต้องการด้านข้อมูลสุขภาพ ไว้ดังนี้

1. เรื่องการลดความอ้วน
2. เรื่องผิว ความสวยงาม
3. เรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกาย
4. เรื่องปวดท้องประจำเดือน

น.ส.นริศรา ระบุข้อมูลสุขภาพอนามัย ที่ต้องการดังนี้

1. กินไม่ให้อ้วน
2. รักษาผิวไม่ให้เป็นสิว
3. กินให้ปลอดภัย ทำให้อายุยืน
4. โรคต่าง ๆ ที่เป็นกันแพร่หลายในปัจจุบัน
5. การฝังเข็ม
6. การดูแลผิวพรรณ

น.ส.พิชญา ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพดังนี้

1. การรักษาสิว
2. การรักษาผิวหน้า
3. การลดรอยแผลเป็น
4. การลดน้ำหนัก
5. การกินอาหารที่ไม่ทำให้ท้องเสีย
6. การรักษาเส้นผม
7. การดูแลรักษาความสะอาดทั่วไป

น.ส.พัฒนพัชร ระบุความต้องการข้อมูลสุขภาพดังนี้

1. การรักษาสิว
2. การเพิ่มน้ำหนัก
3. การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ
4. การบำรุงผิวพรรณ

จากข้อมูลข้างต้นนี้ เป็นข้อมูลจากกลุ่มวัยรุ่นผู้หญิง จะเห็นว่าข้อมูลทางด้านสุขภาพที่ต้องการมีความคล้ายกัน เป็นข้อมูลเพื่อสุขภาพในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องความสวยงามบนใบหน้า การรักษารูปร่าง และเรื่องความสวยงามของผิวพรรณ จะเห็นว่าในกลุ่มนี้ไม่ค่อยสนใจในเรื่องโรคภัยอื่น ๆ เท่าใดนัก

สำหรับกลุ่มวัยรุ่นชาย มีความต้องการข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด.ช.ดากร ได้ระบุความต้องการข้อมูล ไว้ดังนี้

1. สุขภาพอนามัยเกี่ยวกับใบหน้า
2. สุขภาพอนามัยเกี่ยวกับเส้นผม
3. สุขภาพอนามัยเกี่ยวกับร่างกาย
4. สุขภาพอนามัยในช่องปาก

นายนก ให้ความต้องการข้อมูลสุขภาพ ไว้ดังนี้

1. ผลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพ
2. บุหรี่
3. โรคเอดส์
4. สารปนเปื้อนในอาหาร

นายพิชิต ต้องการข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อาหาร เรื่องการปนเปื้อนอาหาร และการก่อให้เกิดโรค
2. มลพิษ มีผลต่อร่างกาย
3. การนอนพักผ่อน

นายประเสริฐ ต้องการข้อมูลสุขภาพดังนี้

1. ดูแลรักษาเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะตอนนี้สนใจเรื่องหวัดเป็นพิเศษ
2. การรักษารูปร่าง การลดความอ้วน
3. การออกกำลังกาย และบริหารส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
4. การดูแลสุขภาพผิวหน้า โดยเฉพาะเรื่องสิว

นายวรุฒิ ให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลสุขภาพอนามัย ดังนี้

1. เรื่องเกี่ยวกับความเครียด
2. การรักษาสุขภาพจิต

3. การรักษาร่างกายให้แข็งแรง

จะเห็นว่า ในกลุ่มวัยรุ่นชาย ข้อมูลทางด้านสุขภาพที่ต้องการมักเป็นเรื่อง การรักษาสภาพร่างกาย ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความสวยความงาม ไม่ค่อยมีความต้องการมากนัก และวัยรุ่นชายค่อนข้างไม่สนใจในเรื่องข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพเท่าใดนัก

สำหรับกลุ่มวัยรุ่น ได้ใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อหลักในการรับข้อมูลข่าวสาร ด้าน สุขภาพอนามัย โดยเฉพาะสื่อวิทยุกับสื่อโทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ สื่อบุคคล ในที่นี้ คือ เพื่อน พ่อแม่ สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ ไม่ค่อยได้รับความสนใจในฐานะที่เป็นสื่อเพื่อใช้ในการเปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าสื่อสิ่งพิมพ์ไม่มีศักยภาพในการให้ ข้อมูลทางด้านสุขภาพอนามัย เพียงแต่ว่าในขณะนี้ยังไม่มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมกับ กลุ่มวัยรุ่นมากเท่าที่ควร

สำหรับกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครฯ แล้ว สื่อวิทยุอันเป็นที่นิยมมาก ได้ แก่

1. F.M. 88.00 MHz (Radio No Problem)
2. F.M. 93.5 MHz (Radio Vote)
3. F.M. 94.5 MHz
4. F.M. 95.5 MHz
5. F.M. 103.5 MHz (Love F.M.)
6. F.M. 104.5 MHz (V. F.M.)
7. F.M. 106.5 MHz (Green Wave)

สำหรับสถานีโทรทัศน์ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์สีช่อง 7 กับสถานีโทรทัศน์สี ช่อง 3 เป็นสองช่องที่กลุ่มวัยรุ่นนิยมดูมากที่สุด สำหรับนิตยสารที่วัยรุ่นระบุว่าชอบอ่าน ก็คือเธอกับฉัน The Boy และ Angle สำหรับหนังสือพิมพ์รายวันที่วัยรุ่นอ่านมากที่สุดได้แก่ สตาร์ช็อกเกอร์รายวัน สื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ยังไม่มีข้อมูลสุขภาพให้กับวัยรุ่นอย่างสม่ำเสมอ

กลุ่มวัยรุ่นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ อนามัยในลักษณะที่คล้ายกับกลุ่มวัยรุ่นที่กรุงเทพฯ เช่น ในกรณีของ นายชัยฤทธิ์ อายุ 18 ปี เป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิดในสภาพขณะนี้ได้ให้ความเห็นว่า

“โรคใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตอนนี้ โรคอะไรที่กำลังบูมอยู่ในขณะนี้ก็จะสนใจ แต่ ถ้าธรรมดาแล้วจะไม่ค่อยสนใจ ก็จะเพียงแต่รับรู้ผ่าน ๆ ... ส่วนมากข้อมูลข่าวสารที่ได้จะดู เพียงผ่าน ๆ ไม่สนใจมากนัก หรือเจาะลึกลงไปว่าจริงหรือไม่จริงเพราะตัวเองไม่ได้ประสบ

กับปัญหานั้นโดยตรง สื่อมวลชนให้อะไรมาก็รับไว้ และให้แค่นั้นก็รับไว้แค่นั้น แต่ถ้าตัวเองจะประสบกับปัญหานั้นจริง ๆ ก็จะไปปรึกษากับผู้รู้ เช่น สอบถามจากคนขายยาเพราะมีความเชื่อว่า คนขายยาต้องมีความรู้เกี่ยวกับยานั้น ๆ ในการรักษาโรค หรือปรึกษาแพทย์”

คุณชัยฤทธิ์ ให้ความเห็นเพิ่มเติมถึงเรื่องการสร้างความสนใจ หรือมีความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เอาไว้ดังนี้

“คือในกรณีเกิดกับตัวเรา หรือเป็นโรคระบาดที่ประชาชนให้ความสนใจ และสื่อมวลชนลงข่าวก็จะสนใจ เช่น การระบาดของไวรัสตับบี ตัวเองยังต้องรีบไปฉีดวัคซีนป้องกัน เพราะได้รับการกระตุ้นจากเพื่อนฝูง และผู้ปกครอง เนื่องจากได้รับทราบข่าวจากหนังสือพิมพ์”

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ ชัยฤทธิ์ให้ความเห็นว่า

“ข้อมูลด้านนี้ได้รับการสอนจากครูสุศึกษา และเนื่องจากไม่มีความจำเป็นต้องใช้ จึงไม่ค่อยมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ถ้าเกี่ยวข้องกับชั้นมาก็จะถามผู้รู้ คือแพทย์ คนขายยา”

น.ส.สิวรรณ วิทยุที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ความต้องการเอาไว้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์
2. ข่าวคราวทางการแพทย์ของเมืองไทย
3. สุขภาพด้านผิวพรรณ
4. การเป็นโรคอ้วน

น.ส.จุฑามาศ ได้ระบุความต้องการข้อมูลสุขภาพไว้เพียง 2 ประเด็น คือ

1. โรคเอดส์
2. การฝังเข็มเพื่อลดความอ้วน

ในขณะที่พรเพ็ญ ได้ระบุความต้องการข้อมูลสุขภาพไว้ดังนี้

1. การกินอาหารเพื่อสุขภาพ กับอาหารอย่างไรให้มีประโยชน์ให้ได้สารอาหารครบถ้วน
2. โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่มักเป็นบ่อย ๆ เช่น ไข้หวัด หัด ฯลฯ เกี่ยวกับ
3. สาเหตุอาการ วิธีการป้องกันรักษา และการปฏิบัติตัวเมื่อไม่สบาย
4. โรคติดต่อร้ายแรงต่าง ๆ เช่น เอดส์ หรือโรคติดต่ออื่นๆ ถึงแม้จะไม่เป็นแต่ก็สนใจ

5. วิธีรักษาสุขภาพโดยไม่ต้องพึ่งยา เช่น การดูแลตนเอง การเลือกกินอาหาร การกินยาได้ก่อนที่จะเป็นหนักเมื่อเริ่มรู้ว่าไม่สบาย การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

สืบศักดิ์ วิทยุณอีกคนหนึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการข้อมูลสุขภาพในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. สนใจโรคชนิดใหม่ ๆ รวมทั้งยารักษาโรคนั้น ๆ
2. ปกติเป็นคนสายตาไม่ค่อยดี ถ้าเกิดโรคใหม่ ๆ เกี่ยวกับตาขึ้นก็จะต้องสนใจบ้าง เพราะอาจเป็นโรคแทรกซ้อนได้ง่าย
3. โรคหวัดที่เป็นอยู่บ่อย ๆ ก็จะไม่ค่อยสนใจเท่าไร เพราะมียารักษาและเป็นโรคที่ไม่มีอาการรุนแรงมากนัก ยาหาซื้อได้ง่าย จะสนใจโรคที่อันตราย และติดต่อกันง่าย มีความรุนแรง
4. โรคใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา อยากรู้รายละเอียด สถานการณ์เป็นอย่างไร คิดค้นยารักษาได้หรือยัง อย่าง AIDS จะคอยติดตามข่าวการค้นพบวัคซีนแทบทุกครั้ง
5. สำหรับโรคระบาดจะให้ความสนใจมาก เพราะกลัวว่า ถ้าหากเป็นขึ้นมาจะได้รักษาทัน ก็รู้ไว้ไม่เสียหายอะไร

นายพุทธิชัย วิทยุณที่จังหวัดเชียงใหม่เช่นกัน ได้ระบุความต้องการข้อมูลดังนี้

1. การบำบัดโรคต่าง ๆ โดยไม่ใช้ยา ทำอย่างไรได้บ้าง
2. โรคติดต่อต่าง ๆ เช่น เอชไอวี เพราะปัจจุบันนี้เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรง
3. การออกกำลังกาย - หญิงชาย ควรออกกำลังกายที่ไหนที่ จึงจะแข็งแรง
4. การเลือกซื้ออาหารที่เหมาะสม มีประโยชน์ต่อร่างกาย

จากตัวอย่างทั้งหมดที่ได้ระบุความต้องการ ทำให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพของวิทยุณ ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเรื่องของความอยากรู้อยากเห็น วิทยุณชายจะไม่ให้ความสนใจในเรื่องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพมากนัก สำหรับวิทยุณหญิง เห็นว่ามีบ้างที่ต้องการข้อมูลเพื่อไปใช้ในการดูแลผิวพรรณ รูปร่างของตนให้ดีขึ้น

สำหรับสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของวัยรุ่นที่จังหวัด เชียงใหม่ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ กับสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีปริมาณของการใช้เท่า ๆ กัน ในเรื่องนี้ รองลงมาเป็นสื่อบุคคล ซึ่งได้แก่คนในครอบครัว

โดยสรุปแล้ววัยรุ่นต้องการข้อมูลประเภททำให้สุขภาพดี มากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของโรคต่าง ๆ และจะเห็นชัดเจนว่าวัยรุ่นผู้หญิงจะต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความ สวยความงาม ในขณะที่วัยรุ่นผู้ชายต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการมีร่างกายแข็งแรง ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของวัยรุ่น เป็นข้อมูลที่ตนเองนำไปใช้เองเป็นส่วนใหญ่ การสื่อสาร ข้อมูลดังกล่าวให้ถึงกลุ่มวัยรุ่นนั้นผ่านไปทางสื่อมวลชนที่วัยรุ่นติดตามอยู่เป็นประจำ เช่น ผ่านทางสื่อวิทยุ ตามสถานีต่าง ๆ อันเป็นที่ชื่นชอบ หรือรายการโทรทัศน์บางรายการอันเป็น ที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่น

กลุ่มวัยทำงาน

สำหรับปัญหาของกลุ่มวัยทำงานก็คือ ปัญหาเรื่องสุขภาพอันเกี่ยวเนื่องจาก การทำงาน โดยมีปัจจัยแทรกคือ อายุ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยรวมแล้วพบว่า ถ้าการทำงาน ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาอะไร กลุ่มวัยทำงานนี้ก็จะไม่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น คุณสุภา วรรณ บอกตรงเลยว่าไม่สนใจ เพราะไม่ตรงกับที่คุณสุภาวรรณต้องการ เช่น “การณรงค์เด็ก เรื่องโปลิโอ ซึ่งเราไม่มีลูก ถ้าเรามีเราคงสนใจ... ไม่ค่อย need คือเราไปค้นหาเองได้” เช่นเดียวกับคุณประพันธ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า “รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพเป็นรายการที่เข้าใจ ยากเหมือนกัน ดูแล้วก็นำไปใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน ตัวเราไม่เป็น คนใกล้ชิดก็ไม่มี ก็ไม่รู้จะดูไปทำไม ดูแล้วดูอีก เนื้อหาก็ไม่ค่อยจะแตกต่างกันเท่าไร” ตรงนี้จะเห็นว่าผู้ชมโทรทัศน์คิดว่ารายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพมีความคล้ายกัน มาก และไม่สามารถดึงดูดใจให้เกิดการเปิดรับชมมาก ดูจะเป็นเรื่องซ้ำซาก เมื่อถามถึงว่า “ถ้าไม่ใช่เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ แต่เป็นรายการสุขภาพประเภทการออกกำลังกาย การกิน อาหารโภชนาการ อย่างนี้จะชอบดูไหม” คุณประพันธ์ จะตอบเอาไว้ว่า “อย่างนี้แหละที่ชอบดู ผมเป็นคนชอบออกกำลังกายอยู่แล้ว เล่นบอล เตะตะกร้อทุกเย็น ถ้าเป็นโรคภัยที่เกี่ยวกับการ ออกกำลังกายก็จะพูด แต่อยากให้เนื้อหาประเภทวิธีการออกกำลังกายแต่ละชนิดที่ถูกต้อง เช่น การคลายกล้ามเนื้อก่อนและหลังการออกกำลังกาย หรือข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มสุขภาพ อาหารที่นักกีฬาควรหลีกเลี่ยงอย่างนี้ จะน่าสนใจกว่า และอยากได้ข้อมูลที่ทันสมัย” จากข้อ มูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความต้องการของผู้บริโภคข่าวสารมักจะสวนทางกับผู้จัดทำราย การโทรทัศน์ ข้อมูลประเภทส่งเสริมสุขภาพ เป็นที่น่าสนใจของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน เพราะผู้ที่ ทำงานได้ มักจะถือตัวเองว่า มีสุขภาพแข็งแรงแล้ว ในกรณีของคุณประพันธ์นี้ การเอาข้อมูล ที่ขัดกับความเป็นจริงที่อยู่ในตัวเอง จะเกิดความไม่คล้อยจองกับบทความรู้ (Cognitive

dissonance) เพราะฉะนั้นคุณประพันธ์ ก็จะปฏิเสธข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องโรคต่าง ๆ ที่เขาไม่ได้เป็นและไม่คิดว่าจะเป็น ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลต้องสร้างจุดจับใจให้คุณประพันธ์เปิดรับข้อมูลดังกล่าวให้ได้เสียก่อน เพราะเท่าที่เป็นอยู่คุณประพันธ์ได้วิจารณ์เอาไว้ว่า

“จริง ๆ แล้วไม่ใช่ว่าผมไม่ชอบดู ที่ดูก็เยอะเหมือนกัน แต่จะให้ดูแบบตั้งใจ ติดตามคงไม่มีเพราะรายการแบบนี้ยิ่งดูยิ่งเครียดน่าจะได้มีรูปแบบ เอนเตอร์เทนมากกว่านี้ เช่น แทรกไว้ในรายการเพลงที่กำลังฮิต หรือใช้เทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจมากกว่าการให้คุณหมอมาพูดอย่างเดียว หมอนั่งพูดอย่างไม่มีอรรถรสก็น่าเบื่อ ไม่ดึงดูดคนดู ไม่มีความน่าตื่นตาตื่นใจ”

สำหรับคุณส่งสุข เป็นพนักงานฝ่ายบุคคลของบริษัทแห่งหนึ่ง สนใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การออกกำลังกายแบบใหม่ สารเคมีในเครื่องใช้ต่าง ๆ กลิ่นปาก โรคที่เป็นกันบ่อย ๆ ในช่วงนี้ โรคไอ รายละเอียดเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจ เพราะกรุงเทพตอนนี้อากาศแย่มากทุกคนก็รู้ แต่ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร ในสถานที่ ไม่มีทางเลือกแบบนี้ ยิ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวเราเท่าไร ก็ยิ่งน่าสนใจ ถ้าเป็นโรคอะไรที่ไม่เคยเป็นก็จะไม่สนใจ อีกอย่างสมัยนี้เครียดกันมาก ก็น่าจะมีเรื่องเกี่ยวกับความเครียด วิธีคลายเครียดแบบต่าง ๆ วิธีบำบัดโรคประสาทแบบอ่อน ๆ หรือไม่กี่ปีหาครอบครัว จะเห็นว่าความสนใจจะมีหลากหลายไปตามสถานการณ์ และความเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลเป็นหลัก สำหรับผู้ทำงานประกอบอาชีพอิสระอย่างเช่น คุณปิยมาศ ผู้จัดการร้านค้าขายปลีก ต้องการได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความสวยความงาม การบำรุงร่างกาย ผิวพรรณ ทั้งนี้เพราะอยากสวย และเอามารักษาสุขภาพ

ในกรณีของ คุณธีรพล ทำงานออกแบบผลิตภัณฑ์เซรามิค ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพจิต เพราะทำงานแล้วรู้สึกไม่สบายใจ มีปัญหาเรื่องงาน กับเจ้านาย รู้สึกเครียดมาก วิธีแก้ไขที่ใช้อยู่ส่วนใหญ่ ได้แก่ โทรศัพท์ปรึกษากับศูนย์ช่วยเหลือสุขภาพจิต เวลาที่ไม่รู้จะปรึกษากับใคร

โดยปกติแล้วกลุ่มวัยทำงานเป็นกลุ่มที่มีความสนใจต่อสุขภาพน้อยมาก เพราะไม่ได้เป็นอะไร ถ้าถามว่าไปตรวจสุขภาพบ้างหรือไม่ ถ้ามีก็มักจะตอบแบบเดียวกันว่า ไม่ไปตรวจเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น ตนเองไม่ได้เป็นอะไร

พอสรุปได้ว่ากลุ่มวัยทำงานต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในเรื่องต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับ โรคมะเร็ง
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ โรคเอดส์

3. ข้อมูลเกี่ยวกับ โรคหัวใจ
4. ข้อมูลเกี่ยวกับ โรคกระดูก โรคไขข้ออักเสบ
5. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์ หรือโรคสมองเสื่อม
6. ข้อมูลสุขภาพและการปฏิบัติตัวของผู้หญิงวัยทองหรือวัยหมดประจำเดือน
7. ข้อมูลสุขภาพเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น
8. ข้อมูลเกี่ยวกับการลดความอ้วนโดยการฝังเข็ม
9. ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจร่างกายประจำปี
10. ข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประกันสุขภาพ
11. การรักษาสุขภาพร่างกายด้วยน้ำผัก
12. ยาเสริมสุขภาพ
13. การเตรียมตัวตั้งครรภ์ในวัยต่าง ๆ
14. โรคเกี่ยวกับตา
15. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณและโทษของอาหารที่บริโภคเป็นประจำ
16. สิทธิบัตรยา
17. โรคจิต-ประสาท
18. โรคที่เกิดจากการทำงาน
19. สมุนไพรต่าง ๆ ที่นำมาใช้รักษาโรคต่าง ๆ และการยืนยันทางการแพทย์
20. วิธีดูแลรักษาผิวพรรณ
21. การพักผ่อน
22. โรคความดันโลหิตสูง อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง การดูแลรักษา
23. อันตรายจากสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
24. วิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย
25. คุณค่าของอาหาร
26. โรคภูมิแพ้ หอบ หืด
27. การลดความอ้วน ความสวยงามของเรือนร่าง
28. โรคกระเพาะอาหาร
29. การเลี้ยงดูลูก
30. อาหารเสริม
31. อาหารที่เหมาะสมสำหรับคนอายุมาก
32. การออกกำลังกายสำหรับคนอายุมาก
33. ความปลอดภัยในการทำงาน
34. การรักษาสภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัย
35. ยาเสพติด
36. แพ้อากาศ
37. หวัด

38. ไขมันอุดตันเส้นเลือด
39. เบาหวาน
40. ไวรัสตับอักเสบ
41. โรคผมร่วง
42. SLE
43. สุขภาพฟัน
44. ปวดหัว ไมเกรน
45. สิว
46. ค่ารักษาพยาบาล กฎระเบียบต่าง ๆ
47. อาการแรกเริ่มของโรคต่าง ๆ ที่ควรทราบ
48. อาหารหรือวิตามินที่จำเป็นเพื่อช่วยให้แข็งแรง
49. การป้องกันสารเคมี
50. ความปลอดภัยเมื่อทำงานกับเครื่องจักร

จะเห็นได้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของกลุ่มวัยทำงาน มีความหลากหลายในหลายหัวเรื่อง แต่ปัจจัยที่ผูกขึ้นมาเป็นความสนใจและความต้องการข้อมูลดังกล่าวก็มาจากตัวสภาพการทำงานของตน ความสัมพันธ์ที่มีกับผู้อื่นอันจำเป็นต้องมีข้อมูลสุขภาพเอาไว้ เพื่อใช้ในการดูแลผู้ที่ตนมีความเกี่ยวข้องพันด้วย

การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของกลุ่มทำงาน มีความหลากหลายพอสมควร คุณอับดุลเลาะห์ ทำงานอยู่กับบริษัทน้ำอัดลมแห่งหนึ่งบอกว่าอ่านคอลัมน์เกี่ยวกับสุขภาพในสื่อสิ่งพิมพ์น้อยมาก ที่อ่านส่วนมากมาจากไทยรัฐตอบปัญหาเรื่องเพศในเดลินิวส์ สตาร์ช็อคเกอร์ ส่วนนิตยสารไม่ค่อยได้อ่าน ถ้าอ่านก็คงไม่ใช่คอลัมน์สุขภาพ คุณอับดุลเลาะห์ ยังได้วิจารณ์ถึงรายการเกี่ยวกับสุขภาพทางโทรทัศน์ด้วยว่า รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพมีอยู่เป็นจำนวนน้อยมาก และที่มีอยู่ก็ไม่น่าสนใจ รูปแบบรายการไม่พัฒนา จากเมื่อก่อนเลย ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาก็มีประโยชน์ พิธีกรหรือแพทย์ก็เอาแต่คุยฝ่ายเดียว ไม่มีภาพตัวอย่างให้เห็นว่าเขาพูดมานั้นคืออะไร อย่างพูดเรื่องฟันเด็ก ก็น่าจะมีภาพฟันที่ดีหรือไม่ดีตามที่พูด ซึ่งตรงนี้น่าจะช่วยให้รายการน่าดูกว่านี้

“ผมว่าน่าทำรายการที่ใช้เวลา...ให้น้อยแต่น่าสนใจ และมีทุกวัน มีแทรกตามรายการหลัก ๆ ให้มากที่สุด แทรกไปในรายการผู้หญิง รายการเด็ก หรือทำเป็น เกมสัปดาห์เกี่ยวกับสุขภาพก็น่าจะมีประโยชน์มากกว่ารายการเกมสัปดาห์ที่มี อยู่ในตอนนี้”

จะเห็นได้ว่า คนเราต้องการ “รู้จัก” เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย มากกว่ามีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย คุณอดุลเสาะฮี ยังได้เสนอความเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการส่งข้อมูลสุขภาพผ่านทางสื่อวิทยุเอาไว้ว่า

“ทางด้านรายการวิทยุ อยากให้มีมากกว่านี้ น่าจะมีสถานีวิทยุสาธารณะสุขด้วยซ้ำ อย่างวิทยุรัฐสภา วิทยุ อสมท. เขาก็มีกันแล้ว ถ้าจะทำจริง ๆ ก็น่าสนใจ เอาเพลงมาคั่นระหว่างรายการสุขภาพ คนต้องฟังมากกว่าดูทีวีแน่ ลักษณะรายการน่าจะเป็นการถามตอบปัญหาที่ประชาชนอยากจะรู้ จะได้สนองความสนใจเขาไปตรง ๆ เลย”

ในทางตรงกันข้าม คุณศุภวรรณประกอบอาชีพส่วนตัวกลับให้ความเห็นในเรื่องการกระจายข้อมูลเอาไว้ว่า “ตอนนี้ เฉย ๆ เรื่องข้อมูลสุขภาพ ถ้าสนใจจริง ๆ ก็จะไปหาเอง Leaflet หรืออยากได้เป็นไดเร็กเมลล์ ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพทั่ว ๆ ไป โรคอันตราย โรคอะไรที่เป็นช่วง ๆ ตามเทศกาล ตามสถานการณ์ ส่งไดเร็กเมลล์ไปให้ที่บ้าน อย่างนี้น่าอ่าน หรือถ้าไม่ส่งไปที่บ้านก็ส่งไปตามโรงหมอ คลินิก เราไปโรงพยาบาลเราหิบนะ เพราะถึงเราไม่เป็นโรคนั้น แต่สนใจก็จะหยิบอ่าน แล้วพวกศูนย์อนามัยน่าจะมีเยอะ ๆ”

สรุปได้ว่า สื่อที่นิยมใช้เพื่อการเปิดรับข้อมูลสุขภาพอนามัย ได้แก่

1. เอกสารแผ่นพับตามโรงพยาบาล
2. นิตยสาร สกุลไทย มติชนสุดสัปดาห์ ขวัญเรือน กุลสตรี
3. หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ มติชน เดลินิวส์
4. แพทย์
5. โทรทัศน์ รายการหมอชนิตา ช่อง 7 รายการดวงใจพ่อแม่ ช่อง 3
รักลูกให้ถูกทาง ช่อง 7
6. วิทยุ คลื่น 95.5 89.5 101.5 และ 106.5
7. โปสเตอร์
8. เอกสารส่งถึงผู้รับโดยตรง
9. เพื่อน (สื่อบุคคล) ญาติ
10. จากโฆษณา ในนิตยสารและหนังสือพิมพ์
11. หนังสือสุขภาพอนามัยต่าง ๆ
12. ตัวแทนจำหน่ายมาจากบริษัทขายยา

กลุ่มวัยทำงานที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แนวทางการทำงานไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของความต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพอนามัย คุณนนทสินี คุณสุมาลี และคุณบุญกิจ ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าไม่ได้สนใจข้อมูลประเภทนี้ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเรื่องสุขภาพมักเป็นเรื่องบังเอิญ เพราะฉะนั้นจึงเปิดรับแบบผ่าน ๆ ไป คุณนนทสินีให้ความเห็นว่า ข้อมูลที่น่าจะนำเสนอแก่กลุ่มวัยทำงานควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพจิต เพราะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้คนเครียดมากขึ้น รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องพบเจอในชีวิต

ประจำวันก็มีแต่เรื่องแย่ ๆ น่าจะมีรายการที่เสนอทางออกให้กับคนกลุ่มนี้ว่า ในสถานะที่เครียดจัดอย่างตอนนี้ควรมีการบริหารจิตใจอย่างไร คิดอย่างไร ทำใจอย่างไร อีกเรื่องหนึ่งที่คุณนันทินี เห็นว่าเป็นข้อมูลที่ทุกคนในกลุ่มนี้อาจมีไว้ก็คือ ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องอาหาร เครื่องสำอางค์ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว ผู้หญิงทุกคนใช้เครื่องสำอางค์ในชีวิตประจำวัน แต่ไม่มีความรู้ในส่วนผสมชนิดใดก่อให้เกิดโทษ หรือส่วนผสมแต่ละชนิดนั้นจะสร้างผลกระทบแบบใดกับผู้ใช้ ถ้ามีรายการแบบนี้เชื่อว่ากลุ่มผู้หญิงจะให้ความสนใจมากขึ้น คุณสมาสีให้ความเห็นเสริมว่า

“ควรมีการรณรงค์เรื่องโรคโอดส์ต่อไป ไม่ควรให้ขาดระยะ เพราะคนไทยเป็นกันเยอะ ถือว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวที่คนต้องให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่ เพราะเท่าที่เห็นมา การรณรงค์เรื่องบุหรี่ ก็ทำกันมานานแล้ว แต่ไม่ค่อยเห็นผลเท่าไร อาจเป็นเพราะไม่ได้ทำอย่างจริงจังมากนัก เพราะรัฐบาลก็เป็นคนขายบุหรี่อีกต่างหาก ตอนนี้เพื่อน ๆ ก็สูบบุหรี่เยอะไม่เห็นมีใคร รู้สึกกลัวในพิษภัยของบุหรี่เลย พูดกันเพียงว่า ก็มันตายผ่อนส่ง ไม่ได้ตายเลยสักหน่อย คนทุกคนก็ต้องตาย นอกจากเรื่องบุหรี่แล้วก็น่าจะเป็นสุขภาพ กับยาเสพติด ให้เห็นถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะทำให้สุขภาพเสื่อมโทรม สติปัญญาตกต่ำ และรายการแบบนี้เป็นวัยรุ่นหน่อย ใส่ entertain เข้าไปหน่อยให้เขาเห็นเหตุผลที่ชัดเจนไม่ใช่เสนอแบบวิชาการเข้าใจยาก”

สำหรับคุณบัญญัติแล้วสนใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพจิตมาก เพราะเห็นว่าถ้าทำงานมาก ๆ มักเกิดความเครียดได้ง่าย เพื่อน ๆ ก็เป็นกันเยอะ ส่วนมากพอเครียด แล้วก็สูบบุหรี่ นั่งคุยกัน รู้ว่ามันมีโทษ แต่ทำแล้วหายเครียดก็จะเสนอข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ด้วย เสนอทุกแง่มุม ทั้งการป้องกัน การรักษา โรคต่าง ๆ ที่จะตามมา อีกเรื่องที่ยากให้มีมากกว่านี้ก็คือการเลี้ยงสัตว์กับการดูแลสุขภาพ เพราะคนส่วนใหญ่นิยมมีสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะผู้หญิง แต่ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องโรคที่มากับสัตว์เลี้ยงเลย จนเกิดเป็นโรค หอบหืด ส่วนเรื่องที่มีคนนำเสนอบ่อย ๆ เช่น การลดความอ้วน โรคมะเร็ง หรือการรักษาสุขภาพให้ปราศจากโรค ก็ควรจะเสนอต่อไป เพราะคงจะอยู่ในความสนใจของผู้คนทุกเพศวัยอยู่แล้ว เรื่องแบบนี้ไม่เคยล้าสมัย

คุณเฉลิม รับราชการอยู่ที่กรมทางหลวงของจังหวัดเชียงใหม่ได้ให้ความเห็นว่า ความต้องการข้อมูลสุขภาพอนามัยอยู่ในเรื่องของการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ อาหารการกินที่มีประโยชน์ ยารักษาโรค ในขณะที่คุณบรรพจน์ อาชีพรับจ้างอยากได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารการกินการออกกำลังกายเพื่อควบคุมน้ำหนัก ข้อมูลเกี่ยวกับโรคไซนัส โรคท้องร่วง กับข้อมูลเกี่ยวกับสารพิษในอาหาร ดูสำหรับคุณปฎิมา เป็นพนักงานดูแลหอพักที่จังหวัดเชียงใหม่ บอกว่า “สนใจทุกโรค ไม่ใช่สนใจเฉพาะที่ตนเองจะเป็น แต่สนใจไปถึงโรค

ของเด็ก ๆ สำหรับตนเองต้องการข้อมูลเกี่ยวกับโรคอ้วน โรคของคนสูงอายุ โดยเฉพาะปวดหลังและฟัน ที่บอกว่าสนใจทุกโรคเพราะอีกหน่อยเราจะเป็นเอง หรือไม่ก็คนข้างเคียง และเมื่อทำงานดูแลหอพักที่คนในหอมาปรึกษาเรื่องเจ็บป่วย ต้องตอบได้ อย่างบางที่มีมาบอกว่า ขาไม่เท่ากันอีกข้างหนึ่งสั้นกว่า 3 เซนติเมตร จะทำอย่างไร ก็ต้องหาความรู้เอาเอง เราเลยต้องรู้ทุกอย่างทั้งประโยชน์ส่วนตัว และหน้าที่การงาน จะตกข่าวไม่ได้เลย” คุณปฎิมา ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเอาไว้ด้วยว่า “สำหรับตัวเองแล้วอยากรู้โรคใกล้ตัวมากที่สุด และระบอบอยู่ในปัจจุบัน อยากรู้วิธีการป้องกัน การกินอยู่ อนามัย สิ่งแวดล้อม สำหรับโรคที่ระบาดในต่างประเทศ แต่ไม่ระบาดในไทย ก็ไม่ค่อยอยากรู้มากนัก เพราะใกล้ตัว และส่วนมากเป็นโรคที่ใกล้ตัว บางครั้งโรคที่เกิดจากการทำงานก็ทำให้อยากรู้วิธีการป้องกันตัวเองทำงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จะมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องสายตา ก็อยากรู้การป้องกันดูแลสายตา”

การทำงานหนักหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คุณวิทยากรหันมาสนใจข้อมูลข่าวสารสุขภาพอย่างมาก คุณวิทยากรทำงานหลายอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเจ้าของสวนลำไย ทำลานจอดรถ เคยทำงานธนาคาร และทำงานด้านฐานข้อมูลให้มหาวิทยาลัยพายัพ คุณวิทยากร สนใจข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพเป็นอย่างมาก เพราะปกติแล้วชอบฟัง วิทยุ ดูโทรทัศน์ โดยเฉพาะข่าวเศรษฐกิจ การเมือง คุณวิทยากรคิดว่าการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ได้รับข้อมูลเร็วกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ คุณวิทยากรบอกว่าเวลาสำหรับการอ่านหนังสือพิมพ์ไม่มีเลย อีกอย่างข่าวสารที่ผ่านหนังสือพิมพ์มักเป็นข่าวที่ไม่ค่อยมีสาระ ไม่มีประโยชน์ เป็นเรื่องชาวบ้านคุยกันทะเลาะกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจ

คุณวิทยากรมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับสมุนไพรเป็นพิเศษ โดยปกติแล้วดื่มหลินจือก่อนนอนทุกคืน ทานฟ้าทะลายโจรเวลาเป็นหวัด จะทานยาฝรั่งก็กลัวผลข้างเคียง จะพยายามทานสมุนไพรจนถึงที่สุด คุณวิทยากร เสริมขึ้นว่า

“ยอมรับว่าเชื่อในสิ่งที่เป็นธรรมชาติ เพราะทำงานหนักอยู่ในเมืองและบ้านก็อยู่ในเมืองเชียงใหม่ ฝุ่นละอองและคาร์บอนมอนอกไซด์เยอะแต่เวลาไปที่สวนหรือโครงการในหลวง จะมีความรู้สึกว่าคุณภาพดีขึ้น บางทีไปแค่ 6-7 ชั่วโมง ก็ยัง รู้สึกแตกต่างเหมือนกับร่างกายจะได้คายสิ่งที่ไม่ดีออกไป จะสดชื่นมาก และช่วงไหนเข้าสวนนาน ๆ ติดต่อกันหลายวันก็จะไม่เป็นอะไรเลย รู้สึกดีมาก ๆ แล้วพอดิที่สวนมีหลายสิบไร่ จะไม่ใช้สารเคมีเลย ใช้วิธีเวทียานั่นคือคอนเซ็ปต์ดินดำน้ำชุ่มเหมือนโครงการ ในหลวงเวลาที่ในหลวงท่านพูดเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรฆ่าแมลง ไม่ว่าจะเป็นสะเดา ตะไคร้หอม พี่ก็จะทำตามท่าน แล้วก็จะได้ผลดี ซึ่งปกติเดี๋ยวนี้เกษตรกรจะใช้สารเคมี แต่ในหลวงท่านบอกว่าถ้าจะให้ดีก็อย่าไปใช้มันเลย ให้ใช้สะเดา ใช้ตะไคร้ พี่ก็ไปลองทำดูแล้วมันก็ได้ผลจริง ๆ แมลงก็ไม่ค่อยมี ซึ่ง

ถ้าจะลองคิดดู สมัยปู่ย่าตาทวดของเรา เขาก็ไม่รู้จักสารมาแมลง แต่ทำไมไล่ยเขาลูกโต ๆ แล้วเดี๋ยวนี้พี่ก็ทำตามแนวทางบรรพบุรุษทำให้ไล่ยพี่ลูกโตและไม่ควา”

ในกรณีของคุณวิทยากรณ์เห็นได้ชัดว่ามีความเชื่อในผู้นำคือ ในหลวงและปฏิบัติตามพระราชดำริจนเห็นผลดีอยู่หลายประการ คุณวิทยากรณ์เองก็เป็นสื่อถ่ายทอดข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพให้กับคนงานในไร่ด้วย พร้อมกับชี้ให้เห็นถึงบทบาทของสื่อโทรทัศน์ในปัจจุบันว่าแต่เดี๋ยวนี้อาณาเขาก็น่าจะมีโทรทัศน์ดูกัน เพราะโทรทัศน์ราคาถูกลงเข้าถึงหมู่บ้านได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก็จะมีพอ ๆ กัน เพราะดูสื่อคล้าย ๆ กัน”

สรุปได้ว่าในกลุ่มวัยทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลทางด้านสุขภาพที่ต้องการจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ที่ใกล้ตัว มีผลต่อการทำงานโดยทั่วไปแล้ว กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจต่อข่าวสารทางด้านสุขภาพอนามัยทั่วไปไม่มากนัก ต้องการโครงการส่งเสริมสุขภาพให้ตระหนักถึงถึงความจำเป็นที่ต้องมีการบำรุงรักษาสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น สื่อที่เข้าถึงคนกลุ่มวัยทำงานในจังหวัดเชียงใหม่จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อจากแผ่นพับ ป้ายประกาศที่ทำงาน นิตยสารหนังสือพิมพ์รายวัน

กลุ่มผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้สูงอายุได้แก่บุคคลที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป เป็นช่วงปลายของการทำงาน และต่อด้วยช่วงเกษียณอายุงาน และเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพก็จะตามมา มากขึ้นกว่าเมื่ออายุน้อย แต่ในขณะเดียวกันก็ใกล้ชิดกับหมอมากขึ้น มีคนเข้ามาดูและระวังสุขภาพอนามัยให้ น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ คุณณรงค์ วัย 63 ปี คุณพริ้มวัย 85 ปี คุณพรทิพา วัย 76 ปี คุณสุวรรณ วัย 76 ปี คุณยายมาเรียม วัย 86 ปี และคุณพูลศรี วัย 67 ปี มีความเห็นที่คล้ายกันว่า “ไม่ต้องการ ที่รู้จักเพียงพอต่อการดูแลสุขภาพของตนแล้ว” หรือ “ไม่ต้องการเพิ่มเติม เนื่องจากตนเองไม่ได้ป่วยเป็นโรคอะไร และเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตน ก็รู้และปฏิบัติตนเป็นอย่างดี “ หรือ “คิดว่าเท่าที่มีก็เพียงพอแล้ว” หรือ “ไม่สนใจเรื่องสุขภาพ สนใจเฉพาะเรื่องที่ดินเองและเพื่อนมีปัญหาเท่านั้น” แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ ไม่ได้มีปัญหาสุขภาพ ทุกคนมีประวัติการตรวจรักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุด้วยกันทั้งนั้น แต่ทุกคนก็ได้รับการรักษา ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของตนจึงมาโดยตรงจากหมอ

ข้อเสนอแนะที่กลุ่มผู้สูงอายุในกรุงเทพฯ ได้ให้ไว้เกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพที่น่าจะนำเสนอ ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับ

1. เรื่องอาหารจะต้องห้ามสำหรับผู้สูงอายุ
2. เรื่องกระดูก
3. เรื่องเบาหวาน
4. โรคเกาส์
5. หมอคนไหนเก่ง
6. ข้อมูลเกี่ยวกับยา
7. ความดัน
8. อัมพาต
9. สมอ
10. ปวดเมื่อย
11. โรคหัวใจ
12. โรคมะเร็ง
13. โรคผิวหนัง
14. การทำบัตรสงเคราะห์
15. การพักผ่อน
16. การดูแลสภาพจิตใจ

ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้สูงอายุจะเอาไว้ใช้ดูแลสุขภาพตนเอง และในบางส่วนนำเอาไปดูแล ลูกหลาน สามี ญาติ เพื่อนด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ กรณีของคุณสุวรรณ วัย 76 ปี ไม่สนใจในเรื่องข่าวสารสุขภาพ ทั้ง ๆ ที่ตนมีปัญหาเรื่องความดัน และกรด Uric ทำให้ปวดเมื่อย แต่มีลูกสาวเป็นพยาบาล ช่วยแนะนำควบคุมในการปฏิบัติตน นั่นก็คือ คุณสุวรรณมีบุคคลที่คุณสุวรรณไว้วางใจคอยดูแลและให้คำแนะนำ จึงไม่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพไว้ดูแลตนเอง

สื่อที่ใช้ในการได้รับข้อมูลข่าวสารสุขภาพอนามัย มักจะมาจากแพทย์โดยตรงเมื่อไปตรวจสุขภาพ หรือมาจากบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันอยู่เป็นผู้ให้คำแนะนำเสนอแนะ สำหรับสื่อมวลชนแล้วได้แก่ โทรทัศน์และวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นปัญหาในเรื่องของการอ่าน เพราะสายตาเริ่มมองไม่ค่อยเห็น แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้เปิดรับเลย ในกลุ่มผู้สูงอายุ สตรีพบว่านิตยสารสตรี อาทิ สกุลไทย พลอยแถมเพชร และวารสารของโรงพยาบาลที่ไปพบแพทย์ ยังเป็นแหล่งข่าวในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องสุขภาพอนามัยด้วย

ในกรณีของกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดเชียงใหม่ ความต้องการข้อมูลอยู่ที่โรคที่ตนเองเป็นอยู่ และจะหาข้อมูลเหล่านี้ได้ก็โดยไปหาแพทย์ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง โรคกระดูก เบาหวาน และโรคหัวใจ เป็นข้อมูลหลักที่ต้องการ สำหรับข้อมูลที่มีค่าสำคัญรองลงมาได้แก่ เรื่องอาหารที่เหมาะสมกับคนสูงอายุ ดังนั้นเห็นว่าข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุที่เชียงใหม่ เป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อตนเอง เพื่อแก้ไขปัญหากับเรื่องสุขภาพ ที่ตนเองเผชิญอยู่ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากสื่อบุคคลเป็นส่วนใหญ่ คือจากแพทย์ จากเพื่อน จากการเข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ รองลงมาเป็นข้อมูลจากโทรทัศน์และข้อมูลจากแผ่นพับ เมื่อไปหาหมอตตามสถานพยาบาลต่าง ๆ

สำหรับข้อมูลทางสาธารณสุขของผู้สูงอายุนั้นนอกจากจะให้กับผู้สูงอายุแล้ว ยังต้องจัดให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุด้วย ดังนั้นการให้ข้อมูลจึงจำเป็นต้องทำทั้งสองทาง สารที่ให้ควรมีความกระชับ อ่านง่าย ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ เพราะวัยสูงอายุ มีปัญหาเรื่องสายตาจะเป็นอีกประเด็นหนึ่ง

9. สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการ (felt need) ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขของกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 9 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มครู กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่นกลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มสูงอายุ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเรื่องของโรคต่าง ๆ มากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับการมีสุขภาพที่ดี

2. ลักษณะเฉพาะของความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีดังนี้

กลุ่มสื่อมวลชน ต้องการข้อมูลทั้งทางด้านโรคต่าง ๆ และข้อมูลสุขภาพที่ดี トラบเท่าที่มีความสำคัญต่องานสื่อมวลชน กลุ่มนี้จะเน้นข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งข้อมูลเป็นสำคัญ แต่ในส่วนนี้ยังขาดอยู่อย่างมาก

กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ต้องการความทันสมัยของข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลทางการรักษา การปฏิบัติงานของพยาบาล และการรักษาสุขภาพที่ดี กลุ่มนี้ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในงานด้านสาธารณสุข โดยแท้ที่จริงแล้วกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมากอยู่แล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ

กลุ่มครู ต้องการข้อมูลที่ใช้ในการสอนนักเรียน ข้อมูลต้องมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ความต้องการดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบในอาชีพของครู และความสัมพันธ์ที่มีต่อนักเรียน ปัญหาปัจจุบันก็คือ ครูมีข้อมูลที่เก่าและล้าสมัย ไม่ทันกับเหตุการณ์

กลุ่มแม่บ้าน ต้องการข้อมูลที่ใช้ในการดูแลตนเองและผู้ที่ยี่ตนรับผิดชอบในบ้าน ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้ กลุ่มนี้จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านนี้ค่อนข้างมาก และมีเวลามากพอที่จะทำความเข้าใจกับข้อมูลต่าง ๆ ได้ดี

กลุ่มผู้นำท้องถิ่น เป็นกลุ่มที่น่าจะมีความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมากกว่านี้ แต่ปรากฏว่าต้องการข้อมูลอยู่น้อยมาก น่าจะเป็นกลุ่มที่ถูกนำมาพัฒนาในเรื่องของข้อมูล

กลุ่มผู้ใช้แรงงานในโรงงาน เป็นกลุ่มที่ระบุว่าไม่ต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นกลุ่มที่ต้องการข้อมูลอย่างมาก แต่ควรจะเป็นข้อมูล

ทางด้านการทำให้มีสุขภาพที่ดี (Well-being) มากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ เพราะโรงงานส่วนใหญ่จะมีสถานพยาบาลที่ให้ข้อมูลดังกล่าวอยู่แล้ว

กลุ่มวัยรุ่น เป็นกลุ่มที่ต้องการข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องของการมีสุขภาพที่ดี โดยเฉพาะเรื่องความสวยความงาม ผิวพรรณที่ดี ของกลุ่มวัยรุ่นผู้หญิง สำหรับวัยรุ่นผู้ชายจะเป็นเรื่องความแข็งแรงของร่างกาย ข้อมูลดังกล่าวนี้ วัยรุ่นมักจะหาเอง ไม่ได้ผ่านเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ โฆษณาและการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นสื่อในการให้ข้อมูล ดังนั้นข้อมูลดังกล่าวจึงมีทั้งข้อมูลที่เกินเลยความเป็นจริง และข้อมูลที่เชื่อถือได้ปนกันอยู่ วัยรุ่นมีข้อมูลทางด้านสุขภาพเข้าถึงเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

กลุ่มวัยทำงาน เป็นกลุ่มที่ไม่มีความต้องการข้อมูลสาธารณสุขมากนัก เหมือนกับกลุ่มที่ทำงานในโรงงาน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าทราบเท่าที่ตนเองยังทำงานได้ก็แข็งแรงอยู่ ก็ยังไม่ต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขมากนัก นั่นก็คือต้องกระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้นกับกลุ่มย่อยของกลุ่มวัยทำงาน แล้วจึงขยายออกเป็นวงกว้างต่อไป เพราะแท้จริงแล้วกลุ่มวัยทำงานยังขาดข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพอย่างมาก

กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในเรื่องข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข และมีข้อมูลด้านนี้อย่างเพียงพอแล้ว เพราะเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญ ในวัยนี้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขที่ต้องการมีทั้งข้อมูลทางด้านโรคต่าง ๆ ของวัยนี้ และข้อมูลเกี่ยวกับการบำรุงรักษาสุขภาพที่ดี ในขณะเดียวกัน ควรให้ข้อมูลเหล่านี้แก่ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลกลุ่มผู้สูงอายุด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีข้อมูลด้วยอีกทางหนึ่ง น่าจะกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้สูงอายุนี้มักไม่ขาดข้อมูลข่าวสาร มีพอเพียงในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

- จากการวิจัยพบว่า การมีข้อมูลสาธารณสุขให้กับผู้ใช้ ไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้จะใช้ข้อมูลดังกล่าว

ดังนั้น ต้องทำให้เกิดความสนใจ ให้เกิดกับข้อมูลดังกล่าวเสียก่อน ยิ่งเป็นความรู้ใหม่จำเป็นต้องทำให้เกิดการเชื่อมต่อกับความรู้เก่าเสียก่อน การที่จะจดจำความรู้ใหม่ได้นั้นต้องมีการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ ให้เกิดขึ้นเสียก่อน

- จากการวิจัยพบว่า การให้ข้อมูลอย่างเดียว เป็นการยากที่จะเปิดการรับรู้ เพราะคนจะไม่รับข้อมูลข่าวสารที่ตนเองไม่ต้องการ โดยที่จะไม่เปิดรับข้อมูล ไม่ได้ให้ความสนใจ และไม่เก็บข้อมูลเหล่านั้นไว้ในตัวเอง

ดังนั้น การส่งข้อมูลข่าวสารต้องการการเข้ามามีส่วนร่วม ต้องการการเข้ามาแบ่งปันร่วมกันใช้ และมีการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลและวิธีการส่งข้อมูล

- จากการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการที่คนแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และใช้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแรงดึง (Pull) ของการใช้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ สุข กลยุทธ์อันหนึ่งของการใช้ข้อมูล คือหากลุ่มที่ความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น กลุ่มครู กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเจ้าของกิจการ เป็นต้น

- จากการวิจัยพบว่า การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหา เพราะข้อเท็จจริงไม่ได้ให้ความหมายอะไรแก่ผู้ใช้ ข้อเท็จจริงจะมีความหมายเมื่อถูกนำมาเกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ตัวผู้ใช้ข้อมูลมีอยู่แล้ว

ดังนั้น ข้อมูลเป็นเพียงข้อเท็จจริง ไม่ได้มีความหมาย ผู้ที่จัดทำข้อมูลต้องคิดอยู่เสมอว่า การให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้ต้องจัดทำข้อมูลให้เกิดความหมายขึ้น โดยโยงเข้ากับแนวคิดที่ผู้ใช้มีอยู่แล้ว

- จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่ปราศจากการจัดระเบียบ จะไม่สามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้เลย ดังนั้น ผู้จัดทำข้อมูลจะต้องจัดทำข้อมูลให้กลายมาเป็นความรู้ ที่ถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ (structured knowledge) การจัดระเบียบข้อมูลดังกล่าวน่าจะจัดออกมาได้ดังนี้

1. จัดแบ่งตามประเภท (Category)
2. จัดแบ่งตามเวลา (Time)
3. จัดแบ่งตามพื้นที่ (Location)
4. จัดแบ่งตามลำดับอักษร (Alphabet)
5. จัดแบ่งตามความมากมาย (Magnitude)

1. จัดแบ่งข้อมูลตามประเภท

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แบ่งตามอาชีพ ประเภทของโรค เป็นต้น

2. จัดแบ่งข้อมูลตามเวลา

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แบ่งตามฤดูกาล อายุ เป็นต้น

3. จัดแบ่งข้อมูลตามพื้นที่

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แบ่งตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น

4. จัดแบ่งข้อมูลตามลำดับอักษร

ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แบ่งตามตัวอักษร เป็นต้น

5. จัดแบ่งข้อมูลตามความมากน้อย

ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข แบ่งตามความรุนแรงของโรค และความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ เป็นต้น

- จากการวิจัยพบว่า มีความจำเป็น (need) ในการใช้ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุขในระดับต่าง ๆ กันของกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 9 กลุ่มที่ทำการศึกษา ตามต้องการ (want) กับตามความประสงค์ที่ใช้ข้อมูล (demand) ยังจำกัดอยู่กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ เภสัชกร และพยาบาล เท่านั้น

ดังนั้น การสนองต่อความต้องการ (felt need) ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดระเบียบข้อมูลให้เหมาะสมให้แต่ละกลุ่ม และควรส่งข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ตรงกับช่องทางการสื่อสารที่กลุ่มเป้าหมายได้ใช้อยู่ โดยใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสาร และวิธีการส่งข้อมูลข่าวสารดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่าข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มต้องการมากเป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่นๆ เกี่ยวข้องกับความต้องการของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะจำเพาะได้จากการศึกษา
กลุ่มสื่อมวลชน	1. เอกสารเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งพิมพ์ 2. สื่อบุคคลทางด้านสาธารณสุข 3. นิตยสารทางด้านสุขภาพ	1. เรียงลำดับตามความสำคัญของข้อมูล 1. ความรวดเร็ว 2. ความน่าเชื่อถือ 3. ปริมาณความมากน้อยของข้อมูล 2. กระทรวงสาธารณสุขแสดงบทบาทของผู้นำข่าวสารที่มีมาตรฐานน่าเชื่อถือและคุณภาพของข่าวสารอยู่ในระดับสูง 3. โรงพยาบาลเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีมาตรฐานทัดเทียมกับกระทรวงสาธารณสุข ในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อกับผู้รับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขได้ 4. แหล่งข้อมูลโดยเฉพาะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ต้องให้ความสะดวกในการติดต่อ	1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรคตามฤดูกาลและการป้องกัน 2. การค้นพบใหม่ทางการแพทย์ใหม่ๆ โดยเฉพาะการค้นพบตัวยาที่ยังขาดการระบาดของโรคอันอยู่ในความสนใจของสาธารณสุข 3. แพทย์ทำหน้าที่ผู้นำความคิดเห็นทางด้านสุขภาพโดยนำเอาข้อมูลที่ได้พบได้ทราบมาจากแหล่งต่างๆ มาเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนไปให้ยังสาธารณสุข	1. ต้องมีผู้รับผิดชอบเนื้อหาให้ตรงกับประเด็นในการจะเป็นข่าวได้และส่งมาให้อย่างสม่ำเสมอ 2. ในภาวะที่โรคเป็นที่สนใจของสาธารณสุขและยังไม่สามารถรักษาให้หายได้ต้องจัดทำการรณรงค์ประเด็นดังกล่าวให้อยู่ในความสนใจของสาธารณสุขได้อย่างสม่ำเสมอ 3. ข้อมูลเชิงส่งเสริมสุขภาพควรส่งให้ถึงนักสื่อสารมวลชนเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักสื่อสารมวลชนเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ เพราะเรื่องสุขภาพอนามัยน่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนทุกคน เพียง

				แต่ผู้ผลิตงานสื่อสารมวลชนยังไม่ได้มองเห็นความสำคัญเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพต้องมีคุณค่าเพียงพอและสามารถดึงความสนใจสาธารณชนให้เปิดรับข้อมูลดังกล่าวได้
--	--	--	--	---

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่านำข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มต้องการมากเป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับความต้องการของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะจำเพาะได้จากการศึกษา
กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1.กลุ่มแพทย์	1.วารสารทางวิชาการ 2.อินเทอร์เน็ต 3.สื่อบุคคล 4.การประชุมสัมมนาทางวิชาการ	1.หลากหลายแล้วแต่ความชำนาญเฉพาะเรื่อง 2.แล้วแต่หน้าที่รับผิดชอบ เช่น รักษาบริหารวิจัย 3.ข่าวคราวในวงการแพทย์ที่สามารถติดตามให้ตนเองมีความรู้ที่ทันสมัย 1.เป็นข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติงาน		1.การจัดหาข้อมูลที่มีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับเครือข่ายได้ทั่วโลก 2.กลยุทธ์การสื่อสารกับคนกลุ่มนี้ควรเป็นกลยุทธ์ในการจัดหาข้อมูลในเชิงรุก
2.กลุ่มพยาบาล	1.เอกสารเผยแพร่โดยตรง 2.อินเทอร์เน็ต 3.อบรม สัมมนา	1.เพิ่มเติมความรู้ที่มีอยู่เดิมให้ทันสมัยขึ้น	1.ไม่เฉพาะข้อมูลทางด้าน การพยาบาลเท่านั้นข้อมูลทางด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมที่ทันสมัยเพื่อนำไปใช้กับการปฏิบัติงานในชุมชน	1.กลยุทธ์ในการสื่อสารควรเป็นกลยุทธ์ในการจัดหาข้อมูลข่าวสารในเชิงรุกและเชิงรับ
3.กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	1.สื่อมวลชนโดยเฉพาะโทรทัศน์ 2.เอกสารเผยแพร่โดยตรงจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ 3.อินเทอร์เน็ต			1.กลยุทธ์ในการส่งสารควรอยู่ในวิธีการสร้างตัวเนื้อหาเพื่อเผยแพร่

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่า ข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของ ข้อมูลข่าวสารที่ กลุ่มต้องการมาก เป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับ ความต้องการ ของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะ จำเพาะจากการ ศึกษา
กลุ่มแม่บ้าน	1.โทรทัศน์ 2.นิตยสาร 3.หนังสือพิมพ์ รายวัน 4.แผ่นพับตาม หน่วยงาน บริการด้านสุข ภาพอนามัย	1.ข้อมูลที่น่าสนใจ ได้กับตัวเองอัน เป็นผลมาจากการ ทำงานบ้าน 2.ข้อมูลที่น่าสนใจ ในการดูแลผู้อื่นที่ อยู่ในบ้าน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสุข ภาพเด็ก	1. ความ มาก น้อย ข อ ง ค ว า ม สัมพันธ์กับ คน ในบ้านที่ดูแลอยู่ เป็นส่วนสำคัญ ในการเปิดรับข้อ มูลสุขภาพและ ความมากน้อย ใน ค ว า ม ต้องการข้อมูล สุขภาพด้วย	กลยุทธ์ที่ควรนำ มาใช้ในการ สื่อสารให้กลุ่มแม่ บ้านก็คือการผลิต เนื้อหาเพื่อการเผยแพร่ โดยใช้แนว ทางของ การ รณรงค์เพื่อการ รักษาสุขภาพให้ แข็งแรง

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่า ข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของ ข้อมูลข่าวสารที่ กลุ่มต้องการมาก เป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับ ความต้องการ ของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะ จำเพาะจากการ ศึกษา
กลุ่มครู	1.สื่อภาพโปสเตอร์ 2.สื่อวีดิทัศน์ 3.สื่อเอกสารเฉพาะเรื่อง	1.ข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับวัยรุ่น เช่น ข้อมูลเรื่องยาเสพติด ข้อมูล-เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์เพื่อใช้ในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน 2.ข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อนำไปใช้ประกอบการสอนตามหลักสูตร	1.ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นตัวกำหนดความต้องการข้อมูลข่าวสารสาธารณะสุข	กลยุทธ์ของการสื่อสารสำหรับกลุ่มนี้ควรเป็นลักษณะของการจัดหาข้อมูลข่าวสารทั้งเชิงรุกและเชิงรับ โดยใช้แนวทางของการให้สุขศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่า ข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของ ข้อมูลข่าวสารที่ กลุ่มต้องการมาก เป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับ ความต้องการ ของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะ จำเพาะจากการ ศึกษา
กลุ่มผู้นำ ชุมชน	1.โทรทัศน์ 2.วิทยุ 3 . ก า ร จั ด บรรยาย เฉพาะเรื่อง 4.หนังสือพิมพ์ รายวัน	1.ไม่มีการระบุ ความต้องการข้อ มูลอันใดเป็น พิเศษ	1 . มี ค ว า ม ต้องการข้อมูล ทาง ด้าน ส า ธารณสุข น้อย มาก	กลยุทธ์ทางการสื่อ สาร ควร อยู่ใน ลักษณะที่เป็นการ จัดหาข้อมูลในเชิง รับ กับการจัดหา ข้อมูลในลักษณะที่ เป็นกลยุทธ์เชิง กระบวนการ คือ ทำให้ข้อมูลสุข ภาพอนามัยอยู่ใน วาระ หรือก่อให้เกิด ความสนใจอยู่ ตลอดเวลา ถึงแม้ ว่าการแก้ปัญหา สุขภาพนั้นยังไม่ บังเกิดความสำเร็จ ก็ตาม

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่า ข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของ ข้อมูลข่าวสารที่ กลุ่มต้องการมาก เป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับ ความต้องการ ของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะ จำเพาะจากการ ศึกษา
กลุ่มผู้ใช้แรง งานในโรง งาน	1.แพทย์ประจำ โรงงาน 2.ป้ายประกาศ ของโรงงาน 3.แผ่นพับและ เอกสารสุขภาพ อนามัย 4.วิดิทัศน์	1.ข้อมูลที่กระตุ้น ให้เห็นความจำ เป็นในการป้องกัน หรืออันตรายจาก การทำงาน	1. มี ความ ต้องการข้อมูล ข่าวสารไม่มาก นัก	1. ต้อง มี การ รณรงค์ อย่างต่อเนื่องใน การ ป้ อ ง กั น อันตรายที่เกิดจาก การปฏิบัติงาน 2.ให้เห็นถึงความ สำคัญ ของ การ ตรวจสุขภาพประจำ ปี โดยการให้สุข ศึกษาอย่าง ต่อ เนื่อง 3.ควรใช้กลยุทธ์ การสื่อสารใน ลักษณะที่เป็นการ สร้างเนื้อหาเพื่อ การเผยแพร่อย่าง ต่อเนื่องกัน และ กำหนดประเด็นใน เรื่องความปลอดภัย จากการปฏิบัติ งานให้เป็นวาระ ทางการสื่อสารอยู่ ตลอดเวลา

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่า ข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของ ข้อมูลข่าวสารที่ กลุ่มต้องการมาก เป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับ ความต้องการ ของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะ จำเพาะจากการ ศึกษา
กลุ่มวัยรุ่น	1.วิทยุ 2.โทรทัศน์ 3.สื่อบุคคล	1.วัยรุ่นหญิงต้องการข้อมูลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม ในขณะที่วัยรุ่นชายจะเป็นเรื่องการรักษาสุขภาพของร่างกาย 2.ต้องการข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับการมีสุขภาพที่ดี	1.ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพเป็นข้อมูลที่กลุ่มวัยรุ่นนำไปใช้กับตัวเอง	กลยุทธ์ทางการสื่อสารที่ใช้ควรเป็นกลยุทธ์ในการจัดหาข้อมูลทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ โดยเน้นทั้งในเรื่องการรณรงค์ การมีสุขภาพะ พร้อมกับการให้สุขศึกษาแบบเรื่องเข้าไปด้วยในลักษณะที่เป็นความรู้ควบคู่กับความบันเทิง

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่านำข่าวสารไปให้	องค์ประกอบของข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มต้องการมากเป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่นๆ เกี่ยวข้องกับความต้องการของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะจำเพาะจากการศึกษา
กลุ่มวัยทำงาน	1.เอกสารเผยแพร่ 2.ป้ายประกาศที่ทำงาน 3.โทรทัศน์ 4.วิทยุ 5.หนังสือพิมพ์รายวัน 6.นิตยสาร	1.โดยปกติไม่สนใจกับข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย	1.จะสนใจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วยด้วยตนเองจนไม่สามารถทำงานได้	1.สร้างวาระทางสุขภาพให้เกิดความสนใจ 2.กลยุทธ์ทางการสื่อสารควรอยู่ในลักษณะการสร้างเนื้อหาเพื่อการเผยแพร่

กลุ่มเป้าหมาย	สื่อที่พบว่าน่าใช้	องค์ประกอบของข้อมูลข่าวสารที่กลุ่มต้องการมากเป็นพิเศษ	ข้อค้นพบอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับความต้องการของกลุ่มนี้	ข้อเสนอแนะจำเพาะจากการศึกษา
กลุ่มผู้สูงอายุ	1.สื่อบุคคล คือ เพื่อน ผู้ดูแล และเจ้าหน้าที่ทางด้านสาธารณสุข 2.แผ่นพับ 3.นิตยสาร 4.โทรทัศน์ 5.วิทยุ	1.มีความสนใจในข้อมูลข่าวสารของสุขภาพอยู่แล้ว	1.ข้อมูลข่าวสารสุขภาพต้องส่งไปยังกลุ่มผู้สูงอายุในขณะเดียวกันผู้ที่ดูแลกลุ่มผู้สูงอายุด้วย	1.การสื่อสารที่ควรเน้นในเรื่องให้สุขศึกษา และการรักษาโรคต่าง ๆ ในวัยสูงอายุ ดังนั้นกลยุทธ์ทางการสื่อสารจะอยู่ในลักษณะกลยุทธ์ในการกระจายสาร นั่นก็คือเวลาและสถานที่ ต้องมีความเหมาะสมกับข่าวสารที่ให้ในขณะเดียวกันกลยุทธ์ในการจัดหาข้อมูลข่าวสารในเชิงรับควรดำเนินการควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง

- Abelin , T., Brzeziriski , Z.J. and Carstairs , V.D.L. Measurement in Health Promotion and Protection. Copenhagen : WHO Regional Publications , 1987.
- Bishop , G.O. Health Psychology : Integrated Mind and Body. Boston : Allyn and Bawn 1994.
- Bradshaw , J. "The Concept of Social Need," New Society. V. 30 , 1972, pp. 640-643.
- Daly , J.A. and McGroskey , J.C., Avoiding Communication : Shyness , Reticence and Communication Apprchension. Beverly Hills : SAGE Publications 1984.
- Dance , F.X. and Larson , C.E. The Functions of Human Communication : A Theoretical Approach. New York : Holt , Rinehart and Winston , 1976.
- Dervin , B. "Communication Gaps and Inequalities : Moving Towards a Reconceptualization," in Progress in Communication Sciences. Vol. 2. New York : ABLEx Publishing Corporation , 1980.
- Dhillion , H.S. and Philip, L. Health Promotion and Community Action for Health in Developing Countries. Geneva : World Health Organization , 1994.
- Downie , R.S., Tannahill , C. and Tannahill , A. Health Promotion : Models and Values. 2nd Edition. Oxford : Oxford University Press , 1996.
- Eggar , G., Donovan , R.J. and Spark , R. Health and the Media : Principles and Practices For Health Promotion. Sydney : McGraw-Hill Book Company, 1993.
- Eggar , G., Spark , R. and Lawsion, J. Health Promotion : Strategies & Methods. Sydney : McGraw-Hill Book Company , 1990.
- Ensor , P.G., Means , R.K. and Henkel , B.M. Personal Health : Appraising Behavior. 2nd edition. New York : John Wiley & Sons, 1985.
- Folland , S., Goodman , A.C. and Stano , M. The Economics of Health and Health Care. Upper Saddle River : Prentice-Hall , 1997.

- Green , L.W. and Kreuter , M.W. Health Promotion Planning : An Educational and Environmental Approach. 2nd Edition. Mountain View : May field Publishing Company , 1991.
- Green , L.W. and Ottoson , M.J. Community Health. 7th edition. st. Louis : Mosky , 1997.
- Gudykunst , W.B. and Kim , Y.Y. Communicating with Strangers : An Approach to Intercultural Communication. 2nd edition. New York : McGraw-Hill , Inc., 1992.
- Health Promotion : A Discussion document on the concept and principles. Copenhagen : World health Organization, Regional Office for Europe, September 1984.
- Jeffree , L. and Atkin, D. "Predicting Use of Technologies for Communication and Consumer Needs," Journal of Broadcasting and Electronic Media. V. 40 , 1996, pp. 318-330
- Karoly , P. ed. Measurement Strategies in Health Psychology. New York : John Wiley & Sons , 1985.
- Kreps , G.L. "The Pervasive Role of Information in Health and Health Care : Implications for Health Communication Policy," in Communication Yearbook 11. London : SAGE , 1988, pp. 238-276.
- Kotler, P. Marketing Management ; Analysis, Planning , Implementation, and Control. 8th edition. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall , Inc., 1994.
- Leaverton , P.E. and Masse , L. eds. Health Information Systems. New York : Praeger , 1984.
- McHale , J. and McHale , M.C. Basic Human Needs : A Framwork for Action. New Jersey : Transaction Books , 1978.
- McKillip , J. Need Analysis : Tools for the Human Services and Education. Newbury Park : SAGE Publications , 1987.
- Miller , D.F. Dimensions of Community Health. 3rd edition. Dubuque : Brown Publishers , 1992.

Peterson , A., G' Neill , M. and Rootman, I. Health Promotion in Canada : Provincial National and International Perspectives. Toronto : W.B. Saunders Canada , 1994.

Pryon , B. and Mengel , M.C. "Communication Strategies for Improving Diabetics' Self Care," Journal of Communication. 37 (4) Autumn, 1987, pp. 24-35.

Ramachandran, L. and Dharmalingan, T. Health Education : A New Approach. Delhi : Vikas Publishing House PUT Ltd., 1976.

Reagan, P.A. and Brookins-Fisher, J. Community Health in the 21st Century. Boston : Allyn and Bacon, 1997.

Reardon , K.K. "The Role of Persuasion in Health Promotion and Disease Prevention : Review and Commentary," in Communication Yearbook 11. London : SAGE , 1988, pp. 277-297.

Rice , R.E. and Paisley , W.J. eds. Public Communication Campaigns. Beverly Hill : SAGE Publications , 1981.

Scherer , C.W. and Juanillo, N.K. Jr. "Bridging Theory and Praxis : Reexamining Public Health Communication," in Communication Yearbook 15. London : SAGE, 1992, pp. 312-345.

Soriano , F.I. Conducting Needs Assessments : A Multidisciplinary Approach. London : SAGE Publications , 1989.

Taylor , S.E., Peplan , L.A. and Sear, D.O. Social Psychology. 9th edition. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice hall, 1997.

Tones , K., Tilford , S. and Robinson , Y.K. Health Education : Effectiveness and Efficiency. London : Chapman & Hall , 1991.

Weiss , G.L. and Lonnquist , L.E. The Sociology of health, Healing and Illness. Upper Saddle River , Prentice-Hall , 1997.

Wenburg , J.R. and Wilmot, W.W. The Personal Communication Process. New York : John Wiley & Sons , Inc., 1973.

Willians, S.J. Essentials of Health Services. New York : Delmar Publishers Inc., 1995.

Zorm, T.E. "Motivation to Communicate : A Critical Review with Suggested Alternatives," in Communication Yearbook 16. London : SAGE , 1993, pp. 515-549.